

בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ והחברות המאוחדות שלו
דו"ח סיכונים
ליום 30 ביוני 2024

הדו"ח מפורסם באתר האינטרנט של בנק יהב – www.bank-yahav.co.il (אודות מידע כספי <גילוי
<נוסף על סיכונים)

תוכן עניינים

♦ **סימון למידע המופיע בדו"ח בהתאם לדרישות גילוי שונות מנדבך 3 להוראות באזל או המלצות FSB**

4	הקדמה	1.
5	תחולת היישום	2.
5	יחסים פיקוחיים עיקריים	3.
7	מבנה ההון	4.
9	הלימות ההון	5.
10	תכנון אסטרטגי ותכנון ההון*	
16	חשיפות אשראי ונכסי סיכון*	
18	יחס מינוף	6.
19	מבנה ארגוני של ניהול ובקרת הסיכונים בבנק, תהליכים ופונקציות מפתח*	7.
28	תרבות ניהול הסיכונים בבנק יהב*	8.
33	סיכון אשראי	9.
48	סיכוני שוק וריבית (בתיק הבנקאי)*	10.
59	סיכון תפעולי	11.
63	סיכון מחשוב ומערכות מידע*	12.
66	סיכונים אבטחת מידע וסייבר*	13.
68	סיכונים מובילים ומתפתחים להם הבנק חשוף*	14.
68	סיכונים אחרים*	15.
68	15.1. סיכונים מעילות והונאות*	
71	15.2. סיכון מיקור חוץ*	
73	15.3. סיכון משפטי*	
75	15.4. ניהול המשכיות עסקית*	
77	15.5. סיכון רגולציה וציות*	
80	15.6. מניעת הלבנת הון ומימון טרור*	
83	15.7. סיכון מוניטין*	
85	15.8. סיכון אסטרטגי ועסקי*	
87	15.9. סיכון סליקה*	
90	15.10. סיכונים סביבתיים*	
91	יחס כיסוי נזילות (LCR)	16.
94	סיכון נזילות	17.
95	סיכון מימון*	
96	יחס מימון יציב נטו (NSFR)*	
100	מילון מונחים	18.

רשימת לוחות

5	לוח 1 - יחסים פיקוחיים עיקריים
7	לוח 2 - הרכב ההון הפיקוחי
16	לוח 3 - נכסי הסיכון ודרישות ההון של הבנק
	לוח 4 - ההתאמה בין הנכסים במאזן שדווחו בדו"חות הכספיים לבין מדידת החשיפה לצורך יחס
18	המינוף והחשיפות הרלוונטיות, הון רובד 1 ויחס המינוף
25	לוח 5 - פירוט מנהלי הסיכון הייעודיים
41	לוח 6 - חשיפות לפי סוגי נכסים ומשקלות
44	לוח 7 - איכות האשראי של חשיפות אשראי
45	לוח 8 - הפחתת סיכון אשראי
49	לוח 9 - נכסי הסיכון ודרישות ההון של הבנק בגין סיכון שוק
55	לוח 10 - שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק והחברות המאוחדות שלו
56	לוח 11 - השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם של הבנק
	לוח 12 - השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות שאינן
57	מריבית
58	לוח 13 - חשיפה כוללת לשינויים בשיעורי הריבית
93	לוח 14 - יחס כיסוי נזילות
97	לוח 15 - יחס מימון יציב נטו

דו"ח סיכונים הנלווה לדו"חות הכספיים ליום 30 ביוני 2024

1. הקדמה

הנהלת הבנק מתכבדת להגיש את דו"ח הסיכונים הכולל את הגילוי הנדרש לפי נדבך 3 להוראות באזל 2 ומידע נוסף על סיכונים ליום 30 ביוני 2024. הדו"ח מוגש עם הדו"חות הכספיים המאוחדים המבוקרים של בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ (להלן הבנק) הנוגעים למצבו העסקי של הבנק ולתוצאות פעולותיו במועד הדו"ח.

דו"ח זה כולל הערכת סיכונים המבטאת את הערכת הבנק לגבי פרופיל הסיכונים השונים, נכון לחודש אוגוסט 2024, וזאת, עקב מלחמת "חרבות ברזל". אירוע זה כרוך באי ודאות רבה, בנוגע לאופק ומתווה התפתחותו. הערכת הסיכונים של הבנק מראה כי מידת הפגיעה של הבנק מהמלחמה אינה משמעותית ולא נשקפת סכנה ליציבות הבנק.

הדו"חות הכספיים של הבנק נערכו על פי הוראותיו והנחיותיו של המפקח על הבנקים ונסקרו על ידי רואי החשבון המבוקרים של הבנק. הנתונים מוצגים בהם בסכומים מדווחים.

דו"ח הסיכונים המצורף לדו"חות הכספיים המאוחדים מהווה חלק בלתי נפרד מהם. למידע נוסף בדבר ניהול הסיכונים בבנק ראה פרק 'סקירת סיכונים' בדו"ח הדירקטוריון וההנהלה ומידע אחר על סיכונים בדו"ח הכספי.

יורם מזרחי
סמנכ"ל, מנהל סיכונים ראשי

אבשלום בוסקילה
מנהל כללי

ישראל אנגל
יו"ר הדירקטוריון

12 באוגוסט 2024
ח' באב התשפ"ד

2. תחולת היישום

הדו"ח להלן מתייחס לדיווחים הנדרשים בהתאם להוראות הפיקוח בגין בנק יהב לעובדי המדינה בע"מ (להלן הבנק).

3. יחסים פיקוחיים עיקריים

להלן סקירת יחסים פיקוחיים עיקריים:

לוח 1 - יחסים פיקוחיים עיקריים

	30/06/2023	30/09/2023	31/12/2023	31/03/2024	30/06/2024
הון זמין (במיליוני ש"ח)					
1 הון עצמי רובד 1	2,352.2	2,426.7	2,484.4	2,579.4	2,696.3
א1 הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר	2,349.3	2,423.7	2,481.4	2,577.9	2,694.8
2 הון רובד 1	2,352.3	2,426.7	2,484.4	2,579.4	2,696.3
א2 הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר	2,349.3	2,423.7	2,481.4	2,577.9	2,694.8
3 הון כולל	2,977.6	2,893.7	2,958.2	3,054.8	3,172.0
א3 הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר	2,974.6	2,890.7	2,955.2	3,053.4	3,170.4
נכסי סיכון משוקללים (במיליוני ש"ח)					
4 סך הכל נכסי סיכון משוקללים (RWA)	21,556.2	20,935.3	20,878.7	21,218.2	21,741.5
יחסי הלימות הון (באחוזים) לפי הוראות המפקח על הבנקים					
5 יחס הון עצמי רובד 1	10.91%	11.59%	11.90%	12.16%	12.40%
א5 יחס הון עצמי רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר	10.90%	11.59%	11.89%	12.15%	12.39%
6 יחס הון רובד 1	10.91%	11.59%	11.90%	12.16%	12.40%
א6 יחס הון רובד 1, לפני השפעת הוראות מעבר	10.90%	11.59%	11.89%	12.16%	12.39%
7 יחס הון כולל	13.81%	13.82%	14.17%	14.40%	14.59%
א7 יחס הון כולל, לפני השפעת הוראות מעבר	13.80%	13.81%	14.15%	14.39%	14.58%
א11 יחס הון עצמי רובד 1 הנדרש על ידי המפקח על הבנקים	9.00%	9.00%	9.00%	9.00%	9.00%
א12 יחס הון עצמי רובד 1 זמין, מעבר לנדרש ע"י המפקח על הבנקים	1.91%	2.59%	2.90%	3.16%	3.40%
יחס המינוף, לפי הוראות המפקח על הבנקים					
13 סך החשיפות (במיליוני ש"ח)	37,056.3	37,019.0	38,098.0	38,581.5	39,066.2
14 יחס המינוף (באחוזים)	6.35	6.56	6.52	6.69	6.90
א14 יחס המינוף, לפני השפעת הוראות מעבר (באחוזים)	6.34	6.55	6.51	6.68	6.90
יחס כיסוי נזילות, לפי הוראות המפקח על הבנקים (ממוצע של שלושה חודשים שהסתיימו ב- 30/06/2024)					
15 סה"כ נכסים מזילים באיכות גבוהה (במש"ח)	3,398.5	4,194.7	5,024.1	5,551.9	5,705.7
16 סה"כ תזרימי מזומנים יוצאים (במש"ח)	1,437.3	1,109.6	1,316.8	1,155.0	1,403.9
17 יחס כיסוי נזילות (באחוזים) ¹	244	413	391	518	416

¹ ממוצע יחס כיסוי נזילות לאורך שלושה חודשים שהסתיימו ב- 30/06/2024.

יחס מימון יציב נטו, לפי הוראות המפקח על הבנקים					
18	סך הכל מימון יציב זמין (במיליוני ש"ח)	34,810.5	34,372.8	32,875.3	32,589.8
19	סך הכל מימון יציב נדרש (במיליוני ש"ח)	20,173.4	19,635.2	19,452.4	19,708.5
20	יחס מימון יציב נטו (באחוזים)	173	175	170	165

4. מבנה ההון

הבנק פועל בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין מס' 201-211 בנושא 'מדידה והלימות הון'.

להלן הרכב ההון הפיקוחי של הבנק:

לוח 2 - הרכב ההון הפיקוחי

הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי	30/06/2023	31/12/2023	30/06/2024
הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים			
1 הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1.	13.6	13.6	13.6
2 עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן.	2,387.2	2,528.2	2,731.2
3 רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי.	(51.5)	(60.4)	(50.0)
5 הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים.	2,349.3	2,481.4	2,694.8
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים			
25 התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים.	3.0	3.0	1.5
25 ג מזה: התאמות פיקוחיות נוספות להון עצמי רובד 1 שלא נכללו במסגרת סעיפים 26 א ו- 26 ב (אימוץ כללי החשבונאות בארה"ב בנושא זכויות עובדים)	3.0	3.0	1.5
27 סך כל ההתאמות הפיקוחיות והניכויים בהון עצמי רובד 1.	3.0	3.0	1.5
28 הון עצמי רובד 1	2,352.3	2,484.4	2,696.3
42 הון רובד 1	2,352.3	2,484.4	2,696.3
הון רובד 2: מכשירים והפרשות			
43 מכשירים שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי (שאינם נכללים בהון רובד 1) ופרמיה על מכשירים אלו	527.6	329.8	332.1
45 הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס.	100.7	147.0	145.1
46 הון רובד 2 לפני ניכויים	628.3	476.8	477.2
הון רובד 2: ניכויים			
51 ניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים	(3)	(3)	(1.5)
51 ב מזה: ניכויים נוספים להון רובד 2 שלא נכללו במסגרת סעיף 51 א	(3)	(3)	(1.5)
52 סך כל הניכויים להון רובד 2	(3)	(3)	(1.5)
53 הון רובד 2	625.3	473.8	475.7
54 סך ההון	2,977.6	2,958.2	3,172.0
55 סך נכסי סיכון משוקללים.	21,556.2	20,878.7	21,741.5
יחסי הון וכריות לשימור הון			
56 הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	10.91%	11.90%	12.40%
57 הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	10.91%	11.90%	12.40%
58 ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)	13.81%	14.17%	14.59%
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים			
64 יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים	9.00%	9.00%	9.00%
65 יחס הון רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים	9.00%	9.00%	9.00%
66 יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים	12.50%	12.50%	12.50%

30/06/2023	31/12/2023	30/06/2024	הפניות לרכיבי ההון הפיקוחי	
סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)				
104.7	85.5	128.4	6	70 מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהן מתחת לסף ההפחתה (לא דווחו בשורות 21, 25)
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2				
100.7	95.5	145.1	5א'+5ב'+5ג'	71 הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה.
247.6	239.5	247.1		72 התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית.

המאזן לפי בסיס האיחוד הפיקוחי - המאזן הפיקוחי המאוחד של הבנק זהה למאזן המאוחד כפי שהוצג בדו"חות הכספיים.

5. הלימות ההון

גישת הבנק להערכת הלימות ההון

הבנק מעריך את הלימות ההון שלו על פי כללי 'באזל 2' ו- 'באזל 3', כפי שנקבעו בהוראות המפקח על הבנקים. במסגרת הנדבך הראשון, הבנק נוקט בגישה הסטנדרטית כדי להעריך את החשיפה לסיכון אשראי, סיכון תפעולי וסיכון שוק בגין סיכון שערי חליפין ואינפלציה וסיכון הריבית בתיק הסחיר.

דירקטוריון הבנק קבע יעדי הון מזעריים במונחי יחס הון רובד 1, יחס הון כולל ויחס הון רובד 1 הנדרש בעת התקיים מבחן איום (מבחן קיצון רב עוצמה), בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים. יעדים אלה מובאים לדיון לפחות אחת לשנה, כחלק מדיוני תכנית העבודה של הבנק לשנה הבאה. יעדי ההון קובעים את רמת ההון הנדרשת מהבנק שממנה אין לרדת, כך שהלכה למעשה, נקבעים היעדים העסקיים של הבנק, באופן שיהיו מתואמים עם יעדי ההון של הבנק, והולמים את תיאבון הסיכון (מגבלות, תקרות החשיפה) שקבע הדירקטוריון לסיכונים השונים להם נחשף הבנק במסגרת פעילותו. זאת, כדי למנוע התממשות של סיכונים אלה, העלולה להביא לשחיקת הון ואי עמידה ביעדי ההון שנקבעו. הבנק מקיים מנגנון ניטור שוטף, המבוסס על מגוון מדדים, שעוגנו והוגדרו במסגרת ניהול ובקרת הסיכונים וההון שלו, אחר פרופיל הסיכונים שלו והתפתחות פרופיל זה, לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע. זאת, כדי לוודא עמידה, בין היתר, גם ביעדי ההון שנקבעו, ולהיערך למתן מענה להתפתחות נכסי הסיכון שלו על פי צרכיו העסקיים. כמו כן, הבנק עורך ניטור שוטף של ההון, גם באמצעות מטריצת תרחישים הבוחנת את השפעת הפעילות העסקית של הבנק על יחסי ההון. הבנק מבצע פעולות בקרה, כולל תהליכי תיקוף, על מנת לוודא את תקינות הנתונים והחישובים המשמשים אותו לשם חישוב היחסים.

עם תחילת המלחמה, במסגרת ניהול ובקרת הסיכונים, הבנק הגביר את הניטורים אחר הסיכונים הפיננסיים השונים, בדגש על יחסי ההון, המינוף והנזילות. כחלק מהנדבך השני של 'באזל 2', תהליך דו"ח ה-ICAAP, Internal Capital Adequacy Assessment Process, המהווה מרכיב עיקרי בנדבך זה, מבצע הבנק אחת לשנה, תהליך של תכנון הון. תהליך זה מתבצע לאופק תכנון של שלוש שנים. מטרתו העיקרית של תכנון ההון הנכלל בדו"ח ה-ICAAP השנתי של הבנק, היא לוודא כי ההון הזמין לבנק (על פי התכנית האסטרטגית ותכנית העבודה השנתית שלו) גבוה מההון הנדרש ממנו במצבים שונים, כולל בעת פוטנציאל להיווצרות אירועי קיצון מגוונים, חלקם בעוצמה גבוהה מאוד, הפוגעים ברווח הבנק, בנכסיו ובמוניטין שלו. בכך, משלב תהליך תכנון ההון בין פרופיל הסיכונים של הבנק בשגרה ובקיצון, למסגרת, התהליכים, המערכות והשיטות שנקבעו לניהול, מדידה, מזעור וניטור הסיכונים שזוהו כמהותיים לפעילותו העסקית ולתכנון העסקי והאסטרטגי שלו במהלך שלוש השנים הבאות.

דירקטוריון הבנק קבע כי יחס הון רובד 1 יהיה בשיעור שלא יפחת מ-9.0%. כמו כן, נקבע כי יחס הלימות ההון הכולל לא יפחת משיעור של 12.5%, וזאת, בהתאם לדרישת ההון שקבע בנק ישראל לבנק. בהתאם להחלטת הדירקטוריון, הבנק פועל לשמירת שולי בטחון נאותים במסגרת תכנון ההון השוטף שלו. יחס הון רובד 1 למבחן איום (מבחן קיצון רב עוצמה, הנכלל בתכנון ההון במסגרת ה-ICAAP) עומד על 6.5%.

ביום 31.3.24 הגיש הבנק את דו"ח ה-ICAAP שלו המתייחס לשנת 2023. תכנון ההון בדו"ח מלמד כי לבנק יש עודפי הון גבוהים הזמינים לו, יחסית להון הנדרש ממנו, בהתאם לפרופיל הסיכונים שלו בשגרה ובעת אירועי קיצון וכי הבנק עומד בכל יעדי ההון שקבע הדירקטוריון. עודפי ההון של הבנק מכסים את השפעות אירוע קיצון משמעותי, כגון המלחמה, על פרופיל הסיכונים של הבנק.

תכנון אסטרטגי ותכנון ההון*

תכנית אסטרטגית*

דירקטוריון הבנק אישר בחודש דצמבר 2021 תכנית אסטרטגית לחומש 2022-2026. מטרת התוכנית הינה לבסס את מיצובו של בנק יהב כבנק הקמעונאי הטוב ביותר בישראל עם הצעת הערך המשתלמת ביותר ללקוח הישראלי תוך מתן שירות מקצועי וחווית לקוח איכותית. עיקרי התוכנית הם:

- הרחבת והעמקת פעילותו הקמעונאית של הבנק והגדלת פלח השוק שלו בקרב השכירים בישראל.
- גיוס לקוחות שכירים מקרב כלל אוכלוסיית משקי הבית בישראל עם דגש על מגזרים המשיקים לאוכלוסיית הלקוחות הקיימת כבר בבנק.
- הרחבת פעילות הבנק בקרב עסקים קטנים ובינוניים, בין היתר באמצעות הלוואות בערבות מדינה.
- העמקת הצעות של מוצרים בנקאיים גם ללקוחות שאינם מפקידים את משכורתם לחשבונם בבנק.
- מינוף היכולות הטכנולוגיות על מנת לספק ללקוחות שירותים באמצעות ערוצי תקשורת וכלים דיגיטליים מהירים, יעילים וידידותיים לביצוע פעולות.
- היערכות לשינויים בסביבה התחרותית והרגולטורית ושינויים בדפוסי ההתנהגות של הצרכנים, בין היתר, על ידי מיקוד בחדשנות בעלת ערך ללקוחות הבנק.
- הרחבת אוכלוסיית לקוחותיו של הבנק גם באזורים בהם הפריסה הסניפית מצומצמת יחסית, באמצעות הרחבת ושיפור מערך הסינוף ובאמצעות ערוצי תקשורת וכלים דיגיטליים מתקדמים.
- שיפור ביחסי יעילות - גידול בהכנסות ושמירה על היקף עלויות מרוסן.

* גילוי שניתן לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבך 3 – המלצה FSB 12.

צפי להתפתחויות בטווח הקצר והבינוני:

- המשך הרחבת קהל לקוחות הבנק, בעיקר שכירים ומשקי בית.
- הרחבת הפריסה הסניפית.
- התאמת הפעילות לסביבת הריבית המשתנה.
- המשך פיתוח מערכת הליבה הבנקאית.
- פעילות במסגרת חוסר ודאות שנוצרה כתוצאה ממלחמת חרבות ברזל והשלכותיה האפשריות על הכלכלה בישראל.
- הרחבת השירותים הניתנים באמצעות הערוצים הישירים ובעיקר היישומנים המתקדמים למכשירים ניידים המספקים ללקוחות נגישות מרבית לשירותי הבנק.
- המשך שיפור השירות ללקוחות הבנק, בין היתר באמצעות השירותים הדיגיטליים.
- הרחבת תיק האשראי העסקי של הבנק, כולל המשך פנייה גם לבעלי מקצועות חופשיים הסמוכים לאוכלוסיית היעד של ציבור השכירים בישראל. בשלב זה היקפי הפעילות והאשראי לקהל הלקוחות העסקיים אינם מהותיים.
- הגברת התחרות גם על רקע השינויים הרגולטוריים שמגבירים שקיפות ומסירים חסמי מעבר כמו ניד בין הבנקים ובנקאות פתוחה. שינויים אלה מהווים מצד אחד איום התורם להגברת התחרות על מגזר הלקוחות הקמעונאיים, אך מצד שני מהווים הזדמנות להצעת מוצרים בנקאיים ללקוחות פוטנציאליים ולהקלה על מעבר לקוחות לבנק.
- תחרות מוגברת במערכת הבנקאית והפיננסית, כולל כניסת שחקנים חדשים לשוק, על פעילויות מגזר משקי הבית בעיקר בתחום האשראי והפיקדונות. בנוסף, הגברת התחרות בשל שינויים מבניים בשוק כרטיסי האשראי עקב השימוש בכרטיסים חוץ בנקאיים וארנקים דיגיטליים.
- התפתחויות בתחום אמצעי תשלום דיגיטליים.

במסגרת ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק וניהול תיק הנוסטרו, פועל הבנק לניהול אקטיבי ואפקטיבי של החשיפות כדי למקסם רווחים, תוך שמירה על חשיפה מבוקרת לסיכונים שוק, ריבית ואשראי ועל נזילות נאותה. כל אלה, בהתאם לתיאבון הסיכון (מגבלות) שנקבע על ידי הדירקטוריון, ובכפוף לעמידה בכל המגבלות הרגולטוריות הרלוונטיות. לבנק תיאבון סיכון אפס לאי עמידה בהוראות הרגולטוריות והוראות הדין הרלבנטיות לפעילותו העסקית.

המסגרת שקבע הבנק לניהול ובקרת הסיכונים להם הוא נחשף במהלך פעילותו העסקית, מגדירה את העקרונות הנדרשים לזיהוי ומיפוי הסיכונים המהותיים לפעילות הבנק, במטרה ליצור בבנק תרבות נאותה לטיפול בסיכונים בשגרה ובחירום, ההולמת את הדרישות הרגולטוריות. תרבות כזו, מתבססת, בין היתר, על קביעת תפקידי הדירקטוריון והנהלה בממשל התאגידי של ניהול ובקרת הסיכונים. דירקטוריון הבנק אחראי למיפוי וזיהוי הסיכונים המהותיים לפעילותו של הבנק, ולקביעת מסמך מדיניות ייעודי לטיפול בכל סיכון כזה, המגדיר את תיאבון הסיכון ואת העקרונות, התהליכים, השיטות והמערכות לשם ניהול הסיכון, מדידתו, ניטורו ומזעורו. דירקטוריון הבנק קבע מסמך מדיניות אב לניהול הסיכונים המעגן את העקרונות לטיפול בסיכונים ובהון, ולהסדרת מערך בקרה פנימית נאות בבנק, בשגרה ובחירום. מסמך זה ומסמכי המדיניות לניהול הסיכונים השונים קובעים את העקרונות למיפוי וזיהוי הסיכונים, להערכתם, מדידתם, הסדרת אמצעי הבקרה הנדרשים, קווי ההגנה שנקבעו בבנק לטיפול בסיכונים (ובהם, קביעת מנהל הסיכון והגורמים בבנק השותפים לניהול ובקרת הסיכון), מבחני קיצון, מערכות לניהול הסיכון, דרכי הניטור הכמותיים והאיכותיים של פרופיל הסיכון דרכי הדיווח ועוד. כחלק מתוכנית ההמשכיות העסקית של הבנק, הותאמו תהליכי המדידה, אמצעי הבקרה, התהליכים ופעילות קווי ההגנה לאופן התפתחות המלחמה.

הנהלת הבנק אחראית ליישום העקרונות שנקבעו על ידי הדירקטוריון באמצעות קווי ההגנה שנקבעו. מסגרת ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק קובעת גם את הדרכים ליצירת תקשורת סיכונים בשגרה ובחירום,

ובפרט, את הדרכים לניטור פרופיל הסיכון הכמותי והאיכותי של הבנק, לנוכח תיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון. לשם כך, קבע הבנק את שרשרת הדיווחים הנדרשת בין יחידות הבנק להנהלה ולדירקטוריון בשגרה, בחירום ובמצב התרעה (פוטנציאל לאירוע שאינו בשגרה) ואת הפורומים שצריכים לפעול ברמת הדירקטוריון, ההנהלה ויחידות הבנק השונות, כדי להבטיח קיומה של תרבות הולמת בבנק לניהול ובקרת הסיכונים התומכת ביעדיו העסקיים, ומבטיחה את חיות הבנק, גם בעת התקיים אירועים קיצוניים (או פוטנציאל לכאלה) בשווקים או ברמת הבנק. לבנק שורה של נהלים המעגנים את הפעילויות והתהליכים הנדרשים על מנת להבטיח יישום נאות בשגרה ובחירום של עקרונות מסמכי המדיניות השונים, כפי שנקבעו על ידי דירקטוריון הבנק.

תכנון ההון וקביעת יחס ההון הנדרש*

תכנון ההון מתבסס על התוכנית האסטרטגית הרב שנתית ויעדי הגידול השונים כפי שתוארו לעיל, ולוקח בחשבון שינויים רגולטוריים צפויים, תוך שמירה על שולי בטחון מספקים לתמיכה בשינויים בלתי צפויים בסביבה הכלכלית והעסקית בה פועל הבנק ושינויי רגולציה עתידיים.

תהליך תכנון ההון הינו תהליך מתמשך הכולל הערכה מקיפה המתבצעת במהלך השנה, כאשר תהליך ההערכה הפנימי של הלימות ההון (ICAAP) מתבצע אחת לשנה² (או אד-הוק, לו התרחשו שינויים מהותיים בסביבה העסקית של הבנק או בפרופיל הסיכונים שלו) לצורך בחינה של רמת ההון הנדרשת לצרכי העסקיים של הבנק, כפועל יוצא של פרופיל הסיכונים הגלומים בפעילות העסקית ואסטרטגית הבנק, כולל בעת התרחשות מגוון מבחני קיצון בעצמה גבוהה, לנוכח ההון הזמין לו במהלך שלוש השנים הבאות. התהליך משלב בין מיפוי והערכת הסיכונים הגלומים והצרכים העסקיים הגלומים בקווי הפעילות והשפעת סיכונים אלה על ההון ויעדי ההון שקבע דירקטוריון הבנק. לפיכך, מהווה תהליך תכנון ההון תהליך עיקרי במסגרת שנקבעה בבנק לניהול ובקרת הסיכונים, אשר שותפים לו הדירקטוריון, ההנהלה וקווי ההגנה שנקבעו בבנק, הכוללים: יחידות עסקיות, יחידות בקרה, ביקורת פנימית ורואה החשבון החיצוני. בנוסף, כולל תהליך ה- ICAAP בחינה של איכות ניהול הסיכונים של הבנק באמצעות מתודולוגיה שפותחה בבנק, לצרכי הערכה פנימית. תהליך ההערכה לאיכות ניהול הסיכונים מבוצע בבנק פעמיים בשנה, לצורך הערכת פרופיל הסיכונים האיכותי של הבנק וכיוון התפתחותו הצפוי.

תכנון ההון מוצג בדו"ח שנתי, העולה לאישור הנהלת הבנק, הוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ומליאת הדירקטוריון. התהליך מורכב מארבעה שלבים, כדלהלן:

שלב ראשון – מיפוי זיהוי הסיכונים והערכתם:

- זיהוי מכלול הסיכונים וגורמי הסיכון להם נחשף הבנק, תוך כדי פעילותו העסקית.
- מיפוי הסיכונים המהותיים, על פי סף מהותיות הנקבע על ידי הנהלת ודירקטוריון הבנק, אחת לשנה.
- הערכת החשיפה הכמותית או האיכותית לסיכונים המהותיים שזוהו והשפעת אלה על פרופיל הסיכון של הבנק.
- הערכת איכות הניהול ובקרת הסיכון.

שלב שני – מדידת הסיכונים המדידים וההון הפנימי המתאים:

- מדידה של הסיכונים המדידים כמותית (בפרט - אשראי, שוק, תפעולי).
- כימות דרישת ההון הפנימי עבור כל סיכון מדיד.
- ביצוע מבחני קיצון (מצוקה) לכל סיכון מדיד.

² בשל מלחמת חרבות ברזל ובהתאם להנחיות בנק ישראל, דו"ח ICAAP לשנת 2023 הוגש ביום ה- 31/03/2024.

- בחינת סיכונים שאינם מדידים ומידת השפעתם על הבנק בשגרה ובקיצון.
- שלב שלישי - מדידת סך דרישת הקצאת ההון (הקצאת ההון הנדרשת לאור מדידת הסיכונים המדידים):
- סכמת מכלול דרישות הקצאת ההון (סך ההון הפנימי הנדרש עבור כל סיכון).
- בחינת השפעת מבחני קיצון המשלבים בין מגוון סיכונים על החשיפה הכוללת.
- ניתוח גורמים נוספים להם השפעה אסטרטגית אפשרית על סך ההון הפנימי והערכתם.
- ביצוע מבחן איום (מבחן קיצון רב עוצמה), במטרה לוודא כי הבנק עומד ביעד הון רובד 1 למבחן איום.
- בחינת איכות ניהול ובקרת הסיכונים בבנק והחלטה האם נדרש להקצות הון נוסף, לו התגלו ליקויים משמעותיים באיכות ניהול הסיכונים בבנק או במערך הבקרה הפנימית שלו, שאינם מטופלים.
- קביעת יחס ההון הנדרש (סך דרישת ההון מול נכסי הסיכון הצפויים).
- שלב רביעי – קביעת סך ההון, והתאמתו לדרישת ההון:
- זיהוי וניתוח האלמנטים שיכולים להיכלל במסגרת ההון הזמין.
- קביעת ההון הזמין כסכום כל חלקי ההון המוקצים כנגד כל הסיכונים.
- בחינת התאמת ההון הזמין לדרישות ההון הרגולטורי, קרי, ההון הנדרש לבנק לשם עמידה בתכנית העסקית שלו.
- בחינת התאמת ההון הזמין מול סך דרישת ההון הפנימי הנדרש לפעילות הבנק.
- במקרה של חוסר התאמה - קביעת תכנית לשיפור יחסי ההון וכריות ההון באמצעות גיוסי הון, שינוי נכסי סיכון או פעולות נוספות העומדות לרשות הבנק.

קביעת יעדי ההון ♦

הבנק קובע את יעדי ההון תוך הקפדה על כרית בטחון נאותה מול יחס ההון המזערי הנדרש לפי תהליך תכנון ההון כפי שתואר לעיל, ובהתייחס להוראות והנחיות בנק ישראל לעניין יחס הלימות ההון. דירקטוריון הבנק קבע כי יחס הון רובד 1 יהיה בשיעור שלא יפחת מ-9.0% ויחס הלימות ההון הכולל לא יפחת משיעור של 12.5%, וזאת בהתאם לדרישת ההון שקבע בנק ישראל לבנק. כאמור לעיל, דירקטוריון הבנק קבע בנוסף, יחס הון רובד 1 מזערי למבחן איום הנכלל בתכנון ההון בדו"ח ה-ICAAP.

תכנון ההון – תוצאות ונתונים כמותיים*

תכנון ההון – נתונים למועד הדיווח

נכון למועד הדו"ח, הבנק עומד בדרישות ההון וביעדי ההון כפי שפורטו לעיל. יחס ההון הכולל למועד הדו"ח, עמד על 14.59%, ויחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון עמד על 12.40%. יחסי הון אלה גבוהים מיחסי ההון שנקבעו בתיאבון הסיכון של הבנק. בהתאם להערכת הלימות ההון שבוצעה ברבעון הראשון של שנת 2024, יחס הלימות ההון הנדרש למועד הדו"ח מותיר כרית הון נאותה מול יעד הלימות ההון הכולל של הבנק, יעד הון רובד 1 (בשגרה ובאיום) ומול שיעור הלימות ההון ושיעור הון רובד 1 שנמדדו בפועל במהלך תקופת הדיווח. נכון למועד אישור הדוח ובמהלך כל המלחמה, פעל הבנק מעל תיאבון הסיכון שלו.

* גילוי שניתן לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבך 3 – המלצה FSB 12

גיוס מקורות הוניים

הבנק מנהל את סיכון ההון בהתאם למדיניות ניהול ההון של הבנק ועל פי הוראות בנק ישראל. ככל הנדרש, הבנק מנפיק מכשירי הון רובד 2.

ביום ה- 2.5.24 חברת S&P מעלות אשררה את דירוג המנפיק של הבנק 'ilAA+' עם אופק שלילי, ואת דירוג 'ilAA-' להנפקת כתבי התחייבות עם מנגנון לספיגת הפסדים, אך תחזית הדירוג נותרה שלילית, בשל הסיכון להתרחבות המלחמה, להורדה נוספת של דירוג מדינת ישראל ולשחיקה אפשרית של פרופיל האשראי של הבנק.

בתאריך 9.2.24, הורידה Moody's את הדירוג של ישראל שעמד על (A1) ל- (A2) עם תחזית שלילית. מדובר על הורדת דירוג האשראי של ישראל לראשונה בהיסטוריה. בתחילת אפריל חברת הדירוג Fitch הותירה את דירוג האשראי של ישראל ברמה של A+ אך שינתה את תחזית הדירוג מיציבה לשלילית.

ביום ה- 18.4.2024 הורידה חברת הדירוג S&P את הדירוג של מדינת ישראל, שעמד על AA- ל- A+, עם תחזית שלילית. לצורך שקלול חשיפות האשראי, הבנק מסתמך על דירוג האשראי של חברת S&P כמדגם יחיד. החברה הינה לשכת דירוג בינלאומית מוכרת (ECAI). בשל הגישה השמרנית בה נקט הבנק, להורדת דירוג המדינה אין בשלב זה השפעה על משקולות הסיכון, עד להגעה לדירוג של BBB+, כלומר עוד 3 הפחתות דירוג.

תכנון ההון בשנים הבאות

הבנק מבצע שורה של מבחני קיצון המניחים פוטנציאל לפגיעה בפעילותו העסקית, עקב שינויים בשווקים, המשפיעים על סיכון השוק, הריבית והנזילות שלו, ועלייה בכשלי האשראי המגדילים את פוטנציאל פגיעת סיכון האשראי. כמו כן, חלק מתרחישי הקיצון מבטאים השפעת כשל בפעילות השוטפת של מערכת הליבה של הבנק על פעילותו הפיננסית של הבנק, המוניטין וההון שלו.

בנוסף, מבצע הבנק שורה של תרחישים נוספים הכוללים אירועים תפעוליים (בהם: מגיפה, רעידת אדמה ומלחמה) ואירועי אבטחת מידע וסייבר בעלי פוטנציאל לפגיעה במוניטין הבנק. כחלק מזה, השלים הבנק את ביצועו של התרחיש האחד שקבע בנק ישראל המופעל במתווה אירוע סייבר, תוך בחינת השפעתו על פרופיל הסיכונים וההון של הבנק ועל המוניטין שלו. התרחיש האחד במתווה אירוע סייבר היווה חלק, כמו גם תרחיש מגיפה, תרחיש רעידת אדמה ותרחיש ייחוס נוספים, מתכנון ההון שהבנק ביצע כחלק מתהליך ה- ICAAP לשנת 2023.

לאור תוצאות תכנון ההון הנוכחי של הבנק, המלמדות כי הבנק ישמור על כריות הון נאותות גם במהלך השנים 2024-2026, הן מול תכנון ההון בפועל (ההון הנדרש) והן מול יעדי הלימות ההון, דירקטוריון ונהלת הבנק סבורים כי רמת ההון הזמין לבנק הולמת את פרופיל הסיכונים שלו, תומכת באסטרטגיית הבנק, בפעילות העסקית השוטפת של הבנק, בשינויים אפשריים בסביבה העסקית, וכן, הולמת מצבי קיצון מורכבים ועוצמתיים. קרי, ההון הזמין לבנק גבוה מדרישת ההון מהבנק בשגרה ובחרום. לבנק כריות עודפות של הון ראשוני והון כולל הניתנות לניצול לצורך פעילותו העסקית.

פעולות שוטפות בתכנון ההון

כחלק מתכנית העבודה של הבנק, המאושרת בידי הדירקטוריון והכוללת יעדים להמשך הגידול בתחומי הפעילות השונים, מתבצעת הערכה של השפעת העמידה ביעדים על היקף נכסי הסיכון של הבנק, וכתוצאה מכך על יחס הלימות ההון. כמו כן, הבנק מקיים ניטור שוטף של העמידה ביחס הלימות ההון ויעדי הלימות ההון, ומתאים את פעילותו העסקית במסגרת היעדים שנקבעו, באופן המחייב עמידה ביעדי הלימות ההון הנדרשים. סיכון ההון של הבנק מנוהל על ידי מנהלת האגף הפיננסי. בקרת הטיפול בסיכון ההון מתבצעת

על ידי האגף לניהול סיכונים, בראשות מנהל הסיכונים הראשי של הבנק. האגף אחראי גם לביצוע תיקוף לתהליך הפקת יחסי ההון המתבצע בבנק, בהתאם להוראות הרגולטוריות. בשל הפוטנציאל הקיים בכל בנק להתממשות אירועים קיצוניים ובלתי צפויים אשר ישפיעו על הלימות ההון, הבנק הגדיר ספי התרעה (אינדיקטורים) שישמשו את הבנק בתהליך ניטור יעדי הלימות ההון, אשר בהתקיימם ינקטו צעדים אקטיביים למניעת פגיעה ביחס ההון כולל הפעלת תכנית חירום, לו יידרש. האינדיקטורים נמדדים ומדווחים באופן שוטף ובמידת הצורך יבחן שינוי תכנון ההון בהתאם. בעת חציית סף התרעה שנקבע, יתקיים דיון בהשתתפות מנהלת האגף הפיננסי ומנהל הסיכונים הראשי ובו ידונו האפשרויות להפעלת הצעדים להבטחת הלימות ההון. חציית ספי התרעה והחלטות שהתקבלו ידווחו ויאושרו בהנהלה ובדירקטוריון, בהתאם לשרשרת הדיווחים והאישורים שנקבעה בבנק. בנוסף, קו ההגנה שני (אגף ניהול סיכונים) מבצע אומדן ליחסי ההון והמינוף, באופן בלתי תלוי בניטור (המתבצע על ידי הקו הראשון). על בסיס אומדן זה, מחושבת מטריצת תרחישים הבוחנת השפעת שינויים ברווח, בביצועי אשראי ובפיקדונות על יחסי ההון. נכון למועד דו"ח זה, פועל הבנק מעל ליעדי ההון שקבע, כאשר פרופיל הסיכון שלו נתמך ע"י רמת נזילות גבוהה, סיכון שוק נמוך ואיכות גבוהה של תיק האשראי המוטה פעילות קמעונאית מפוזרת היטב.

חשיפות אשראי ונכסי סיכון

להלן פרטים על נכסי הסיכון ודרישות ההון של הבנק (במיליוני ש"ח):

לוח 3 - נכסי הסיכון ודרישות ההון של הבנק

30 ביוני 2024

א.	סיכון אשראי	שיעור הסיכון	חשיפת אשראי לפני הפחתת סיכון אשראי	חשיפת אשראי לאחר הפחתת סיכון אשראי	נכסי סיכון	דרישת ההון ⁽¹⁾
חשיפות מדורגות:						
באחוזים						
ריבניות	0	6,185.9	6,185.9	6,185.9	-	-
ריבניות	20	597.3	597.3	597.3	119.5	10.8
תאגידים בנקאיים	20	46.7	46.7	46.7	9.3	0.8
תאגידים בנקאיים	50	18,381.4	18,381.4	18,381.4	9,190.7	827.2
תאגידים בנקאיים	100	35.2	35.2	35.2	35.2	3.2
חשיפות לא מדורגות:						
תאגידים	100	90.9	90.9	90.9	90.9	8.2
תאגידים בנקאיים וחברות ביטוח	50	401.9	401.9	401.9	201.0	18.1
סקטור ציבורי (PSE)	50	89.2	89.2	89.2	44.6	4.0
קמעונאות ליחידים ⁽²⁾	75	18,171.0	18,159.9	18,159.9	9,469.3	852.2
קמעונאות ליחידים	150	10.0	10.0	10.0	14.4	1.3
נכסים אחרים	0	41.4	41.4	41.4	-	-
נכסים אחרים	20	0.6	0.6	0.6	0.1	-
נכסים אחרים	100	286.7	286.7	286.7	268.0	24.1
נכסים אחרים	250	128.4	128.4	128.4	321.0	28.9
סך הכול סיכון אשראי						
		44,466.6	44,455.5	44,455.5	19,764.0	1,778.8
ב. סיכון שוק - הגישה הסטנדרטית						
					7.9	0.7
ג. סיכון תפעולי - הגישה הסטנדרטית						
					1,969.6	177.3
סך הכול						
					21,741.5	1,956.8

(1) דרישות ההון מחושבות לפי שיעור של 9% מיתרות נכסי הסיכון.
(2) לרבות עסקים קטנים וחשבון פרטי של בעל השליטה בעסק.

כ- 9.5 מיליארד ש"ח מנכסי הסיכון של הבנק מיוחסים ישירות לחשיפות האשראי הקמעונאי ואשראי לעסקים קטנים לפי משקל נכסי סיכון של 75%. כ- 8.8 מיליארד ש"ח מנכסי הסיכון מיוחסים להשקעות הבנק בפיקדונות בחברת האם, לפי משקל נכסי סיכון של 50%-20%.

30 ביוני 2023

א.	סיכון אשראי	שיעור הסיכון	חשיפת הפחתת לפני הפחתת סיכון אשראי	חשיפת אשראי לאחר הפחתת סיכון אשראי	נכסי סיכון	דרישת ההון ⁽¹⁾
חשיפות מדורגות:						
ריבניות	0	4,279.1	4,279.1	4,279.1	-	-
ריבניות	20	95.0	95.0	95.0	19.0	1.7
תאגידים בנקאיים	20	15.7	15.7	15.7	3.1	0.3
תאגידים בנקאיים	50	18,815.4	18,815.4	18,815.4	9,407.7	846.7
תאגידים בנקאיים	100	33.7	33.7	33.7	33.7	3.0
חשיפות לא מדורגות:						
תאגידים	100	86.0	86.0	86.0	86.0	7.7
תאגידים בנקאיים וחברות ביטוח	50	375.8	375.8	375.8	187.8	16.9
סקטור ציבורי (PSE)	50	38.5	38.5	38.5	19.2	1.7
קמעונאות ליחידים ⁽²⁾	75	17,984.5	17,984.5	17,979.2	9,476.1	852.8
קמעונאות ליחידים	150	9.0	9.0	9.0	13.1	1.2
נכסים אחרים	0	44.6	44.6	44.6	-	-
נכסים אחרים	20	0.8	0.8	0.8	0.2	-
נכסים אחרים	100	310.5	310.5	310.5	297.6	26.8
נכסים אחרים	250	104.7	104.7	104.7	261.7	23.6
סך הכול סיכון אשראי		42,159.6	42,154.3	19,805.2	1,779.4	
ב.	סיכון שוק - הגישה הסטנדרטית		19.6	1.8		
ג.	סיכון תפעולי - הגישה הסטנדרטית		1,731.4	155.8		
סך הכול		21,556.2	1,937.0			

(1) דרישות ההון מחושבות לפי שיעור של 9% מיתרות נכסי הסיכון.
(2) לרבות עסקים קטנים וחשבון פרטי של בעל השליטה בעסק.

6. יחס מינוף

יחס מינוף מוגדר כמדידת ההון (הון רובד 1) מחולקת במדידת החשיפה (סכום החשיפות המאזניות ושקלול של פריטים חוץ מאזניים במקדמים שהוגדרו).

תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס המינוף המזערי שנדרש על ידי המפקח על הבנקים החל מיום 1.1.2018 בשיעור של 5%. בהתאם להוראת שעה, תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ- 4.5% עד ליום 30 ביוני 2026, ובלבד שיחס המינוף לא יפחת משיעורו ביום 31 בדצמבר 2025 או מיחס המינוף הנדרש מהבנק טרם הוראת השעה, הנמוך מביניהם.

דירקטוריון הבנק קבע תיאבון סיכון ליחס המינוף, תוך שמירת שולי ביטחון. הבנק פועל מעל למגבלת הדירקטוריון. יחס המינוף של הבנק למועד הדו"ח עמד על 6.90%.

הבנק מבצע בקרה גם על עמידתו ביחס המינוף שנקבע לו, כחלק מהבקרה השוטפת שלו על יחסי ההון, בין היתר, על ידי אינדיקטורים ייעודיים ומטריצת התרחישים, כפי שתואר לעיל. בנוסף, נבחנת עמידתו של הבנק ביחס המינוף גם בעת תכנון ההון בדו"ח ה-ICAAP.

מתחילת המלחמה הבנק הגביר את ניטור יחס המינוף. מפורטת להלן ההתאמה בין הנכסים במאזן שדווחו בדו"חות הכספיים לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף והחשיפות הרלוונטיות, הון רובד 1 ויחס המינוף:

לוח 4 - ההתאמה בין הנכסים במאזן שדווחו בדו"חות הכספיים לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף והחשיפות הרלוונטיות, הון רובד 1 ויחס המינוף

30/06/2023	31/12/2023	30/06/2024	
השוואה בין נכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף			
36,182.2	37,187.8	38,153.0	סך הנכסים בהתאם לדו"חות הכספיים המאוחדים (מיליוני ₪)
874.1	910.2	913.2	התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (*)
-	-	-	התאמות אחרות
37,056.3	38,098.0	39,066.2	סך חשיפה לצורך יחס מינוף (מיליוני ₪)
חשיפות מאזניות			
36,182.2	37,187.8	38,153.0	נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות בטחונות)
-	-	-	סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1
36,182.2	37,187.8	38,153.0	סך חשיפות מאזניות (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)
חשיפות חוץ מאזניות אחרות			
5,932.0	6,184.9	6,187.9	חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו
(5,057.9)	(5,274.9)	(5,274.7)	התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי
874.1	910.2	913.2	סך פריטים חוץ מאזניים
הון וסך החשיפות			
2,352.3	2,484.3	2,696.3	הון רובד 1
37,056.3	38,098.0	39,066.2	סך החשיפות
6.35	6.52	6.90	יחס מינוף (באחוזים)
4.50	4.50	4.50	יחס המינוף הנדרש מהבנק על ידי המפקח על הבנקים (באחוזים)
(*) המרה של החשיפות החוץ מאזניות לסכומים שווי ערך אשראי.			

7. מבנה ארגוני של ניהול ובקרת הסיכונים בבנק, תהליכים ופונקציות מפתח*

המבנה הארגוני שנקבע בבנק לניהול הסיכונים מבוסס על הדירקטוריון, ההנהלה וקווי הגנה. דירקטוריון הבנק אחראי לקביעת העקרונות הנדרשים לניהול ובקרת הסיכונים המהותיים לפעילותו של הבנק במסמך מדיניות ייעודי, וקובע את תיאבון הסיכון (תקרות החשיפה המותרות), וההנהלה הבכירה אחראית ליישום העקרונות שנקבעו על ידי הדירקטוריון, ובפרט, אחראית על ניטור התפתחות פרופיל הסיכון של הבנק, לנוכח תיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון, ולדיווח לדירקטוריון על התפתחות פרופיל הסיכון והתפתחות הטיפול ביישום העקרונות שקבע לניהול ובקרת הסיכונים.

לשם יישום מסגרת נאותה לניהול ובקרת הסיכונים בשגרה ובחירום, הוגדרו בבנק ארבעה קווי הגנה, כדלקמן:

קו הגנה ראשון - כקו ההגנה ראשון מוגדרים קווי העסקים השונים (אגף בנקאות קמעונאית, האגף הפיננסי), וכן, אגף משאבי אנוש ולוגיסטיקה, אגף אסטרטגיה, דיגיטל, שיווק ותשתיות שירות ואגף מחשוב וטכנולוגיה כולל הממונה על אבטחת המידע וסייבר האחראי על ניטור וניהול פרופיל סיכוני אבטחת המידע וסייבר.

מנהלי האגפים פועלים כמנהלי הסיכון, Risk Owners, והם כפופים למנכ"ל הבנק. קו ההגנה הראשון מורכב לפיכך, מכלל יחידות הבנק הנוטלות סיכון, לרבות היחידות העסקיות המבצעות פעולות בקרה שוטפות בתוך הקו הראשון. כל היחידות הנוטלות סיכונים, תוך כדי פעילותן השוטפת, יוצרות חשיפה לסיכונים שונים ומשתתפות בתהליכי זיהוי הסיכונים, הערכתם, מזעור הסיכונים, ניטור ודיווח. קו הגנה זה כולל בקרות שוטפות המתבצעות על ידי עובדי היחידות, וכן, בקרות ייעודיות, המתבצעות, בין היתר, ע"י פונקציות בקרה ייעודיות באגף קמעונאות - יחידת איתור סיכוני אשראי, יחידת מט"ח ויחידת גביית חובות.

קו הגנה שני - פעילות הקו השני נועדה להבטיח קיומו של מערך בקרה פנימית הולם בבנק, ולאתגר את פעילותו של הקו הראשון לניהול הסיכונים. כקו הגנה שני מוגדרים מנהל הסיכונים הראשי (CRO) והאגף לניהול סיכונים, המהווה פונקציית ניהול (בקרת) סיכונים בלתי תלויה וכולל גם את המחלקה האחראית לטיפול בסיכון התפעולי ולתכנית ההמשכיות העסקית של הבנק, וכן, את היועץ המשפטי, האגף לייעוץ משפטי ואגף חשבונאות. קו הגנה זה כפוף להנהלת הבנק. נציגי הקו השני שותפים לפורומים ניהוליים העוסקים בבקרה וניהול סיכונים המופעלים ע"י הקו הראשון, וכן, מפעילים פורומים ייעודיים בראשותם לניטור ובקרת הסיכונים. תפקידו העיקרי של קו ההגנה השני הוא לאתגר את מסגרת ניהול הסיכונים וההון ואופן בקרתם על ידי הקו הראשון, ולוודא כי העקרונות לניהול סיכונים בבנק, כפי שנקבעו על ידי הדירקטוריון, יושמו כהלכה וכי המסגרת לניהול ובקרת הסיכונים מיושמת באופן נאות ההולם את דרישות הדירקטוריון וההנהלה, ובפרט, הבנק עומד בתיאבון הסיכון שנקבע. להלן, פירוט הפונקציות הפועלות בקו השני ותפקידיהן העיקריים:

- פונקציית ניהול סיכונים בלתי תלויה (ה-CRO והאגף לניהול סיכונים) - מאתגרת את פעילויות ניהול הסיכונים של קו העסקים (מנהלי הסיכונים, הקו הראשון), אחראית לגיבוש מתודולוגיות וכלים למדידת החשיפה לסיכונים, לגיבוש המלצות להנהלה ולדירקטוריון בהיבטי החשיפה לסיכונים, לתיקוף מודלים, וכן, לניתוח ולדיווח על פרופיל הסיכון של הבנק ואופן התפתחותו במהלך הרבעונים האחרונים, בין היתר, באמצעות מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק. במסגרת האגף לניהול סיכונים פועלות יחידות ייעודיות לבקרת הסיכונים השונים: סיכוני שוק ונזילות, סיכוני אשראי, סיכונים תפעוליים, סיכון משפטי, וקצינת ציות, הממונה על איסור הלבנת הון ועל אכיפה פנימית ויחידת בקרה נוספת, ה-MO ("החדר אמצעי") לפעילות המסחר, המשמשת כבקרה לפעילות ה-BO ("החדר האחורי") ופעילות המסחר.

* גילוי שניתן לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבך 3 – המלצה FSB 5

בנוסף, יחידת ניהול ובקרת סיכונים באגף ממונה על תיקוף המודלים (טיפול בסיכון מודל) בבנק וכוללת את המחלקה האחראית לבניית ויישום תכניות ההמשכיות העסקית של הבנק.

- היועץ המשפטי והאגף לייעוץ משפטי - אחראים על ניטור וניהול הסיכון המשפטי בבנק ועל היחידה לטיפול בפניות הציבור.
- אגף חשבונאות - אחראי על בקרה רוחבית על הבנק דרך הדיווחים הכספיים, לרבות תהליך ה-SOX בבנק, המהווה חלק ממערך הבקרה הפנימית של הבנק.

קו הגנה שלישי - כקו הגנה שלישי מוגדרת הביקורת הפנימית. קו הגנה זה כפוף לדירקטוריון הבנק. הביקורת הפנימית פועלת בהתאם להוראה 307, על בסיס תכנית עבודה ממוקדת סיכונים המאושרת ע"י הדירקטוריון. הביקורת הפנימית אחראית, בין היתר, להערכת אפקטיביות מערך הבקרה הפנימית, ולביצוע סקירה בלתי תלויה ואתגור הבקורות (לרבות, בתהליך ה-ICAAP), התהליכים והמערכות לניהול ובקרת הסיכונים בבנק.

קו הגנה רביעי - כקו הגנה רביעי מוגדר ר"ח מבקר של הבנק. רואה החשבון החיצוני מחווה את דעתו האובייקטיבית על אופן ניהול הסיכונים והבקרה הפנימית בבנק ותקינות התהליכים המבוצעים על ידי הגורמים השונים בבנק, בין היתר, באמצעות תהליך ה-SOX, ומבצע סקירה בלתי תלויה של דיווחי הבנק וביקורת על הדו"חות הכספיים.

הבנק מפעיל שורה של פורומים ייעודיים, על מנת לוודא קיום ממשקים בין קווי ההגנה השונים, הפועלים לניטור הסיכונים השונים. קיום ממשקים אלה יכול לתרום לקיומה של 'תקשורת סיכונים', המהווה נדבך משמעותי ביותר במסגרת לניהול ובקרת הסיכונים של הבנק, בעיקר, בעת מצבי קיצון והתרעה, הדורשים שרשרת דיווחים נאותה המאפשרת מתן תגובה מהירה להתפתחות מצבים אלה. בבנק פועלות מספר ועדות היגוי לטיפול בסיכונים בקרה פנימית, וכן, מספר פורומים לניטור סיכונים (פנ"סים), בהובלת מנהלי האגפים העסקיים או בהובלת האגף לניהול סיכונים ובהשתתפות מנהלי האגפים העסקיים ונציגיהם.

עם תחילת המלחמה, כחלק מהפעלת תכנית ההמשכיות העסקית של הבנק, הותאמו תהליכי הבקרה לצורך הבטחת הרציפות התפעולית והעסקית הנדרשת, תוך ניטור ומזעור כל פוטנציאל לשינוי בפרופיל הסיכונים של הבנק, ובפרט, בפרופיל הסיכונים התפעוליים וסיכונים הבקרה הפנימית. הערכות המצב והערכות פרופיל הסיכונים, כמו גם אמצעי הבקרה והניטור של הבנק, בוחנים באופן שוטף פוטנציאל לשינוי בפרופיל הסיכונים, לאור אופן התפתחות האירוע. נכון למועד זה, הבנק שומר על פרופיל סיכון מתון, בכל הקשור לסיכונים בקרה פנימית.

הדירקטוריון וועדותיו*

דירקטוריון הבנק אחראי להתוות את עקרונות המדיניות לניהול ובקרת הסיכונים שלהם חשוף הבנק, תוצאת תנאי המאקרו, יעדיו העסקיים של הבנק והתכנית האסטרטגית שלו, וכן, אחראי לקיומו של מערך בקרה פנימית נאות בבנק, הכולל קביעה של מסגרת לניהול ובקרת הסיכונים להם נחשף הבנק במסגרת פעילותו העסקית ובחינה כי היא פועלת כשורה. מטעם דירקטוריון הבנק פועלת ועדה לניהול סיכונים, המתמחה בנושאים העולים מתוך מרכיבי המסגרת לניהול ובקרת הסיכונים של הבנק ותכנון ההון שלו.

כחלק ממסגרת זו, קובע הדירקטוריון לפחות אחת לשנה, את רשימת הסיכונים המהותיים להם חשוף הבנק (מיפוי זיהוי הסיכונים), מאשר את רשימת מנהלי הסיכונים השונים בבנק, מתווה את העקרונות הנדרשים לטיפול בסיכונים המהותיים במסמכי המדיניות, וקובע את תיאבון הסיכון. דירקטוריון הבנק מקבל דיווח שוטף על התפתחות פרופיל הסיכונים במסגרת ישיבות ועדות ומליאת הדירקטוריון התקופתיות ודיווחים ייעודיים בהיבטי בקרה פנימית שונים, כגון: סיכון תפעולי, סיכון מוניטין, סיכון ציזות, איסור הלבנת הון, אבטחת מידע וסייבר, מעילות והונאות, סיכון טכנולוגיה וכולי. דיווח תקופתי מורחב מוצג לוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ולמליאת הדירקטוריון, במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני ומסמך ה-ICAAP השנתי, הכולל את תוצאות תכנון ההון של הבנק. הדיווחים בדבר ניהול ובקרת הסיכונים עולים לדיון ואישור המליאה, לאחר שנדונו בהנהלת הבנק ובוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון.

דירקטוריון הבנק אחראי, בנוסף, לאישור פעילויות ומוצרים חדשים (או כאלו שעודכנו באופן מהותי) של הבנק, לאחר שוודא, כי השפעת המוצר החדש על פרופיל הסיכונים של הבנק נבחנה, בהתאם לעקרונות מדיניות הבנק לטיפול במוצר ופעילות חדשה או שעודכנה באופן מהותי. הבנק קבע גם נוהל ייעודי לטיפול במוצר או פעילות חדשה, המעגן את דרכי הטיפול הנדרשים במהלך כל חיי המוצר, כולל: שלב הייזום, שלב האישור לפיתוח, שלב הפיתוח, אישור להטמעתו ובקרת ביצועי המוצר/הפעילות לאחר השקתה.

ועדת ניהול סיכונים של הדירקטוריון - תפקידה לדון ולהמליץ לדירקטוריון על מסגרת הטיפול בסיכונים השונים של התאגיד הבנקאי כפי שנקבעה במסמכי המדיניות, ובהתאם לדיווחים בדבר התפתחות פרופיל הסיכונים של הבנק, לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע.

ועדת הביקורת של הדירקטוריון - דנה ומחליטה בממצאי ביקורת פנימיים וחיצוניים שמובאים בפניה. ועדת הביקורת אחראית לוודא כי ההנהלה נקטה פעולות ראויות בעיתוי הנדרש לשם תיקון הליקויים שפורטו בדו"חות ולקיומו של מערך בקרה פנימית אפקטיבי בבנק. כמו כן, פונקציית הביקורת מדווחת לדירקטוריון באמצעות ועדת הביקורת, והוועדה מפקחת על עבודת רואה החשבון המבקר של הבנק.

הוועדה לעסקאות עם אנשים קשורים - דנה בעסקאות עם אנשים קשורים כמתחייב מהוראה 312 להוראות ניהול בנקאי תקין, וכן, עסקאות בהן יש לנושא משרה בבנק "עניין אישי" כמתחייב מהוראה 301 להוראות ניהול בנקאי תקין וחוק החברות, וזאת, בהתאם למפורט בהוראות אלה.

הוועדה לענייני טכנולוגיית מידע וחדשנות טכנולוגית - הוועדה דנה בפעילות הטכנולוגית של הבנק, כולל בנושאים הנוגעים למערכת הליבה של הבנק והיבטים העולים מתוך ניהול סיכון אבטחת מידע וסייבר.

ועדת תגמול - הוועדה דנה במדיניות השכר של הבנק, הסכמי והסדרי השכר הקיבוציים בבנק, תנאי העסקת נושאי משרה, לרבות תנאי פרישת נושאי משרה, ותגמול עובדי הבנק ונושאי המשרה.

* גילוי שניתן לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבך 3 – המלצה FSB 5

ההנהלה הבכירה וועדותיה

ההנהלה הבכירה של בנק יהב כוללת את המנהל הכללי של הבנק ושמונה חברים, שתחומי אחריותם מפורטים להלן.

הנהלת הבנק אמנה על יישום העקרונות לניהול ובקרת הסיכונים שנקבעו ע"י הדירקטוריון, לרבות ניטור פרופיל הסיכון ואופן התפתחותו במהלך הרבעונים שקדמו למועד הדיווח. פרופיל הסיכון מנוטר איכותית וכמותית בשגרה ובחירום באמצעות תהליכים מוסדרים שמבצעת הנהלת הבנק. תוצאות תהליכים אלה מוצגות בכל רבעון לדירקטוריון הבנק ולוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון, כחלק ממסמך הסיכונים. במסגרת המיפוי, הזיהוי, ההערכה וניטור הסיכונים, ההנהלה פועלת לפיתוח והטמעה של מערכות ותהליכים איכותיים וכמותיים לניהול הסיכון בשגרה, התרעה (פוטנציאל לקיצון) ובחירום, לבקרה על הטיפול בסיכון כחלק ממערך הבקרה הפנימית של הבנק, לדיווחים בגין התפתחות הסיכון, לעמידה בתיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון, ולמזעורו של הסיכון במידת הצורך. כמו כן, ההנהלה מוודאת כי אירועי כשל יבדקו במסגרת תהליכי הפקת לקחים ולמידה מאירועים בבנק, ויבחנו, לפי הצורך, על ידי מנהלי הסיכונים (האגפים) של הבנק. הנהלת הבנק אישרה נוהל ייעודי, המעגן תהליך רוחבי בבנק להפקת לקחים ולמידה מאירועים.

הממשל התאגידי של ניהול הסיכונים ברמת הנהלת הבנק

הנהלת הבנק מינתה ועדות ופורומים שונים למעקב אחר התפתחות הטיפול בסיכונים השונים להם נחשף הבנק במסגרת פעילותו, בכללם, ועדת הנהלה לסיכונים תפעוליים, אבטחת מידע וסייבר ובקרה פנימית, ועדת היגוי לסיכונים תפעוליים ומעילות והונאות, ועדת היגוי לסיכונים טכנולוגיה, אבטחת מידע וסייבר, ועדת ניהול נכסים והתחייבות (ננ"ה) וניהול ההון, ועדת נוסטרו, ועדת מחירים, פורום אבטחה במאגרים (הגנת מאגרי מידע), פורום לניתוח סיכונים אשראי, פורום לבחינת לקוחות בעלי אובליגו גבוה, פורום לבחינת חשבונות עם מאפייני סיכון, פורום חובות בעייתיים ועוד. דירקטוריון הבנק אישר את הצעת ההנהלה לעדכון הממשל התאגידי של מערך הבקרה הפנימית בבנק, הקובע את הפורומים העיקריים הפועלים בתחום זה, הרכבם ומשימות כל פורום.

להלן פירוט פעילותם של הפורומים העיקריים:

ועדת הנהלה לסיכונים תפעוליים, אבטחת מידע וסייבר ובקרה פנימית - פורום רבעוני בראשות המנהל הכללי של הבנק ובהשתתפות כל חברי ההנהלה ומבקר הפנים. הפורום אחראי לוודא כי מסגרת הטיפול בסיכונים פועלת בהתאם לעקרונות שנקבעו, ובפרט, לבחינת פרופיל הסיכון של הסיכונים המהותיים לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע. הוועדה דנה ומאשרת את מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק, וכן, את מסמך ה- ICAAP של הבנק, כולל תכנון ההון הנכלל בו, טרם העלאתם לאישור הוועדה לניהול סיכונים ומליאת הדירקטוריון. מסמך הסיכונים הרבעוני נותן תמונה מקיפה על פרופיל הסיכון של הבנק והעמידה בתיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון, זאת, באמצעות מידע שמגיע מקו ההגנה הראשון וקו ההגנה השני, כפי שנקבעו בבנק. בנוסף, אחראית הנהלת הבנק לאישור מסמכי המדיניות לניהול הסיכונים השונים ואישור דו"ח ה- ICAAP, לפני העלאתם לאישור הוועדה לניהול סיכונים ומליאת הדירקטוריון.

הפורום פועל גם לוודא כי קיימת מסגרת נאותה ומפורטת לטיפול בסיכון התפעולי ובבקרה הפנימית, וכי אמצעי המדידה, הניהול והזיהוי של סיכונים הבקרה הפנימית מיושמים באופן אפקטיבי, בהתאם לתכנית העבודה של הבנק לטיפול בסיכון התפעולי וסיכונים בקרה פנימית נוספים, ובהם סיכון מוניטין.

ועדת היגוי לסיכון תפעולי, מעילות והונאות - פורום רבעוני בראשות מנהל הסיכונים הראשי בהשתתפות חברי ההנהלה ונציגים בכירים מהאגפים השונים. הפורום אחראי לגיבוש מסמכי המדיניות הרלוונטיים לאישור ועדת ההנהלה, למעקב אחר יישום תכנית העבודה של הבנק לטיפול בסיכון תפעולי ובסיכון מעילות והונאות, ובפרט, ניתוח דיווחים בגין אירועי סיכון תפעולי בדרגת חומרה גבוהה, מעקב אחר פרופיל הסיכון, ניתוח תוצאות הפקת לקחים ולמידה מאירועים, בחינת היבטי הטיפול בהמשכיות עסקית ועוד. הפורום מדווח לוועדת ההנהלה לסיכונים תפעוליים, אבטחת מידע וסייבר ובקרה פנימית.

ועדת היגוי לסיכוני טכנולוגיה, אבטחת מידע וסייבר - פורום בראשות מנהלת אגף מחשוב וטכנולוגיה בו חברים גם מנהל אגף בנקאות קמעונאית, מנהלת אגף משאבי אנוש ולוגיסטיקה ומנהל הסיכונים הראשי, ובהשתתפות נציגים בכירים מהאגפים השונים, כולל יועצי אבטחת מידע בכירים המלווים את הבנק. הפורום מתקיים אחת לרבעון. הפורום אחראי לבחינת אופן יישום תכנית הבנק לטיפול בפעילות הטכנולוגית שלו, לעיצוב מסמכי המדיניות הרלבנטיים, וכן, למעקב אחר תכנית העבודה שנקבעה לטיפול בהיבטי אבטחת מידע וסייבר ולטיפול במעילות והונאות.

פורום מעילות והונאות (פומ"ה) - פורום המתכנס לפחות אחת לרבעון, בראשות מנהל אגף בנקאות קמעונאית לו שותפים מנהלת אגף מחשוב וטכנולוגיה, מנהלת אגף משאבי אנוש ולוגיסטיקה ומנהל הסיכונים הראשי, ובהשתתפות מנהלים בכירים נוספים. הפורום אחראי לגיבוש תכנית עבודה לטיפול במעילות והונאות, דיון ואישור החוקים לניטור מעילות והונאות, מעקב אחר יישומם וניטור התקדמות הטיפול בנושאי תכנית העבודה. הפורום מדווח לוועדת היגוי לסיכון תפעולי ומעילות והונאות ולוועדת היגוי לסיכוני טכנולוגיה, אבטחת מידע וסייבר.

פורום לניהול סיכוני פרויקט - פורום בראשות מנהלת אגף מחשוב וטכנולוגיה ומנהל אגף בנקאות קמעונאית ובו חברים נציגים בכירים מחברת TCS (Onsite & Offshore), היחידות העסקיות של הבנק ואגף ניהול סיכונים. הפורום מתקיים אחת לשבוע. בפורום זה עולים נושאים הקשורים לפעילות TCS מול היחידות העסקיות ואשר אינם מטופלים במסלולי הטיפול הרגילים. הפורום מדווח להנהלת הבנק. אירועי תקלות מהותיים מדווחים גם לוועדת ההנהלה לסיכונים תפעוליים, אב"מ וסייבר ומטופלים גם על ידי פנ"ס TCS.

פורום אבטחה במאגרים - פורום רבעוני בהשתתפות מנהל אגף בנקאות קמעונאית, מנהלת אגף מחשוב וטכנולוגיה, מנהלת אגף משאבי אנוש ולוגיסטיקה, מנהל אגף ניהול סיכונים, מנהלת האגף ליעוץ משפטי (בהתאם לנושאים הנדונים), מנהל אבטחת מידע והגנת הסייבר ומנהל מרכז אבטחת מידע. הפורום פועל בהתאם לעקרונות שנקבעו במדיניות הבנק לאבטחת מאגרי המידע ודן בתכנית העבודה לטיפול באבטחת מאגרי המידע, בתוצאות הסקרים שבוצעו על מאגרי המידע ובאירועי אבטחת מידע רלוונטיים.

פורום אבטחת מידע עם TCS - מנהל אבטחת מידע וסייבר מקיים פורום המתכנס בתדירות דו חודשית וכולל נציגי TCS בתחומי אבטחת מידע ותשתיות, נציגי אגף ניהול סיכונים ויועצי אבטחת מידע של הבנק, כדי לוודא כי תכנית העבודה של TCS לטיפול באבטחת מידע וסייבר תואמת את פרופיל סיכון אבטחת מידע וסייבר, לבצע מעקב אחר טיפול בתקלות, נושאים פתוחים, מעקב אחר יישום רגולציה חדשה, יישום תכנית עבודה של TCS בכל התחומים שבאחריותם.

פורומים לניטור סיכונים (פנ"סים) - פורומים רבעוניים לניטור התפתחות הסיכונים השונים, בראשות מנהלי פונקציית ניהול הסיכונים הפועלת באגף ניהול סיכונים ובהשתתפות מנהלי היחידות העסקיות (יחידות הקו הראשון). הפורומים דנים בממצאים העולים מתוך פעולות בקרה שונות, ובהן: תיקוף מודלים, תוצאות סקרים, הפקות לקחים וכדומה.

צוות ניהול נכסים והתחייבויות (ננ"ה) וניהול ההון - הצוות מנטר את אופן יישום עקרונות הניהול הפיננסי של הבנק, כולל ניהול הנזילות, לרבות קביעת מגבלות סיכון פנימיות (בכפוף למגבלות הדיריקטוריון), סמכויות ונהלי דיווח ובקרה. הצוות עוסק גם ביישום בפועל של מדיניות ניהול ההון של הבנק, לרבות פעולות נדרשות לשמירה על יעדי הלימות ההון ויעד יחס המינוף.

הפעילות השוטפת מתנהלת על ידי צוותי משנה:

צוות משנה נוסטרו - הצוות אחראי לניהול הפעילות השוטפת בש"ח ובמט"ח של הנכסים וההתחייבויות ושל הנזילות, דן בהיקפי ההשקעה באג"ח, ומסמך לפי הצורך את היחידות הנוגעות בדבר לגבי ביצוע פעולות שונות. הצוות מנהל מעקב אחר השקעות האגף הפיננסי ותוצאות ההשקעה, אחראי על התאמת יעדי הפעולה שנקבעו למסגרת ההשקעה של הבנק, ומחליט על טקטיקת ההשקעה להשגת יעדים אלו.

צוות משנה מחירים - הצוות אחראי לניהול הפעילות השוטפת בתחום תמחור המקורות והשימושים של הבנק במגזרים השונים. הצוות עוקב אחר שינויים בתנאי השוק, ובין היתר, אחר השינויים במחירי הצל.

פורום ניתוח סיכוני אשראי, פורום לבחינת לקוחות בעלי אובליגו גבוה, פורום לבחינת חשבונות עם מאפייני סיכון, פורום חובות בעייתיים – פורומים רבעוניים בראשות מנהל אגף בנקאות קמעונאית הפועל כמנהל סיכוני האשראי בבנק, לבחינה וניתוח, חודשי ורבעוני, של סיכוני האשראי בבנק. במסגרת פורומים אלו מוצגים הממצאים הרלוונטיים בנושא סיכוני האשראי בבנק, המאפשרים קבלת תמונה רחבה של פרופיל סיכון האשראי בהיבטים העסקיים ובהיבטי תפעול האשראי.

מנהלת מודלים באשראי – פורום המתנהל באופן שוטף, בראשות מנהל אגף בנקאות קמעונאית, מנהל הסיכונים הראשי ונציגים בכירים נוספים מאגפים אלה ומאגף מחשוב וטכנולוגיה, שנועד לעקוב אחר יישום תכנית העבודה של הבנק לפיתוח מודלים לדירוג ולניתוח התפתחויות בתיק האשראי של הבנק.

ועדות גילוי - במסגרת הוראות SOX302 הוקמו ועדות גילוי בשני פורומים. מידי רבעון מדווחים מנהלי אגפים לגבי נושאים הדורשים לדעתם גילוי, שינויים וליקויים בבקרה הפנימית על הכנת הדו"ח הכספי ודיווח על מעילות והונאות, לו התרחשו.

קו הגנה ראשון - נוטלי הסיכונים*

כאמור לעיל, כקו ההגנה הראשון מוגדרים קווי העסקים השונים (באגף קמעונאות ובאגף הפיננסי), וכן, היחידות הרלוונטיות באגף משאבי אנוש ולוגיסטיקה ואגף מחשוב וטכנולוגיה. מנהלי האגפים פועלים כמנהלי הסיכון השונים, בהתאם לאישור שנתי של דירקטוריון הבנק.

להלן, פירוט מנהלי הסיכון הייעודיים שמונו בבנק על פי אישור הדירקטוריון, נכון למועד הגשת הדו"ח:

לוח 5 - פירוט מנהלי הסיכון הייעודיים

שם ותפקיד	תפקיד במערך ניהול הסיכונים
מנכ"ל הבנק, מר אבשלום בוסקילה	מנהל הסיכון העסקי ואסטרטגי וסיכון המוניטין.
מר יורם מזרחי, סמנכ"ל, מנהל האגף לניהול סיכונים	מנהל סיכונים ראשי (CRO). אחראי לפעילות פונקציית ניהול הסיכונים של הבנק, בהתאם להוראה 310 של בנק ישראל. מנהל הסיכונים התפעוליים, סיכון מודל, סיכון אבטחת מאגרי מידע וסיכון המשכיות עסקית. מנהל סיכון הציות, ממונה אכיפה פנימית של דיני ני"ע ושל חוק התחרות הכלכלית, מנהל סיכון חוצה גבולות, לרבות, QI, CRS, FATCA. למנהל הסיכונים כפופה קצינת הציות (הממונה לפי חוק איסור הלבנת הון ומימון טרור).
מר אסף גיל, משנה למנכ"ל, מנהל אגף בנקאות קמעונאית	מנהל סיכוני האשראי, סיכון אשראי יזום צרכני וסיכון ריכוזיות תיק האשראי הקמעונאי של הבנק.
גב' לידיה עטיה, סמנכ"ל, מנהלת האגף הפיננסי	מנהלת סיכוני שוק, ריבית ונדיליות, סיכון ריכוזיות בתיק השקעות של הבנק, אשראי צד נגדי, ניהול סיכון ההון וההשקעות לרבות סיכונים סביבתיים הנוגעים להשקעות הבנק.
גב' יעל טברסקי, סמנכ"ל, מנהלת אגף משאבי אנוש ולוגיסטיקה	מנהלת סיכון משאבי אנוש ולוגיסטיקה. מנהלת סיכוני אבטחה וביטחון.
עו"ד נורית עירוני, סמנכ"ל, מנהלת האגף לייעוץ משפטי	מנהלת את הסיכון המשפטי וממונה על תחום הממשל התאגידי.
גב' אפרת סיימון, סמנכ"ל, מנהלת אגף מחשוב וטכנולוגיה	מנהלת סיכון מחשוב וטכנולוגיית המידע וסיכון אבטחת מידע וסייבר.
גב' לימור פרידמן, סמנכ"ל, חשבונאית ראשית, מנהלת אגף החשבונאות	ממונה על הדיווחים הכספיים.
מר שחר אלון, סמנכ"ל, מנהל אגף אסטרטגיה, דיגיטל, שיווק ותשתיות שירות	ממונה על ריכוז פעילות האסטרטגיה והמוניטין.
מנהלי האגפים	ניהול סיכוני סליקה, סיכוני מיקור חוץ, סיכוני מעילות והונאות וסיכוני רגולציה (כל אגף בתחומו).

להלן, עיקרי תחומי האחריות של מנהלי הסיכונים בבנק:

- יישום עקרונות מדיניות ניהול ובקרת הסיכונים שבתחום אחריותם, כפי שנקבעה על-ידי הנהלת ודירקטוריון הבנק.
- פיתוח והטמעת כלי מעקב ובקרה אחר להסדרת מערך בקרה פנימית הולם בפעילות שבתחום אחריותם.
- עיגונה של שרשרת דיווחים שוטפת, אפקטיבית ובזמן אמת מהיחידות הכפופות להם על התפתחויות הסיכונים שבפעילותם.
- ניטור ודיווח בגין פרופיל הסיכון לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע ע"י הדירקטוריון בשגרה, התרעה וחירום.

* גילוי שנתי לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבך 3 – המלצה 5 FSB

הממונה על אבטחת מידע וסיכוני סייבר באגף מחשוב וטכנולוגיה

במסגרת קו ההגנה הראשון פועל גם הממונה על אבטחת מידע וסיכוני סייבר באגף מחשוב וטכנולוגיה. הממונה על אבטחת מידע וסיכוני סייבר פועל בהתאם להוראות חוק הגנת הפרטיות ותקנותיו, הוראות נוהל בנקאי תקין מס' 357 ו-361 והנחיות המפורסמות על ידי בנק ישראל.

קו הגנה שני

מנהל הסיכונים הראשי – CRO והאגף לניהול סיכונים

מנהל הסיכונים הראשי פועל בהתאם להוראה מספר 310 של בנק ישראל (הוראת האב לניהול סיכונים), ואחראי לגיבוש המלצות למסגרת ומדיניות ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק, לוודא ולאתגר את המסגרת לניהול ובקרת הסיכונים שאושרה בבנק, לניטור פרופיל הסיכון ועמידה בתיאבון הסיכון, ולהבטחת ביצועם האפקטיבי של תהליכי ניהול ובקרת הסיכונים וההון של הבנק, בפרט, בפעילות הקו הראשון, לרבות הערכת, מדידת וניטור החשיפה לסיכונים. כל זאת, לשם הטמעת מערך בקרה פנימית ההולם את אופי פעילותו של הבנק, יעדיו וצרכיו העסקיים. מנהל הסיכונים הראשי הוגדר גם כמנהל הסיכונים התפעוליים של הבנק.

מנהל הסיכונים הראשי מעורב בתכנון האסטרטגיה ובקביעת יעדיו של הבנק, בתכנון מסגרת ניהול ובקרת הסיכונים, לרבות, גיבוש תיאבון הסיכון וגיבוש ועדכון מסגרת ניהול הסיכונים וההון של הבנק, וכן, לקביעת מתודולוגיות לניהול הסיכונים, כולל הטמעת הדיווחים הנדרשים, אישור מוצר/פעילות חדשה וכו'. בנוסף, אחראי מנהל הסיכונים הראשי לפעילות תיקוף המודלים המשמשים את הבנק בפעילותו השוטפת (טיפול בסיכון מודל).

כמו כן, מנהל הסיכונים הראשי אחראי לתכנית ההמשכיות העסקית של הבנק, כולל הטמעת תהליכי העבודה בחירום, ביצוע תרגולים לפי תכנית עבודה מוסדרת, בקרה על מוכנות הבנק לחירום, ומזעור הסיכונים הכרוכים בפעילויות החירום של הבנק.

מנהל הסיכונים הראשי אחראי על תהליך תכנון ההון, ניהולו, והערכת נאותות הלימות ההון והנזילות (תהליך ה-ICAAP) ועל עריכת מסמך הסיכונים הרבעוני, הנותן מבט על התפתחות פרופיל הסיכונים של הבנק, לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע, כפי שפורט לעיל.

מנהל הסיכונים הראשי, חבר הנהלה, עומד בראש האגף לניהול הסיכונים. אגף ניהול סיכונים מהווה פונקציית בקרה וניהול סיכונים עצמאית ובלתי תלויה המדווחת ישירות למנכ"ל הבנק בכל הקשור לפעילות השוטפת של ניהול הסיכונים המבוצעת על ידי הפונקציות הניהוליות בבנק. פונקציית ניהול הסיכונים אחראית להפעלת מספר פורומים, שמרביתם תוארו לעיל, לטיפול בסיכונים השונים, ביחד עם מנהלי קווי ההגנה שנקבעו, לבחינת אפקטיביות הטיפול במכלול הסיכונים שנקבעו ע"י דירקטוריון הבנק, כמהותיים לפעילותו.

אגף הייעוץ המשפטי

מערך הייעוץ המשפטי בבנק יחב מורכב מייעוץ משפטי חיצוני ומייעוץ משפטי פנימי. מערך הייעוץ המשפטי מעניק ליווי משפטי שוטף לפעילויות הבנק, התקשרויות שהבנק צד להן, טיפול בתביעות משפטיות כנגד הבנק וכו'. בנוסף, נציב פניות הציבור כפוף למנהלת האגף.

אגף חשבונאות

חשבת הבנק ואגף החשבונאות אחראים להכנת הדו"חות הכספיים של הבנק, הצגתם להנהלה ולדירקטוריון ופרסומם לציבור (רבעוני ושנתי). במקביל, מדווחים הנתונים לפיקוח על הבנקים ולחברת האם. במסגרת זו מתנהל תהליך של ריכוז נתונים מכל יחידות הבנק, בדיקתם ועיבודם. תהליך זה משולב בהצהרות רבעוניות של בעלי התפקידים בבנק במסגרת נהלי SOX302. בד בבד, מתבצעות בבנק בקורות על כל

התהליכים המהותיים, כולל ביצוע טסטים, ע"י אנשי האגף וע"י יועצים חיצוניים. תהליך זה מסוקר בדו"חות הרבעוניים ומבוקר בדו"ח השנתי ע"י ר"ח המבקר החיצוני של הבנק, הפועל, כאמור לעיל, כקו ההגנה הרביעי של הבנק. אגף חשבונאות אחראי גם על גזברות הבנק, ניהול ספרים שוטף ובקרה על תקציב הבנק.

קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית

הביקורת הפנימית הנה גוף אובייקטיבי ובלתי תלוי, אשר תפקידו, בין היתר, לבחון את אפקטיביות הבקרה הפנימית בתהליכים וביחידות השונות בבנק, כולל בחינת אפקטיביות היישום של המסגרת לניהול ובקרת הסיכונים שנקבעה בבנק. הביקורת הפנימית, כנדרש בהוראות בנק ישראל והנחיות באזל, מבצעת ביקורת בכלל הפעילויות והיחידות בבנק. תדירות הביקורת ותשומות הביקורת לכל פעילות ויחידה ארגונית נקבעות בהסתמך על תכנית עבודה רב שנתית מבוססת הערכת סיכונים. דו"חות הביקורת מופצים לוועדת הביקורת ונדונים בה, וכן, מופצים ליו"ר הדירקטוריון, למנכ"ל, לחבר ההנהלה האחראי על תחום הביקורת, למנהל הסיכונים הראשי, למנהלת אגף חשבונאות, למנהלת אגף ייעוץ משפטי ומזכירת הבנק ולקצינת הציות. בנוסף, ריכוז הממצאים מופץ להנהלה הבכירה. הביקורת הפנימית עוקבת אחר יישום המלצותיה ומדווחת על סטטוס ביצוען לוועדת הביקורת.

קו הגנה רביעי - רואה החשבון המבקר

תפקידו של רואה החשבון המבקר (ביקורת חיצונית) הינו לבקר את הדו"חות הכספיים של הבנק, ולחוות דעתו על מהימנותם, קרי, האם הדו"חות הכספיים משקפים באופן נאות את מצבו של הבנק. בכך, מהווה רואה החשבון המבקר נדבך נוסף במערך הבקרה הפנימית של הבנק. הביקורת מבוצעת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי החשבון ותקני ביקורת שיישומם בביקורת נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. הממשק בין קווי ההגנה בבנק, כולל פורום ייעודי בין רואה החשבון המבקר למנהל הסיכונים הראשי (הפועל בקו השני).

8. תרבות ניהול הסיכונים בבנק יהב*

המשבר הפיננסי בשנת 2008, כמו גם כשלי שוק שהתרחשו בשנים האחרונות (מניפולציית הלייבור, אירועי הלבנת הון וציות בבנקים האירופאים) ואירועים שהתרחשו במוסדות וחברות מחוץ למגזר הבנקאי (כגון, אסון הקולומביה) הגבירו את תשומת לב הרגולטורים המובילים בעולם למושג 'תרבות ניהול סיכונים'. תרבות ניהול הסיכונים מהווה חלק ממושג רחב יותר, תרבות הארגון, והיא משלבת בין מסגרת ניהול ובקרת הסיכונים שמסדה בבנק לבין ההתנהגות, העמדות, הנורמות ותפיסת ההנהלה ועובדי הבנק בנוגע לסיכונים להם הם נחשפים ולאופן הטיפול בהם, כחלק מפעילותו העסקית השוטפת של הבנק. תרבות ניהול סיכונים, כמו תרבות הארגון, מתפתחות לאורך זמן, בין היתר, גם כתוצאה מאירועים משמעותיים בהיסטוריה של הארגון (כגון, מיזוגים ורכישות).

באזל (2014) וה-FSB (2014) מגדירים את המושג תרבות הסיכון כנורמות, הגישות ואופן ההתנהגות של ההנהלה ושל העובדים שיש להם השפעה על הדרך שבו הבנק מתייחס לסיכונים: מזהה, מודע, מנהל, מבצע בקרה ונטול סיכונים בפעילותו השוטפת. לפי עמדתם, תרבות ניהול סיכונים נאותה צריכה להיות כזו המעודדת יצירת מסגרת אפקטיבית לניהול סיכונים, ניהול ההון ומערכ בקרה פנימית כולל שמירה על מוניטין הבנק, מקדמת נטילת סיכונים מושכלת הפועלת לפי עקרונות תגמול בהירים ומתוקפים, מבטיחה כי נטילת סיכון מתבצעת בגבולות תיאבון הסיכון והסמכויות שנקבעו, ומעגנת עקרונות דיווח ואסקלציה על מנת לוודא כי חריגה מתיאבון סיכון או מהסמכויות, כמו גם אירועים המפרים את עקרונות הבקרה הפנימית בבנק (כגון, אירועי ציות) מזוהים, מדווחים ומטופלים באופן נאות ומידי.

במהלך השנים האחרונות, כפי שמתואר בפרקי דו"ח זה, מדיניות הבנק ותהליכי העבודה והדיווח שמסד, מבטיחים מודעות לסיכון, נטילת סיכונים מושכלת בהתאם לסמכויות וגבולות תיאבון הסיכון, ניטור שוטף של פרופיל הסיכונים של הבנק והקפדה על עמידה בתיאבון הסיכון. הבנק מיסד 'שרשרת דיווחים' המבטיחה כי אירועים במצב שגרה, התרעה או חירום, כולל הפרות ציות, לו יתרחשו, מדווחים ומטופלים באופן מידי. עקרונות אלה מתבססים על הממשל התאגידי שקבע הבנק לניהול ובקרת הסיכונים שלו – במהלך השנים האחרונות הופעלו בבנק פורומים נוספים העוסקים בניהול ובקרת הסיכונים, ונקבעו דרכים נוספות להגברת המודעות לפרופיל הסיכון של הבנק ולהבטחת 'תקשורת סיכונים', בתוך קווי ההגנה השונים שנקבעו בבנק, וביניהם. מסגרת כזו מהווה בסיס הכרחי ליצירת תרבות ניהול סיכונים נאותה בכל בנק, והיא דורשת שילוב בין גורמים התנהגותיים ומרכיבי יסוד מגוונים נוספים על מנת להבטיח שהבנק אכן מקיים תרבות ניהול סיכונים הולמת, התומכת ביציבותו. כחלק מזה, פועל הבנק להטמעת העקרונות הנדרשים לטיפול בסיכון התנהגות, המבטיחים התנהלות אחראית של הבנק מול לקוחותיו.

עמדת הרגולטורים שקבעו את העקרונות הנדרשים למיסוד תרבות ניהול סיכונים בבנקים, ובפרט, ה-FSB, היא כי תרבות ניהול הסיכונים יכולה להתפתח כתוצאה מאירועים מהותיים בתולדות הבנק. עמדה זו הינה רלבנטית ביותר לבנק יהב, בין היתר על רקע המעבר המורכב למערכת מחשב ליבה עצמאית במיקור חוץ, בשנת 2017, מעבר שבוצע בהצלחה. חלק מהיבטי ניהול הסיכונים אשר יושמו במסגרת תהליך זה סייעו לבנק להיערך ולהתמודד בהצלחה גם עם אירוע המגיפה, במכלול היבטי ההמשכיות העסקית ויעדיה, ומסייעים לו להתמודד גם עם המלחמה תוך שמירה על רציפות תפעולית ועסקית, ושמירה על נכסי הבנק, ובפרט, על המוניטין שלו.

* גילוי שניתן לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבך 3 – המלצה FSB 6

מרכיבי יסוד התורמים לתרבות ניהול סיכונים אפקטיבית בבנק יהב

- **מיפוי זיהוי הסיכונים וקביעת מהותיות הסיכון** – הבנק קבע מנגנון למיפוי הסיכונים להם הוא נחשף כחלק מפעילותו העסקית. לכל סיכון ממונה מנהל סיכון, ונקבעת רמת המהותיות שלו, לפי סף המהותיות הנקבע על ידי הנהלת ודירקטוריון הבנק במונחי הון רוברד 1 ורווח שנתי. לכל סיכון מהותי נקבע מסמך מדיניות הקובע את העקרונות לניהול ובקרת הסיכון. כל סיכון מהותי נכלל במהלכים שנקבעו במסגרת ניהול ובקרת הסיכונים של הבנק, כולל ביצוע מבחני קיצון (מצוקה), סקירה רבעונית שלו בפרק ייעודי הנכלל במסגרת מסמך הסיכונים והכללתו בדו"ח ה- ICAAP. מנגנון זה, המתבצע ברמה השנתית, מגביר את מודעות הבנק לסיכונים להם הוא נחשף ולניטורם.
- **תיאבון סיכון וניטור כמותי ואיכותי של פרופיל הסיכון הנוכחי והמתמשך** – הבנק קבע מסגרת לניטור תיאבון הסיכון שלו. תיאבון הסיכון נקבע במסגרת מסמכי המדיניות, כך שיתאים לאסטרטגיה העסקית של הבנק ולמצב המאקרו בשווקים. תיאבון הסיכון משקף את עמדת הנהלת ודירקטוריון הבנק, לגבי גבולות הסיכון ותקורות החשיפה המותרות בבנק והוא נקבע למצב שגרה ולמצב קיצון (כולל, מצב של תרחיש קיצון רב עוצמה – מבחן איום). קווי ההגנה שנקבעו בבנק פועלים בהתאם לגבולות אלה, ואחראים לניטור של פרופיל הסיכון והתפתחותו, כדי לוודא עמידה בתיאבון הסיכון שנקבע. התפתחות פרופיל הסיכון לנוכח תיאבון הסיכון מוצגת בתדירות רבעונית במסמך הסיכונים של הבנק העולה לאישור ההנהלה, הוועדה לניהול סיכונים ודירקטוריון. מסמך הסיכונים מכיל שעונים המספקים הצגה גרפית להתפתחות פרופיל הסיכון הכמותי ועמידתו בתיאבון הסיכון. התקרבות לתיאבון הסיכון (אירוע התרעה שבו השעון מוצג בצבע אדום), מחייבת דיון בהנהלת ודירקטוריון הבנק. חריגה מתיאבון הסיכון מחייבת דיווח לדירקטוריון הבנק. הדיווח כולל את פירוט הצעדים הננקטים על ידי הנהלת הבנק כדי לחזור לגבולות תיאבון הסיכון שנקבע. בכך, מבטיח הבנק כי פעילותו העסקית מתבצעת תחת סט מגבלות המונע נטילת סיכון בלתי מושכלת. בנוסף, מקיימת הנהלת הבנק תהליך רבעוני מוסדר להערכת פרופיל הסיכון האיכותי של הבנק, המתבצע באמצעות הערכה עצמית של מנהלי ובקרי הסיכון לרמת הסיכון ואיכות הניהול ובקרת הסיכון. התפתחות פרופיל הסיכון האיכותי מוצגת במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני.
- **סמכויות וטיפול בחריגות** – הבנק קבע סמכויות ברורות לפעילות היחידות העסקיות שלו. השימוש בסמכויות מאושר לפחות אחת לשנה, ונתון לבקרה של קווי ההגנה. כל הפרה של סמכות, חריגה ממנה או התקרבות לגבולות הסמכות והמגבלות (מצב התרעה) מחייבת דיווח מידי וטיפול של מנהל הסיכון הרלבנטי (חבר הנהלה) או הנהלת הבנק.
- **תיאבון סיכון מזערי להפרות ציות, רגולציה ודינים** – דירקטוריון והנהלת הבנק קבעו תיאבון סיכון מזערי להפרות ציות, רגולציה ודינים, כך שהובהר לכל עובדי הבנק, כי לממשל התאגידי של הבנק אין סובלנות להפרות שכאלה, וכי הם יטופלו בחומרה, לו יתרחשו. כחלק מתהליך זה, עדכן הבנק את המדיניות לטיפול בסיכון הרגולציה, וקבע צ'ק ליסט ייעודי לטיפול ברגולציות חדשות או שעודכנו מהותית.
- **מערך לטיפול במעילות והונאות** – הבנק נמצא במהלך מתמשך ושוטף לשכלול המנגנון הקיים לטיפול במעילות והונאות, על מנת לאפשר לו זיהוי של פוטנציאל לפגיעה בלקוחות הבנק, ולהבטיח זיהוי של פוטנציאל לליקוי התנהגותי בקרב עובדי הבנק. כחלק ממהלך זה, אגף ניהול סיכונים מפעיל מוקד לטיפול באנומליות. בנוסף, בבנק פועל פורום ייעודי למעקב אחר התפתחות הטיפול בנושאים אלה. הטיפול בהונאות נתמך על ידי פעולות נוספות של מערך הבקרה הפנימית של הבנק, כולל מנגנון הרשאות מתקדם. אגף משאבי אנוש ולוגיסטיקה של הבנק אחראי להסדרת הטיפול ברוטציה וחופשה רציפה.
- **מוצר/פעילות חדשה או מעודכנת באופן מהותי** – הנהלת ודירקטוריון הבנק קבעו מדיניות לטיפול במוצר או פעילות חדשה. מדיניות זו קובעת את המסלול הנדרש לאישור מוצר שכזה, תוך הצגת צ'ק ליסט ייעודי, הבוחן את הסיכונים הכרוכים במוצר זה, לנוכח התועלת העסקית ממנו. מדיניות

זו מבטיחה כי הבנק לא ישיק מוצר חדש (או יעדכן באופן מהותי פעילות קיימת שלו, כחלק מהתכנית העסקית שלו) ללא מודעות לשינוי שהשקת המוצר/הפעילות יכולים לגרום לפרופיל הסיכונים של הבנק. כאמור לעיל, הבנק אישר נוהל ייעודי המעגן את הטיפול במוצרים חדשים לאורך השלבים השונים בחיי המוצר, כולל אישורו, פיתוחו, הטמעתו והבקרה אחר ביצועיו. עדכון זה מבטיח כי לאורך כל מחזור חיי המוצר, יתבצעו תהליכי הפיתוח, הדיווחים והאישורים, לפי סטנדרטים מקובלים ואחידים.

- **ממשל תאגידי לניהול ובקרת הסיכונים וההון** – הבנק קבע במסגרת מסמכי המדיניות שלו, ובפרט, במסמך מדיניות האב לניהול ובקרת הסיכונים, את עקרונות ומבנה הממשל התאגידי הנדרשים לטיפול בהון שלו, בסיכונים השונים, והינם הכרחיים להסדרת מערך בקרה פנימית אפקטיבי כולל שמירת המוניטין שלו. בפרט, נקבעים העקרונות לניהול הסיכון על ידי הנהלת ודירקטוריון הבנק, ונקבעים דרכי הדיווח בגין הסיכון, המערכות התומכות ושיטות הבקרה. הבנק מפעיל פורומים ייעודיים בכל רמות הארגון, החל מרמת הדירקטוריון, ובוודאי ברמת ההנהלה וברמת מנהלי הסיכונים, חברי ההנהלה, כדי לוודא כי קיימת מודעות לאירועים מהותיים הרלבנטיים לסיכון הספציפי. הבנק הרחיב את מספר הפורומים הפועלים למיפוי זיהוי הסיכונים, ולקביעת דרכי הטיפול וניטורו, עת הוקמו פנ"סים (פורומים לניטור סיכונים) שנועדו להגדיל את הממשק הקיים בין קווי ההגנה שנקבעו לטיפול בסיכון, ובעיקר, הממשק הנדרש בין הקו הראשון (נוטל הסיכונים) לקו השני (בקרת הסיכונים) שהינו הכרחי ליצירת תקשורת סיכונים נאותה בבנק. קווי ההגנה כוללים גם את הביקורת הפנימית בבנק, שיש לה חשיבות מרובה ליצירת תרבות ניהול סיכונים הולמת, בעיקר, הודות לתהליך הערכת אפקטיביות הבקרה הפנימית, המתבצע על ידה, והיכולת הקיימת לתהליך זה לחשוף פוטנציאל לליקויים בתפקוד מערך הבקרה הפנימית של הבנק, מיפוי שגוי של פוטנציאל סיכונים, טיפול לקוי בהם, ובפרט, ליקויים בדיווחים ובסמכויות, אסקלציה של התרעות וכולי.
- **הממשל התאגידי בבנק** – מוטת השליטה והניהול בבנק יהב הינה קצרה: מנכ"ל הבנק וחברי ההנהלה (שהם גם מנהלי הסיכונים) מעורבים במרבית הפורומים, דיונים והחלטות לגבי סיכונים, ופועלים קרוב מאוד לפעילות העסקית של הבנק, קרי, לנוטלי הסיכון בפועל. למעורבות גבוהה שכזו השפעה על הטמעת תרבות ניהול הסיכונים בקרב כל עובדי הבנק, שכן מסרי ההנהלה, בפרט, לגבי זיהוי הסיכונים, תפיסת הסיכונים, הבקרה הפנימית הנדרשת, תיאבון הסיכון, חריגות, תקשורת סיכונים, מחויבות לציות וכולי, מועברים לעובדי הבנק באופן שוטף.
- **תקשורת סיכונים** – הבנק מקפיד על קביעת פרמטרים אחידים לכל הסיכונים, כגון, דרגות חומרה של אירועים או פוטנציאל אירועים, על מנת להבטיח כי כל יחידות הבנק מבינות את הסיכונים לפי אותה סקאלה, ופועלות לפי אותו סולם הערכה.
- **שרשרת הדיווחים** – הבנק קבע שרשרת דיווחים בשגרה, התרעה וחירום, על מנת להבטיח כי חריגות ואירועים שאינם בשגרה מדווחים למנכ"ל, למנהלי הסיכונים (חברי ההנהלה), מנהל הסיכונים הראשי והביקורת הפנימית במהירות ועל פי כללים סדורים, כולל קביעת הפרמטרים הנדרשים לאסקלציה, במטרה להבטיח טיפול הולם באירועים, ככל שהתרחשו. הבנק קבע גם את הדיווחים הנדרשים לדירקטוריון הבנק וועדותיו, כך שהמידע המועבר אליהם מאפשר לחברי הדירקטוריון לבחון כי עקרונות המסגרת לניהול ובקרת סיכונים ותרבות הסיכונים של הבנק, מתנהלים באופן שנקבע ואושר על ידם.
- **מבנה ארגוני בחירום/מצב התרעה** – המבנה שקבע הבנק מתבסס על תכנית המשכיות העסקית של הבנק הקובעת את התהליכים, המבנה הארגוני, השיטות ודרכי התרגול הנדרשים לטיפול באירועי המשכיות עסקית או כאלה שיש להם פוטנציאל להתפתח לכדי פגיעה בעסקי הבנק או המוניטין שלו. מבנה ארגוני זה עוצב בהתאם לתרבות הסיכונים של הבנק, שקבעה עקרונות לטיפול מהיר בתקלות שהתגלו, מתוך ראייה של צרכי הלקוח והפוטנציאל לפגיעה במוניטין הבנק. כאמור לעיל, דירקטוריון הבנק אישר את הצעת ההנהלה לקביעת הפורומים הנדרשים כחלק

מהממשל התאגידי של הבקרה הפנימית בבנק. תכנית ההמשכיות העסקית של הבנק קובעת את מבנה הפורומים ברמת ההנהלה האחראים לביצוע הערכת מצב ולניהול אירועי משבר.

▪ **תהליכי הערכה עצמית** – הבנק מבצע, כאמור לעיל, על פי החלטת ההנהלה והדירקטוריון, תהליך של הערכת איכות ניהול ובקרת הסיכונים שלו, שנועד למפות ולזהות את פרופיל הסיכונים האיכותי של הבנק. בתהליך זה, מתבקשים המנהלים לדרג את הערכתם לגבי רמת הסיכון, ולציין במפורש חולשות וחוסרים, לו התגלו, בניהול ובקרת הסיכונים. התהליך מתבצע על ידי הקו הראשון ובמקביל, על ידי הקו השני, ועולה לדיון ואישור ההנהלה והדירקטוריון. הבנק מבצע סקרי סיכונים המאפשרים ניטור תהליכים מהותיים לפעילות הבנק, ואיתור חולשות הדורשות טיפול בהיבטי הבקרה הפנימית.

▪ **קביעת הטון בדרג גבוה** – דירקטוריון הבנק וההנהלה הבכירה מתווים את ערכי הליבה של הבנק והציפיות לתרבות ניהול הסיכון בבנק. הנהלת הבנק והדירקטוריון מקדמים, מנטרים ומעריכים באופן שוטף את יישום תרבות הסיכון של הבנק ואת נאותות התנהלות הבנק ומבצעים שינויים במקרה הצורך, זאת, באמצעות מערך הפורומים שנקבע ומתואר בדו"ח זה, לניהול הסיכון ברמות ניהול שונות, להסדרת שרשרת דיווחים אודות ניהול הסיכון והחשיפה לסיכונים שונים, לעיצוב מסגרת להפקת לקחים ולמידה מאירועים, לביצוע תהליכי תיקוף של המודלים שבשימוש הבנק ולהקמת תהליכי בקרה נוספים.

▪ **קוד אתי** – הקוד האתי של הבנק מהווה מסגרת לתרבות סיכון ראויה וסטנדרטים לאופן התנהלות נאותה, ומשקף את ערכי הליבה של הבנק. בנוסף, קבע הבנק מנגנונים המאפשרים לכל עובד בבנק לדווח, באופן גלוי או אנונימי, על הפרות כביכול של כללי התרבות שנקבעו בבנק. לבד מהפורטל והאתר השיווקי של הבנק המאפשר דיווח אנונימי, הופעל בבנק גם "פורום מנהלים" שבו מנהלים מדרג הביניים מקיימים פגישות תקופתיות ודיונים עם ההנהלה הבכירה של הבנק, וכן, פורום "שולחן עגול" שבו ההנהלה הבכירה מקיימת דיונים פתוחים ישירות מול עובדים חדשים.

▪ **נהלים והדרכה** – הבנק מקיים מערך נהלים התומך בהעברת עקרונות תרבות הסיכון שנקבעו ע"י ההנהלה עד לרמת העובד הזוטר. מערך ההדרכה של הבנק אחראי על הטמעת מדיניות ונהלי העבודה בבנק בעבודה השוטפת של הבנק. לפי העניין, משולבים פיתוח יכולות ניהול סיכונים, לומדות המחדדות היבטי רגולציה ודינים, והדרכות בדבר פעילות או מוצר חדש, במגוון הקורסים והשתלמויות המועברים באופן שוטף לעובדים, וכן, מרכיבים התומכים בתרבות סיכון נאותה, לרבות ביקורת ובקרה בונה ותקשורת פתוחה. בנוסף, הקוד האתי ודיונים בנושא סוגיות אתיות מועברים מדי תקופה לכלל העובדים.

▪ **תהליכי הפקת לקחים ולמידה מאירועים** – הבנק מקיים תהליכי הפקת לקחים סדורים המובלים באופן שוטף על ידי מנהלים בכירים בבנק. מסקנות ולקחים מהותיים מדווחים להנהלה הבכירה ולדירקטוריון לפי העניין, ומוטמעים לפי העניין, בנהלי העבודה ומדיניות הבנק באופן המחזק את תרבות הסיכון של הבנק. הבנק סיים את המהלך שקבע להטמעת תהליכי הלמידה מאירועים בראייה של כלל הבנק, תוך קביעת תהליכי הדיווח, קביעת מנגנון תחקירים קבוע, וניטור הממצאים או הפעולות לביצוע, ככל שעלו מהתחקיר, באמצעות הפנסי"ם.

▪ **תגמול והערכת עובדים** – דירקטוריון הבנק קבע מדיניות תגמול המעודדת נטילת סיכונים זהירה ופיקוח יעיל, ומעורבות של בעלי העניין בתגמול. תגמול העובד בבנק מביא בחשבון את הסיכונים שנוטל העובד בשם הבנק ואת ביצועי העובד מבחינת עמידה במדיניות הסיכון, ציות, וכללי מדיניות רלוונטיים נוספים. מדדי התגמול והביצועים תומכים ומטפחים בעקביות התנהגויות רצויות בכל הנוגע לנטילת הסיכון, תיאבון לסיכון ותרבות הסיכון של הבנק, ומעודדים עובדים לפעול לתועלת הבנק בכללותו. הבנק מקיים תהליכי הערכת עובדים, תכנית עתודה ניהולית ותוכנית פיתוח עובדים ומנהלים התומכים בתרבות הסיכון בבנק, וכן, מאפשרים נגישות של כלל העובדים מכלל יחידות הבנק לקידום למשרות ניהוליות באופן המבטיח גיוון בשדרת הניהול של הבנק.

- **אחריות תאגידית** – הבנק פועל לפי מדיניות דיווח ומסגרת סדורה בכל הקשור להיבטי האחריות התאגידית. לקיום אחריות תאגידית נאותה בבנק חשיבות מרובה לקביעת תרבות של הוגנות בארגון, תוך התייחסות נאותה ומתן ערך לבעלי העניין שלו - האחריות התאגידית קובעת בבנק את הסטנדרטים לנורמות ותרבות הנותנות ערך לעובדי הבנק, ללקוחות הבנק, לאחריות סביבתית, ושילובם של אלה בהיבטי ניהול הסיכונים של הבנק.

9. סיכון האשראי

• מדיניות האשראי

דירקטוריון הבנק דן ומאשר, לפחות אחת לשנה, את מסמך מדיניות האשראי ואת תכנית העבודה השנתית בנושא האשראי. תכנית העבודה היא פרטנית וכוללת תהליכי עבודה אופרטיביים ליישום מדיניות האשראי על פי יעדי הדירקטוריון, קריטריונים כמותיים ואיכותיים לעמידה ביעדים, וכן, לוח זמנים לביצוע. האחריות ליישום המדיניות ותכנית העבודה היא של ההנהלה.

כחלק ממדיניות האשראי של הבנק נקבעו עקרונות וכללים להעמדת אשראי, לניהול תיק האשראי ולבקרה עליו, וזאת כדי לשמר את איכותו ולמזער את הסיכון הגלום בו. עקרונות וכללים אלו מאפשרים ניהול מבוקר של הסיכונים הכרוכים במתן אשראי ללווים. דירקטוריון הבנק קובע במסגרת מסמך המדיניות את תיאבון הסיכון לפעילות האשראי, ובפרט, נקבעות מגבלות חשיפה הנגזרות, בין היתר, ממודל דירוג הלקוחות המשמש את הבנק להערכת הסיכון של לקוחותיו ולקביעת סמכויות ותמחור האשראי. הבנק עדכן את מסמך מדיניות האשראי בהתאם לעקרונות שקבע בנק ישראל. כחלק מזה, הבנק שם דגש על הסדרת טיפול באשראי היזום הצרכני, קבע מדיניות ייעודית לטיפול בסיכון זה והשלים את היערכותו בהתאם לכל העקרונות שנקבעו במסמך המדיניות. בנוסף, הבנק מבצע פעולות בקרה לבחינת הפוטנציאל להפליית לקוחות תוך כדי מתן אשראי.

החל מתחילת מלחמת "חרבות ברזל", הבנק הנחה את כל היחידות הרלבנטיות לתמוך בלקוחותיו, תוך שמירה על טיב תיק האשראי. לצורך כך, הבנק בחן את התהליכים, העקרונות, הסמכויות, דרכי ושיטות ניהול הסיכונים המשמשים לניהול תיק האשראי בשגרה, ועדכן אותם בהתאם להתפתחויות. כמו כן, הגביר הבנק את אמצעי הניטור הכוללים, בין היתר, ניתוח של אוכלוסיות שונות (כגון לקוחות המצויים באזורי העימות, לקוחות שהכנסתם נפגעה ולקוחות שדחו הלוואות) ובחינה שוטפת של הפעולות הנדרשות כדי לעמוד ביעד שקבע עם תחילת האירוע.

• מדיניות חובות בעייתיים

דירקטוריון הבנק מאשר, לפחות אחת לשנה, את מדיניות הבנק בנושא מדידה וגילוי של חובות בעייתיים, סיכון אשראי והפרשה להפסדי אשראי. החל מינואר 2022 הבנק מיישם את הוראת ה- CECL, בנושא הפסדי אשראי צפויים ממכשירים פיננסיים, בהתאם להנחיות בנק ישראל.

במסמך המדיניות נקבעים העקרונות הנדרשים לשם הפרשה נאותה, ביניהם, ההגדרות, הסיווגים והסימונים בהתאם להוראה, הגורמים הרלוונטיים לטיפול בנושא החובות הבעייתיים, ההפרשות להפסדי אשראי של חובות, הטיפול במחיקה חשבונאית, תהליך הטיפול בחובות במטה ובסניפים והבקרה על התהליך. תהליך הטיפול בחובות בעייתיים נתון לתיקוף של האגף לניהול סיכונים. במהלך המלחמה הבנק ממשיך לפעול באותן שיטות שקבע בשגרה לאיתור חובות בעייתיים, תוך הידוק הבקרה על רמת הסיכון של הלקוחות, ונקיטת הרגישות המתחייבת מהמצב מול הלקוחות בכל הקשור לתהליכי הגבייה.

• פרופיל ותיאבון סיכון האשראי

פרופיל הסיכון של תיק האשראי של הבנק נמוך – מרבית הלקוחות מדורגים בדירוג אשראי גבוה ורמת הכשלים בתיק נמוכה, דבר המעיד על איכותו הגבוהה של תיק האשראי של הבנק. רוב לקוחות הבנק הם שכירים המועסקים בסקטור הפרטי על כל ענפיו, וכן, שכירים וגמלאים של המגזר הציבורי ובני זוגם, ובהם עובדי מדינה, עובדי רשויות סטטוטוריות, חברות ממשלתיות, חברות שהופרטו

ועוד. בנוסף, הבנק מעניק שירותים ללקוחות שאינם משתייכים לארגונים הגדולים שהבנק קשור עמם באמצעות מעסיק או ארגון יציג.

הבנק מעמיד אשראי ללקוחות עצמאיים ותאגידיים תוך התמקדות, כחלק מהאסטרטגיה שלו, בבעלי מקצועות חופשיים. האשראי כולל העמדת מסגרות חח"ד, הנפקת כרטיסי אשראי ומתן הלוואות לכל מטרה. כמו כן, הבנק הינו "נותן אשראי" במסגרת הקרן להלוואות בערבות המדינה לעסקים קטנים ובינוניים. במטרה לסייע לעסקים הקטנים והבינוניים במשק בתקופת המלחמה, הוחלט על ידי משרד האוצר על הקמת מסלול הלוואות ייעודי במסגרת קרן ההלוואות בערבות המדינה "מסלול חרבות ברזל". לאור הימשכות הלחימה ושירות המילואים המתמשך, הוחלט על ידי משרד האוצר על הקמת מסלול נוסף "מסלול מילואים". העובדה שתיק האשראי מפוזר בין מספר רב של לווים פרטיים שיתרת האשראי של כל אחד מהם נמוכה בדרך כלל, תורמת להקטנת סיכון ריכוזיות האשראי, ובפרט, להקטנת סיכון תיק האשראי של הבנק. מודל דירוג הלקוחות שבשימוש הבנק מראה כי חלקה הארי של חשיפת הבנק משויכת ללקוחות המדורגים בשלוש רמות הדירוג הגבוהות ביותר בסולם הדירוג.

השיקולים למתן אשראי מבוססים, בעיקר, על הפרמטרים שלהלן: טיב הלקוח, כושר הפירעון, מהימנות, ותק בעבודה, ותק בבנק, התנהגות החשבון, בטוחות מוצעות והעדר תסמינים לבעייתיות. לאור מאפייני קהל צרכני האשראי בבנק (שכירים המועסקים במגזרי המשק השונים) ומאפייני מוצרי האשראי שהבנק מעמיד ללקוחותיו (מסגרות חח"ד, הלוואות ואשראי באמצעות כרטיסי אשראי), הסיכון שהבנק מודד הינו כשל בהחזרי אשראי אשר יביא לידי רישום הפרשות ומחיקות חשבונאיות בספרי הבנק, יקטין את הרווח ויקטין את התשואה על ההון. דירקטוריון הבנק קבע תיאבון סיכון לחשיפת אשראי בהתבסס על דירוג האשראי של הלקוחות, ובהתחשב בשיעור ההפרשות בגין חובות נחותים ומחיקות. הבנק משקיע משאבים מרובים לשם שדרוג מתמשך של המודלים בהם הוא משתמש לדירוג לקוחותיו ולהערכת סיכון תיק האשראי שלו, לצורך בחינת הקשר (ההסבר) בין גורמי הסיכון העסקיים לפיגורים, כשלי אשראי והרעה בדירוג הלקוחות, והידוק הקשר בין פוטנציאל הסיכון לתמחור עסקאות האשראי. הבנק פועל לפי חוק נתוני אשראי, תוך שהוא מעדכן את המודלים והתהליכים המשמשים אותו לניהול וניטור האשראי.

• ממשל תאגידי לניהול סיכון האשראי

דירקטוריון

הדירקטוריון מתווה את אסטרטגיית האשראי של הבנק, קובע את העקרונות לניהול סיכון האשראי, ובפרט, את תיאבון הסיכון, ומאשר את מדיניות האשראי של הבנק ותכנית העבודה השנתית בנושא האשראי ואת נהלי ותכנית העבודה של יחידת בקרת האשראי, הפועלת בקו השני לטיפול בסיכון האשראי. הדירקטוריון מוודא כי ההנהלה מיישמת את העקרונות שנקבעו במדיניות ועומדת בתיאבון הסיכון שנקבע, וזאת, בין היתר, וכפי שנאמר לעיל, באמצעות דיווחים הנמסרים לו כחלק מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק, המציג את פרופיל סיכון האשראי לנוכח תיאבון הסיכון, וסוקר את התפתחות הטיפול בסיכון האשראי ואת התפתחות הסיכון בתיק האשראי שלו, בין היתר, על ידי ביצוע מבחני קיצון ומבחני רגישות על תיק האשראי.

הנהלה

ההנהלה אחראית ליישם את העקרונות שנקבעו על ידי הדירקטוריון לניהול ובקרת סיכון האשראי, ובפרט, לוודא כי פרופיל סיכון האשראי עומד בתיאבון הסיכון שנקבע. ההנהלה מוודאת באמצעות קווי ההגנה שנקבעו כי מתקיימים בבנק העקרונות שנקבעו לניהול ובקרת סיכון האשראי, בהיבטי תהליכים, נהלים, מערכות, תקשורת הסיכון, אסקלציה בעת התרעה, מדידת הסיכון, ניהולו בשגרה ובחירום, תהליכים לתיקוף המודלים המשמשים להערכת סיכון האשראי ועוד.

קווי ההגנה

מנהל אגף בנקאות קמעונאית פועל כמנהל סיכוני האשראי בבנק. במסגרת תפקידו זה, הוא עומד בראש פורומים ייעודיים לצורך בחינה וניתוח של סיכוני האשראי בבנק, שלמרביתם שותפים נציגי האגף לניהול סיכונים, הפועלים כקו השני (קו הבקרה) לפעילות. במסגרת פורומים אלו מוצגים הממצאים הרלוונטיים בנושא סיכוני האשראי בבנק, המאפשרים קבלת תמונה רחבה של פרופיל סיכון האשראי בהיבטים העסקיים ובהיבטי תפעול האשראי. מנהל סיכון האשראי אחראי לניתוח ההתפתחויות ברמת תיק האשראי של הבנק, לניתוח הממצאים העולים מתוך ניתוח זה, ולגיבוש המלצות לשינוי בנהלי האשראי או במדיניות הבנק. תחת מנהל סיכון האשראי, פועלת יחידת האשראי באגף בנקאות קמעונאית, האחראית לתפעול האשראי על כל היבטיו, כולל יישום הנהלים שנקבעו לניהול הסיכון, תהליכי עבודה, נהלים ובחינה שוטפת של היעדים. היחידה היא הגורם המקצועי הנותן מענה לפניית הסניפים והיא הסמכות לאישור אשראי מעל סמכות מנהלי הסניפים.

קו ההגנה הראשון כולל יחידת בקרה ייעודית, היחידה לאיתור סיכונים. היחידה, הכפופה למנהל סיכוני האשראי, אחראית, בין היתר, לבקרת ביצועי האשראי, מהכנת בקשת האשראי ואישור האשראי בידי בעל הסמכות ועד לביצוע בסניף. כחלק מעבודת הבקרה נבדקים השיקולים של בעל הסמכות למתן האשראי, אישור האשראי על פי סמכויות ובהתאם לנהלי הבנק, ביצוע ההתניות שנקבעו כתנאי לאישור האשראי ואופן מילוי המסמכים המשפטיים. היחידה עורכת גם בקורות בנושא תפעול האשראי בכל הסניפים. הטיפול באשראי בעייתי מרכז ביחידה לטיפול בחובות בעייתיים, הכפופה למנהל סיכוני האשראי של הבנק. היחידה אחראית, בין היתר, לפיקוח על שרשרת הטיפול בחובות בעייתיים, ליווי ומעקב אחרי הטיפול עד לסיום הגבייה, גיבוש הסדרי חוב ומחיקות תפעוליות.

קו ההגנה השני, מנוהל על ידי מנהל האגף לניהול סיכונים, המשמש כמנהל הסיכונים הראשי של הבנק. בקרת הסיכון מתבצעת על ידי מרכז בקרת אשראי באגף, הפועל בהתאם להוראה 311 של בנק ישראל, ולפי נוהל בקרת אשראי ותכנית עבודה המאושרים על ידי הנהלת ודירקטוריון הבנק, אחת לשנה. מרכז בקרת אשראי אחראי לגיבוש מסמך מדיניות האשראי של הבנק, בתיאום עם הקו הראשון, כולל קביעת תיאבון הסיכון. בנוסף, אחראי המרכז לניטור פרופיל סיכון האשראי של הבנק, תוך גיבוש הערכה כוללת לאיכות תיק האשראי (וסגמנטים שלו) ולאיכות ביצועי מודל הדירוג של הבנק, איכות סיווג ההפרשות ופרופיל סיכוני האשראי הגלום בתיק ובסגמנטים שלו. דו"חות וניתוחי בקרת אשראי, כולל תוצאות מבחני הקיצון, מוצגים במסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק.

נוהל בקרת אשראי קובע את אחריות המרכז לביצוע בקרה אחר יישום מדיניות האשראי, לרבות בקרה אחר העמידה בתיאבון סיכון האשראי. עבודת הבקרה מתבססת על מדגם לווים מבוסס סיכון ועל ניתוח סגמנטים שונים של תיק האשראי. היחידה אחראית לניתוח תיק האשראי לפי גורמי סיכון שונים ולניטור התפתחויות הסיכונים בבנק; מעורבת בהגדרת מודלים חדשים לדירוג לקוחות; אחראית לקביעת הדירוגים ולאישורם במועד הדירוג הראשוני ובאופן שוטף; אחראית על תיקוף מודלים לדירוג אשראי (תיקוף שנתי) והפרשות, ולדיווח על תוצאות התיקוף במסמך תיקוף ייעודי, וכן, במסמך הסיכונים הרבעוני; מחווה דעתה לגבי איכות סיווג האשראי וההפרשות להפסדי אשראי; עורכת בקרה על חובות בעייתיים; מבצעת מבחני קיצון, ובוחנת את מהימנות הדירוג ללווים עם אובליגו גבוה.

מרכז בקרת אשראי ואגף ניהול סיכונים שותפים למגוון פורומים הפועלים בראשות מנהל סיכוני האשראי, וביניהם פורום לחיתום לקוחות בעלי אשראי גבוה יחסית. מנהל הסיכונים הראשי מתייחס בחוות דעת כתובה לכל אשראי בסכום גבוה. בנוסף, אגף ניהול סיכונים מפעיל פורומים לניטור סיכוני אשראי לשם מעקב אחר ממצאים העולים מתוך פעילות האשראי, כולל היבטי סיכון תפעולי ובקרה פנימית בפעולות האשראי.

קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית מבצעת ביקורות ייעודיות על פעילות האשראי בקו הראשון ובקו השני, בהתאם לתכנית העבודה של הביקורת, ובוחנת את אפקטיביות תפקודה של הבקרה הפנימית על פעילות האשראי.

קו הגנה רביעי - ר"ח מבקר. תפקידו של רואה החשבון המבקר (ביקורת חיצונית) הינו לבקר את הדו"חות הכספיים של הבנק ולחוות דעתו על מהימנותם, קרי, לבחון האם הדו"חות הכספיים משקפים באופן נאות את מצבו של הבנק. הביקורת מבוצעת בהתאם לתקני ביקורת מקובלים בישראל, לרבות תקנים שנקבעו בתקנות רואי החשבון ותקני ביקורת שיישומם בביקורת נקבע לפי הוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו. ממצאים העולים מתוך פעילות ר"ח מבקר, ובכללם, ממצאים, ככל שיעלו, מתהליך ה-SOX, יש בהם כדי לסייע לקווי ההגנה הראשון והשני, לפעול לשיפור ניהול ובקרת סיכונים האשראי.

• ניהול סיכונים האשראי

הבנק מבצע מגוון רחב של תהליכי עבודה ומפעיל כלים התומכים בניהול סיכונים האשראי, ביניהם: מדרג סמכויות בסניפים ובמטה לאישור אשראי; נהלים לתהליך העמדת האשראי ללקוחות; הגדרת סמכויות ומגבלות לאישור אשראי ללקוחות חדשים וותיקים; נהלים המגדירים את אופן הגשת בקשת אשראי (הבדיקות הנדרשות והמסמכים שיש לצרף לבקשה); כללים לביצוע אשראי בערוצים הישירים; נגישות למידע בהתאם לחוק שירות נתוני אשראי; פיתוח והטמעת מודלים מתקדמים לדירוג לקוחות; ניהול מגבלות חשיפת האשראי ברמה חודשית; ניתוח התפתחויות בתיק האשראי; חוות דעת על סיכון האשראי במסגרת השקת מוצרים חדשים; מגבלות על פעילות במגזרים השונים, וביצוע תרחישי קיצון ומבחני רגישות. כדי לבסס את תהליך גיבוש ההחלטות בנוגע להעמדת האשראי תוך כדי מזעור רמת הסיכון, נקבע מדרג סמכויות לבעלי תפקידים בסניפים ובמטה. סמכויות האשראי קובעות מגבלות על סכום האשראי ועל שיעור האשראי בלא בטוחות שכל בעל סמכות רשאי לאשר, ונקבעו הנחיות נוספות ליכולת הפעלת הסמכות במצבים שונים, לרבות אשראי ללקוח חדש בבנק.

מודלים למדידת סיכון אשראי - בתקופה המדווחת המשיך הבנק לפתח ולעדכן את המודלים המשמשים למדידת סיכון האשראי, לניהול ולתמחור הסיכון. מודלים אלה מתוקפים ע"י מחלקת בקרת אשראי, הפועלת בקו השני. לבנק מודל התנהגותי לדירוג לקוחות קיימים של הבנק, המשמש לניהול מגבלות חשיפות האשראי (תיאבון הסיכון) שאושרו בדירקטוריון הבנק. המודל הוטמע לצורך שימושים עסקיים במתן אשראי. הבנק מבצע ניתוח של תיק האשראי, בין היתר, באמצעות תוצאות מודל הדירוג. לאור השלכות המלחמה הבנק עדכן את מודל הדירוג, על מנת שיוכל לנטר באופן שוטף לקוחות בעלי פוטנציאל לפגיעה מהאירוע. דירוג לווים - הבנק משתמש בדירוג לשכת האשראי עימה הוא פועל לתמיכה בקבלת החלטות באישור אשראי ללקוחות חדשים. דירוגי הלשכה נבחנים מול מודל חיתום (פרופיל לקוח) שפותח ע"י הבנק. המדדים במודל מבוססים על הערכות כמותיות ואיכותיות של הלווים ועל בדיקת נתוני הלקוח על פי חוק נתוני האשראי. הבנק קבע סמכויות ומגבלות לאישור אשראי ללקוח חדש בהתבסס על דרגות הסיכון שנקבעו במודל.

מבחני קיצון ומבחני רגישות - הבנק מחשב את ההשפעה של תרחיש קיצון ומבחני רגישות על תיק האשראי הקמעונאי. תוצאות המבחנים והתרחישים מוצגות במסמך הסיכונים הרבעוני.

בטוחות - בנוהלי הבנק נקבעו סוגי הנכסים אשר יוכרו כבטוחות למתן אשראי. הבטוחות הן כדלקמן: פיקדונות, תכניות חיסכון, ניירות ערך, כלי רכב, קופות וקרנות השתלמות מזילות וערבויות של יחידים. מקדמי הביטחון לניירות ערך ולכלי רכב נבדקים ומובאים לאישור הדירקטוריון במסגרת מדיניות האשראי אחת לשנה.

הבטוחות שהאשראי שניתן כנגדן מקוזז ממאזן הבנק לפי הוראות 'באזל 2' הן פיקדונות ותכניות חיסכון בלבד.

הבנק משתמש במערכת ביטחונות התומכת בניהול הביטחונות לפי דרישת 'באזל 2'.

נהלים והדרכה - הנהלים למתן אשראי ולטיפול באשראי ובביטחונות, כמו גם מערכות המיכון הרלוונטיות לכך, נבחנים ומעודכנים באופן שוטף כדי להתאימם לסביבה העסקית המשתנה אגב הפקת לקחים מאירועים שונים. אמצעים רבים מושקעים בשיפור ובשכלול כלי הבקרה ומערכות המידע הממוחשבות העומדים לרשות מקבלי ההחלטות בתחום האשראי. כמו כן, מאמץ מתמיד מושקע בשיפור רמת המקצועיות והמומחיות של העובדים העוסקים באשראי באמצעות פעולות הדרכה והשתלמויות מקצועיות בכל הרמות.

איתור וטיפול בחובות בעייתיים - הבנק פועל לאיתור מוקדם ככל האפשר של לווים בסיכון. כדי להקטין את הפסדי האשראי נוקטים סניפי הבנק והמטה, בעזרת מערך עורכי דין חיצוני, מכלול פעולות לטיפול ולגביית חובות בעייתיים. לצורך איתור וטיפול בחובות בעייתיים, הותאם לכל סניף דו"ח לאיתור חובות בעייתיים. מתחילת המלחמה הבנק נוקט משנה רגישות מול לקוחותיו בכל הקשור לתהליכי הגבייה.

הבנק נוקט כמה פעולות להקטנת ההפרשה, כמפורט להלן:

- הטמעת דו"חות לטיפול בסניפים, דו"חות של חובות המתקרבים למחיקה, חובות בסטטוס פיגור עו"ש מחזור.
- בקרה שוטפת מול הסניפים ובחינת החובות שנותרו בטיפולם.
- מעקב חודשי אחר העמידה ביעדי הגבייה במשרדי עורכי הדין, פעילות ממוקדת בשיתוף המערך המשפטי לטיפול בחובות שעומדים להימחק בסוף כל חודש וימי גבייה ומבצעים ממוקדים.
- שיתוף פעולה בין היחידות השונות באגף לבנקאות קמעונאית, ובין האגף לאגף ניהול סיכונים להצפת לקוחות בסיכון ואירועים חריגים, בין היתר, על ידי פיתוח מודלים הבוחנים את פוטנציאל הסיכון של הלקוחות באופן שוטף.
- בבנק פועל צוות גביה הכפוף ליחידת הגבייה באגף בנקאות קמעונאית. הצוות אחראי לגביית חובות שהועברו לטיפול האגף מהסניפים לפני העברתם לטיפול משפטי.

המעקב אחר פירעון האשראי (בהתאם לתנאיו) ואחר מצבו הפיננסי של הלווה (בהתאם להיקפי חבות הלקוח) מתבצע בסניפים שנתנו את האשראי.

• מערכות לניהול הסיכון

המודלים לניטור סיכון האשראי של הלקוחות מוטמעים במערכות המחשב בסניפים, ותומכים בתהליך חיתום ומתן האשראי. בנוסף, מערכות המחשוב של הבנק מספקות לבעלי התפקידים, לרבות ליחידה לאיתור סיכונים ולבקרת אשראי כלי בקרה לאיתור חריגות ממסגרות האשראי, וכן, כלים לאיתור התפתחות סיכונים אשראי על פי פרמטרים שונים בהתפתחות חשבון הלקוח והתנהלותו. ניתוחי תיק האשראי של הבנק מוצגים במסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק, בפרק השייך ליחידת האשראי ובפרק הדין בממצאי בקרת האשראי. הבנק פועל באופן שוטף בהתאם לחוק נתוני אשראי.

• בקורות ודיווחים

הנהלת הבנק עוקבת באופן שוטף אחר ביצועי האשראי ופרופיל סיכון האשראי באמצעות דיווחים שוטפים מיחידת האשראי ובקרה על ביצועי מערך הסינוף. פרופיל סיכון האשראי מדווח באופן שוטף להנהלה ולדירקטוריון גם במסגרת דו"חות ייעודיים ודיווח במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק, המתבצע הן על ידי הקו הראשון והן על ידי הקו השני.

• פרופיל סיכון האשראי

כחלק ממדיניות האשראי של הבנק נקבעו עקרונות וכללים להעמדת אשראי ולניהול תיק האשראי והבקרה עליו, וזאת כדי לשמר את איכותו ולמזער את הסיכון הגלום בו. עקרונות וכללים אלו מאפשרים ניהול מבוקר של הסיכונים הכרוכים במתן אשראי ללווים. בין היתר, נקבעו מגבלות חשיפה הנגזרות ממודל דירוג הלקוחות שבשימוש הבנק. רמת סיכון האשראי של הבנק הינה מתונה יחסית. מרבית האשראי של הבנק הוא אשראי שקלי צמוד לשינויים בריבית הפריים. נכון למועד הדו"ח, חשיפת האשראי נמצאת בתוך גבולות תיאבון הסיכון שנקבע במדיניות האשראי.

• סיכון אשראי בתיק ההשקעות של הבנק: פיקדונות בבנקים ואג"ח תאגידים בארץ ובחו"ל

ניהול סיכון האשראי בתיק ההשקעות של הבנק הינו באחריות האגף הפיננסי בבנק. דירקטוריון הבנק קבע מגבלות השקעה בפיקדונות בבנקים ובחברות כרטיסי אשראי, באג"ח תאגידים ובאג"ח בנקים בארץ ובחו"ל (בכפוף למגבלות שנקבעו על ידי בנק ישראל). כמו כן, נקבעו מגבלות השקעה למנפיק בודד ולקבוצת לוויים, בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 313. בהתאם לדרישת ההוראה נקבע סף מהותי לביצוע אנליזת חוב לפני ביצוע השקעות על ידי הבנק. צוות נוסטרו דן בקביעת מסגרות לפעילות באג"ח מסוג זה בכפוף לנוהלי פעילות מתאימים. בקרה בנושא אג"ח תאגידים נכללת בתכנית מחלקת בקרת אשראי.

לצורך שקלול חשיפות האשראי, הבנק מסתמך על דירוג האשראי של חברת S&P כמדרג יחיד. החברה הינה לשכת דירוג בינלאומית מוכרת (ECAI). ביום ה- 18.4.2024 הורידה חברת הדירוג S&P את הדירוג של מדינת ישראל, שעמד על AA- ל- A+, עם תחזית שלילית. בשל הגישה השמרנית בה נקט הבנק, להורדת דירוג המדינה אין בשלב זה השפעה על משקולות הסיכון, עד להגעה לדירוג של BBB+, כלומר עוד 3 הפחתות דירוג.

• סיכון ריכוזיות אשראי

סיכון ריכוזיות אשראי נובע מריכוז פעילות מסוימת של הבנק בידי או כנגד צד נגדי יחיד או ענף ספציפי, קרי, מתן הלוואה ללווה בודד בסכום גדול, רכישת אג"ח תאגידים בסכום גדול, הפקדת פיקדון בבנק יחיד בסכום גדול או מתן אשראי 'ענפי' בהיקף גבוה יחסית. הרעה במצב האשראי של הצד הנגדי או של הענף, עלולים לערער את יציבות הבנק או לגרום לבנק להפסד גדול. לפיכך, יגדל פוטנציאל הנזק מסיכון הריכוזיות, ככל שגדל היקף האשראי הניתן ללווה ספציפי או לכמה לוויים ספציפיים המשתייכים לאותה קבוצת לוויים, לאותו ענף או במקום גיאוגרפי מסוים.

• סיכון ריכוזיות בתיק האשראי ותיק ההשקעות של הבנק

סיכון בגין ריכוזיות לוויים/קבוצת לוויים - תיק האשראי של הבנק מפוזר בין מספר רב של לוויים פרטיים שיתרת האשראי של כל אחד מהם נמוכה בדרך כלל. על פי הערכת הבנק, מבנה תיק האשראי הקמעונאי של הבנק מקטין את סיכון הריכוזיות בתיק. הבנק מנטר אוכלוסיות שונות הנכללות בתיק, לפי חתכים שונים וגורמי סיכון שונים, על מנת לוודא כי אין בתיק האשראי שלו, לוויים או קבוצת לוויים שרמת הסיכון שלהם גבוהה יחסית לשאר התיק, בהסתמך על תיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון. פעילות ניטור זו מתבצעת הן על ידי הקו הראשון, והן באמצעות ניתוחים המבוצעים על ידי מחלקת בקרת האשראי הפועלת בקו השני.

ריכוזיות ענפית - רוב לקוחות הבנק הם שכירים המועסקים במגזר הציבורי על ענפיו השונים ובהתפלגות רחבה ביותר. הבנק מעריך כי התפלגות זו מקטינה את הסבירות לפגיעה בו אף בעת קיצוצים במגזר הציבורי.

ריכוזיות גאוגרפית - סיכון הריכוזיות הגאוגרפית מוערך בבנק כסיכון שלפיו עקב אירוע מלחמה או אסון כגון רעידת אדמה, או משבר פיננסי המתרחש באזורים מסוימים במדינת ישראל, לא יעמדו הלווים באזור האירוע בהתחייבויותיהם הפיננסיות. תיק הלווים של הבנק מפוזר על פני שטחה הגאוגרפי של מדינת ישראל.

סיכון ריכוזיות אשראי בתיק ההשקעות של הבנק - סיכון הריכוזיות נובע מהשקעות בפיקדונות בבנקים ובאגרות חוב של גורם יחיד בסכום גבוה.

דירקטוריון הבנק הגביל את היקפי ההשקעה בפיקדונות ואג"ח של בנקים וחברות כרטיסי אשראי, ובאג"ח תאגידים בארץ ובחו"ל. כמו כן, נקבעו מגבלות ההשקעה בחברת האם, ונקבעו מגבלות מעודכנות לגבי מח"מ ההשקעה של חלק מהנכסים.

ההשקעות בניירות ערך מבוצעות על פי היכולת לנתח באופן יעיל את חלופת ההשקעה. בדרך כלל, אג"ח ממשלתי הוא אפיק השקעה מועדף לעניין זה.

נכון למועד הדו"ח, מרבית השקעות הבנק במזומנים ובפיקדונות בבנקים מושקעים בחברת האם. לאור הריכוזיות הגבוהה בחברת האם, הבנק מתייחס לנושא במסגרת תהליך ה-ICAAP, לרבות על ידי הקצאת הון ספציפית בגין הפוטנציאל לסיכון, וזאת, למרות שהוא סבור כי רמת הסיכון הגלומה בהשקעות אלה הינה נמוכה בשגרה ובחירום.

סיכון ריכוזיות ענפי בתיק ההשקעות של הבנק - השקעה בהיקף גדול בענף ספציפי חושפת את הבנק לסיכון ריכוזיות ענפי. לבנק סיכון ריכוזיות ענפי בענף הבנקאות. דירקטוריון הבנק קבע, כאמור, מגבלות על היקפי ההשקעה בפיקדונות ובאג"ח של תאגידים בנקאיים וחברות כרטיסי אשראי, הנגזרות בין היתר מהוראה 313 ומהשפעתה על ההשקעות החלופיות העומדות בפני הבנק. למעט סיכון זה, הגביל דירקטוריון הבנק את חשיפת הבנק לסיכון ריכוזיות ענפית וסיכון ריכוזיות מדינה, לאחר שקבע תיאבון סיכון המאפשר פעילות מסחרית בשוק ההון מול תאגידים מסחריים (שאינם בנקים וחברות כרטיסי אשראי) בהיקפים נמוכים.

סיכון אשראי צד נגדי ומכשירים נגזרים - סיכון אשראי של צד נגדי הוא הסיכון שהצד הנגדי לעסקה ימצא במצב של כשל לפני הסליקה הסופית של העסקה. הפסד כלכלי ייגרם אם בעת כניסתו של הצד הנגדי למצב של כשל יהיו עמו עסקאות בעלות ערך כלכלי חיובי.

בפעילות במכשירים נגזרים יש סיכון אשראי צד נגדי, ולכן, קבע דירקטוריון הבנק מגבלת השקעה בחוזים אלו. הפעילות היא חלק מניהול הנכסים והתחייבויות של הבנק (ALM), וזאת, בכפוף למגבלות הדירקטוריון. במהלך תקופת הדיווח הבנק לא ביצע פעילות במכשירים נגזרים. מאחר ובשנים האחרונות הבנק לא ביצע פעילות במכשירים נגזרים, בעת כוונה לחידוש הפעילות במכשירים אלה, יובא הנושא לדיון מקדים בוועדה לניהול סיכונים ובדירקטוריון הבנק.

• **אשראי לציבור והפרשה להפסדי אשראי**

הבנק מיישם החל מיום 1 בינואר 2022 את העדכונים שחלו בכללי החשבונאות המקובלים בבנקים בארה"ב בנושא הפסדי אשראי צפויים ממכשירים פיננסיים (CECL), לרבות כללי ההצגה, המדידה והגילוי שנקבעו בנושא 326 בקודיפיקציה (במסגרת תיקון 13-2016 ASU).

המטרה העיקרית של הכללים החדשים היא לשפר את איכות הדיווח על המצב הכספי של התאגיד הבנקאי, באמצעות הקדמת רישום ההפרשות להפסדי אשראי, באופן שמצמצם פרו-מחזוריות של ההפרשות להפסדי אשראי, גורם לתגובה מוקדמת יותר של ההפרשות להפסדי אשראי להרעה צפויה באיכות האשראי של

לוויים, ושמצחק את הקשר בין האופן בו מנוהלים סיכוני האשראי לבין האופן שבו סיכונים אלה משתקפים בדוחות הכספיים.

פיתוח אומדני הפסדי אשראי צפויים על ידי הבנק, כרוך בשיקול דעת משמעותי. בהערכת הבנק, מובאים בחשבון גורמים פנימיים וחיצוניים רלוונטיים המשפיעים על איכות האשראי של התיק, בהתייחס בין היתר, לאופי והיקף תיקי ההלוואות, תנאי ההלוואות, ביטחונות, היקף וחומרת כשל פירעון ההלוואות. לצורך ההערכה נעשה שימוש במידע פנימי ומידע חיצוני לגבי אירועי העבר, תנאים נוכחיים ותחזיות סבירות וניתנות לביסוס לגבי השפעות של גורמים סביבתיים וכלכליים ותנאים עסקיים, כולל מגמות בענף והערכות לגבי סיכונים מתהווים והתחשבות באי ודאות הכרוכה בגורמים אלה.

לצורך קביעת הפרשה נאותה להפסדי אשראי, מבצע הבנק התאמות איכותיות וכמותיות למידע ההיסטורי, הקשורות לתנאים נוכחיים ולתחזיות, המשקפות שינויים בנתונים רלוונטיים המשפיעים על איכות האשראי של החוב, לרבות מגמות ותחזיות לגבי הסביבה הכלכלית והעסקית.

על רקע המלחמה, הנהלת הבנק בחנה את כל המידע הזמין כדי לקבוע את האומדן הטוב ביותר של הפסדי האשראי הצפויים. נכון למועד אישור הדוחות, לא חל שינוי מהותי בפרופיל הסיכון של תיק האשראי. שיעור הכשלים בבנק נמוך משמעותית משיעור הכשלים במערכת הבנקאית, דבר המעיד על האיכות הגבוהה של התיק. יחד עם זאת, לאור חוסר הוודאות הרבה ולאור החשש מהשלכות כלכליות אפשריות על ציבור לקוחות הבנק, הנחות הבנק הן כי עלולה לחול פגיעה בכוסר ההחזר של חלק מלקוחות הבנק אשר תבוא לידי ביטוי בעלייה בשיעורי הכשל וצמצום היקפי הגביה מלקוחות.

בהתאם להנחיות הפיקוח על הבנקים בדבר חישוב הפסדי האשראי הצפויים, הוחלט על אימוץ מתודולוגיה זהירה ושמרנית בחישוב ההפרשה האיכותית.

לאורך זמן, ככול שיעמוד לרשות הבנק מידע נוסף לגבי השפעות צפויות נוספות של המלחמה, אומדני ההפרשה יותאמו למידע הנוסף.

לפרטים בדבר אופן יישום ה-CECL, ראה ביאור 1 – עיקרי המדיניות החשבונאית – בדוחות הכספיים.

נתוני חשיפת האשראי בהתאם למודלים לדירוג אשראי, מצביעים, נכון לתקופת הדיווח, על סיכויי כשל נמוכים המתבטאים גם ברמה נמוכה של מחיקות והוצאות להפסדי אשראי.

להלן התפלגות החשיפות לפי יתרה חוזית לפירעון, ממוינות לפי סוגים עיקריים של חשיפת האשראי.
יתרות באחריות התאגיד הבנקאי בסעיפים מאזניים וחוף-מאזניים (במיליוני ש"ח):

לוח 6 - חשיפה לפי סוגי נכסים ומשקולות סיכון

(במיליוני שקלים חדשים)

ליום 30 ביוני 2024											
א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יב	יג		
משקל סיכון										סוגי נכסים	
0%	10%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	אחר	סה"כ סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)		
1	6,185.9	597.3							6,783.2	ריבונות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	
2				89.2					89.2	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית	
3		46.7		18,783.3		35.2			18,865.2	בנקים (לרבות בנקים רב צדיים לפיתוח (MDB))	
4										חברות ניירות ערך	
5						110.0			110.0	תאגידים	
6		0.6			12,914.5				12,915.1	חשיפות קמעונאיות ליחידים	
7										הלוואות לעסקים קטנים	
8										בביטחון נכס למגורים	
9										בביטחון נדל"ן מסחרי	
10							9.6		9.6	הלוואות בפיגור	
11	41.4					267.6		128.4	437.4	נכסים אחרים*	
11א										*מזה: בגין מניות**	
12	6,227.3	644.6		18,872.5	12,914.5	412.8	9.6	128.4	39,209.7	סה"כ	

**ראה פירוט נוסף בחלק 6 בדבר "מניות".

ליום 31 בדצמבר 2023											
א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יב	יג		
משקל סיכון										סוגי נכסים	סה"כ סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)
0%	10%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	אחר			
1	ריבוניות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית	6,859.7	214.5						7,074.2		
2	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית			53.1					53.1		
3	בנקים (לרבות בנקים רב צדיים לפיתוח (MDB))		35.4	17,675.8		34.9			17,746.1		
4	חברות ניירות ערך										
5	תאגידים					99.8			99.8		
6	קמעונאיות חשיפות ליחידים		0.7		12,816.8				12,817.5		
7	הלוואות לעסקים קטנים										
8	בביטחון נכס למגורים										
9	בביטחון נדל"ן מסחרי										
10	הלוואות בפיגור						9.8		9.8		
11	נכסים אחרים*	40.7			271.1			131.1	442.9		
11א	*מזה: בגין מניות**										
12	סה"כ	6,900.4	250.6	17,728.9	12,816.8	405.8	9.8	131.1	38,243.4		

**ראה פירוט נוסף בחלק 6 בדבר "מניות".

ליום 30 ביוני 2023																								
א	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	יב	יג															
משקל סיכון										סוגי נכסים														
0%	10%	20%	35%	50%	75%	100%	150%	אחר	סה"כ סכום חשיפות אשראי (אחרי CCF ואחרי CRM)															
4,279.1	95.0									1	ריבונותיות, הבנקים המרכזיים שלהן ורשות מוניטרית ארצית													
38.5			38.5								2	ישויות סקטור ציבורי (PSE) שאינן ממשלה מרכזית												
19,240.6			15.7	19,191.2			33.7			3	בנקים (לרבות בנקים רב צדיים לפיתוח (MDB))													
											4	חברות ניירות ערך												
99.2							99.2					5	תאגידים											
12,948.1			0.8			12,947.3						6	חשיפות קמעונאיות ליחידים											
												7	הלוואות לעסקים קטנים											
												8	בביטחון נכס למגורים											
												9	בביטחון נדל"ן מסחרי											
8.7							8.7					10	הלוואות בפיגור											
44.6							297.3	104.7	446.6	11	נכסים אחרים*													
											11א	*מזה: בגין מניות**												
4,323.7	111.5			19,229.7	12,947.3	430.2	8.7	104.7	37,155.8	12	סה"כ													

**ראה פירוט נוסף בחלק 6 בדבר "מניות".

לוח 7 - איכות האשראי של חשיפות אשראי
(במיליוני שקלים חדשים)

ליום 30 ביוני 2024				
ד	ג	ב	א	
יתרות ברוטו				
יתרות נטו (א+ב-ג)	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	אחרים	לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר	
30,360.2	143.7	30,494.2	9.7	1 חובות, למעט איגרות חוב
3,570.8	-	3,570.8	-	2 איגרות חוב
6,186.5	1.4	6,187.9	-	3 חשיפות חוץ מאזניות
40,117.5	145.1	40,252.9	9.7	4 סה"כ

ליום 31 בדצמבר 2023				
ד	ג	ב	א	
יתרות ברוטו				
יתרות נטו (א+ב-ג)	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	אחרים	לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר	
29,197.7	145.6	29,333.6	9.7	1 חובות, למעט איגרות חוב
2,573.7	-	2,573.7	-	2 איגרות חוב
6,183.5	1.4	6,184.9	-	3 חשיפות חוץ מאזניות
37,954.9	147.0	38,092.2	9.7	4 סה"כ

ליום 30 ביוני 2023				
ד	ג	ב	א	
יתרות ברוטו				
יתרות נטו (א+ב-ג)	הפרשות להפסדי אשראי או ירידות ערך	אחרים	לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר	
30,866.7	99.4	30,957.2	8.8	1 חובות, למעט איגרות חוב
1,693.2	-	1,693.2	-	2 איגרות חוב
5,930.7	1.3	5,932.0	-	3 חשיפות חוץ מאזניות
38,490.6	100.7	38,582.4	8.8	4 סה"כ

⁽¹⁾הוצג מחדש בהתאם למתכונת הגילוי החדשה

לוח 8 - הפחתת סיכון אשראי
(במיליוני שקלים חדשים)

ליום 30 ביוני 2024									
א								א	
מובטחים								לא מובטחים	
מזה: על ידי נגזרי אשראי		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על ידי בטחון		מזה: סכום מובטח	סך הכל יתרה מאזנית	סך הכל יתרה מאזנית	
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית				
-	-	-	-	285.1	758.2	285.1	758.2	29,720.6	1 חובות, למעט איגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	3,570.8	2 איגרות חוב
-	-	-	-	285.1	758.2	285.1	758.2	33,291.4	3 סה"כ
-	-	-	-	-	-	-	-	9.7	מזה: לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
ליום 31 בדצמבר 2023									
א								א	
מובטחים								לא מובטחים	
מזה: על ידי נגזרי אשראי		מזה: על ידי ערבויות פיננסיות		מזה: על ידי בטחון		מזה: סכום מובטח	סך הכל יתרה מאזנית	סך הכל יתרה מאזנית	
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית				
-	-	-	-	289.1	781.1	289.1	781.1	28,547.7	1 חובות, למעט איגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	2,573.7	2 איגרות חוב
-	-	-	-	289.1	781.1	289.1	781.1	31,121.4	3 סה"כ
-	-	-	-	-	-	-	-	9.7	מזה: לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4

ליום 30 ביוני 2023									
								א	
								א1	א2
מובטחים								לא מובטחים	
מזה: על ידי				מזה: על ידי בטחון		מזה: סכום מובטח		סך הכל יתרה מאזנית	סך הכל יתרה מאזנית
מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית	מזה: סכום מובטח	יתרה מאזנית				
-	-	-	-	308.3	845.1	308.3	845.1	30,044.9	חובות, למעט איגרות חוב
-	-	-	-	-	-	-	-	1,693.2	איגרות חוב
-	-	-	-	308.3	845.1	308.3	845.1	31,738.1	סה"כ
-	-	-	-	-	-	-	-	8.8	מזה: לא צוברים או בפיגור של 90 ימים או יותר

(1) הוצג מחדש בהתאם למתכונת הגילוי החדשה

אינדיקציה לאיכות אשראי

1. תיק ההשקעות של הבנק

במסגרת ניהול החשיפות לתאגידים בנקאיים, חברות כרטיסי האשראי ותאגידים אחרים, הבנק מנהל מעקב שוטף אחר איתנותם הפיננסית. האינדיקטור המרכזי לניהול החשיפה וקווי האשראי לאותם גורמים הינו דירוג האשראי אשר ניתן על ידי סוכנויות דירוג האשראי הישראלי של החברות הבינלאומיות ועל הדירוג המפורסם על ידי החברות הבינלאומיות. הבנק עושה שימוש בדירוגים המעודכנים ביותר. הבנק מחזיק פיקדונות ואגרות חוב של תאגידים בנקאיים שדירוגם כיום הוא AAA. הבנק מאופיין ביחס גבוה של פיקדונות בבנקים מתוך סך מאזן הבנק. בנוסף, מוחזקות אג"ח של חברות כרטיסי האשראי ותאגידים פיננסיים אחרים בדירוגים AA- עד AA, ושל תאגידים אחרים (ביניהם חברות ממשלתיות) בדירוגים AA- עד AAA.

2. אנשים פרטיים

במסגרת ניהול החשיפות במגזר הקמעונאי, הבנק פיתח מודל האומד את הסיכוי לכשל (PD) של לקוחות קמעונאיים. משקי הבית חולקו ל-10 קבוצות סיכון שונות בהתאם לסיכוי לכשל שנקבע על פי נתונים התנהגותיים של החשבון, תעסוקה וכללים עסקיים. כאמור לעיל, הדירקטוריון והנהלת הבנק קבעו שיעור מינימאלי לסך חשיפת האשראי בקבוצות הסיכון הנמוכות ותיאבון סיכון לסך חשיפת האשראי בקבוצות הסיכון הגבוהות. הבנק מבצע מעקב אחר תיאבון סיכון זה, במסגרת ניטור פרופיל הסיכון לנוכח תיאבון הסיכון הנכלל במסמך הסיכונים הרבעוני. הנהלת הבנק ופורומים בהובלת מנהל האגף הקמעונאי, דנים מדי רבעון בהתפתחות החשיפה על פי קבוצות הסיכון, בין היתר, בהסתמך על בדיקה של דירוג הלקוחות מול הכשל בפועל (בחינה בדיעבד, BACKTESTING). בנוסף, בוחנת ההנהלה את שיעורי הפרשות והמחיקות בגין החובות הפגומים בכל קבוצת סיכון ואת התפתחות החובות הבעייתיים. נתונים אלה נכללים גם במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק. הבנק משתמש בניתוחים עסקיים וסטטיסטיים, בשיתוף פעולה בין האגף לבנקאות קמעונאית והאגף לניהול סיכונים, על מנת לעקוב אחר התפתחות גורמי הסיכון בתיק בהיבטים מגוונים, כולל בחינת המודלים שקבע לדירוג הלקוחות, בחינת התמחור ברמת התיק או בסגמנטים שלו באמצעות ה-PD, בחינת הסיכון והתפתחותו ברמת המרחב וברמת הסניף, ניתוח סגמנטים שונים בתיק תוך בחינת האפשרות ליצור מודל ייעודי עבורם ועוד.

במהלך הרבעון האחרון לא נרשמה חריגה מתיאבון סיכון האשראי שקבע דירקטוריון הבנק. במהלך הרבעון לא נחזו שינויים מהותיים בתמהיל הדירוגים, ורמת הכשלים והפיגורים בתיק האשראי של הבנק נותרה נמוכה.

על רקע המלחמה, הנהלת הבנק בחנה את כל המידע הזמין כדי לקבוע את האומדן הטוב ביותר של הפסדי האשראי הצפויים. נכון למועד הדיווח, לא חל שינוי מהותי בפרופיל הסיכון של תיק האשראי.

10. סיכוני שוק וריבית (בתיק הבנקאי)*

סיכון שוק הינו הסיכון לשינוי לרעה במצבו הפיננסי של הבנק, המיוצג על ידי משתנים שונים, ביניהם השווי הכלכלי של פוזיציות מאזניות וחוז' מאזניות והערך החשבונאי שלהן. סיכוני השוק עלולים לנבוע משינויים ותנודות במחירי השוק (שינוי ברמת המחירים של גורמי הסיכון בשווקים השונים, שינוי בשיעורי הריבית, שינוי בשערי חליפין, אינפלציה ושינוי במחירי מניות וסחורות). תאגיד בנקאי נחשף לסיכון שוק כתוצאה מפעילותו בשני תיקים: תיק סחיר, בו מבוצעת פעילות המסחר שלו לטווח הקצר, והתיק הבנקאי, בו הוא פועל כמתווך, וחשוף בעיקר לסיכון ריבית. בנק יחב אינו מחזיק תיק סחיר והוא מנהל את פעילותו בתיק בנקאי בלבד.

כל המדדים, כולל אלה המשמשים את הבנק בעת אירועי קיצון, נמצאים במרחק סביר מתיאבון הסיכון שנקבע על ידי הדירקטוריון ובמהלך תקופת הדיווח הבנק עמד בכל המגבלות המפורטות במסמך מדיניות ניהול סיכוני שוק וריבית. הערכת הבנק היא כי רמת הסיכון הגלומה בפוזיציות הבנק נמוכה.

• מדיניות

מדיניות ניהול סיכוני שוק וריבית עולה לאישור הנהלת ודירקטוריון הבנק, לפחות אחת לשנה. המדיניות מכוונת להגדיל את הרווח, אגב שמירה על פרופיל סיכון התואם את תיאבון הסיכון שנקבע. במדיניות הוגדרו, בין היתר, המבנה הארגוני והפונקציות המעורבות בניהול הסיכון עפ"י קווי ההגנה השונים, תהליכי הניהול, השליטה והבקרה וכלי המדידה והמזעור של הסיכון. במדיניות הוגדר על ידי הדירקטוריון תיאבון הסיכון של הבנק, הכולל מגבלות על רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בגורמי הסיכון העיקריים, לרבות מגבלה על היקף ההפסד בתרחישי קיצון, ומגבלות על תחומי מסחר שונים.

• תיאבון הסיכון

דירקטוריון הבנק הגדיר את תיאבון הסיכון לניהול החשיפות לסיכוני השוק והריבית באמצעות מגבלות כמותיות. המגבלות הוטלו על היקפי ההשקעה באפיקים השונים, על היקפי החשיפה של הבנק כפי שבאים לידי ביטוי במדדי הסיכון ועל ההפסד המרבי בתרחישי הקיצון. לשם בחינת המגבלות, משתמש הבנק במספר מודלים שיפורטו להלן. המגבלות נבחנות כשיעור מהון רובד 1 של הבנק, כדלקמן:

מגבלות על חשיפת הבסיס

המגזר	היקף המגבלה
	במונחי שיעור הפסד מהון רובד 1 ^(*)
מגזר צמוד מדד	עד 1.5% מהון רובד 1
מגזרי מט"ח וצמוד מט"ח	עד 0.1% מהון רובד 1

^(*) החשיפה נמדדת בשינוי של 1% בשע"ח/ במדד.

מגבלות על חשיפת הריבית

PV200

על פי הוראת המפקח על הבנקים לניהול סיכון הריבית, כאשר יישום זעזוע סטנדרטי בשיעור הריבית על התיק הבנקאי המשקף תנועה מקבילה של עקום הריבית בשיעור של 2%, PV200, מוביל לירידה בשווי

* גילוי שניתן לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבך 3 – המלצה FSB 31

הכלכלי של הבנק בסכום העולה על 20% מההון העצמי, על הבנק להעביר דו"ח מידי למפקח על הבנקים. תיאבון הסיכון שקבע הבנק, כדלקמן:

המגזר	המגבלה (% מהון רובד 1) בגין PV200
מגזר לא צמוד	14%, כאשר מעל 13.5% נדרש אישור מנכ"ל ודיווח לדירקטוריון.
מגזר צמוד מדד	14%, כאשר מעל 13.5% נדרש אישור מנכ"ל ודיווח לדירקטוריון.
מגזרי מט"ח וצמוד מט"ח	8%, כאשר מעל 7% נדרש אישור מנכ"ל ודיווח לדירקטוריון.
סך התיק	13.5%, כאשר מעל 13% נדרש אישור מנכ"ל ודיווח לדירקטוריון.
במהלך חודש יוני 2023 עודכנו מגבלות חשיפת הריבית של הבנק, ממגבלת דירקטוריון של 16.0% וסמכות מנכ"ל של 15.0% למגבלה של 14.0% וסמכות של 13.5% במגזרים השקליים, וממגבלת דירקטוריון של 15.0% וסמכות מנכ"ל של 14.5% למגבלה של 13.5% וסמכות של 13.0% בסך התיק.	
VaR (ערך נתון לסיכון)	
המגזר	המגבלה (% מהון רובד 1) בגין VAR
סך התיק	7%, כאשר מעל 6.5% נדרש אישור מנכ"ל ודיווח לדירקטוריון.
תרחישי קיצון	
המגזר	המגבלה (% מהון רובד 1) בגין תרחישי קיצון
סך התיק	14.5%, כאשר מעל 14% נדרש אישור מנכ"ל ודיווח לדירקטוריון.

הבנק מחשב את הקצאת ההון הנדרשת ממנו בגין סיכוני השוק על פי המודל הסטנדרטי שהגדיר בנק ישראל במסגרת הנדבך הראשון של הוראות 'באזל 2'. הלימות ההון הרגולטורית מחושבת בגין סיכון שער החליפין בתיק הבנק.

כחלק מהתהליך הפנימי להערכת הלימות ההון (ICAAP), במסגרת הנדבך השני) מחשב הבנק הקצאת הון נוספת על הקצאת ההון הרגולטורית (כנדרש בנדבך הראשון ב'באזל 2'), גם לסיכון הריבית בתיק הבנקאי, שאיננו נכלל במסגרת הנדבך הראשון של ההוראה.

להלן פרטים על נכסי הסיכון ודרישות ההון של הבנק בגין סיכון שוק - מט"ח (במיליוני ש"ח):
לוח 9 – נכסי הסיכון ודרישות ההון של הבנק בגין סיכון שוק

30 ביוני 2024

נכסי סיכון	דרישת ההון ⁽¹⁾
סיכון שוק - הגישה הסטנדרטית	7.9
0.7	

⁽¹⁾דרישות ההון מחושבות לפי שיעור של 9% מיתרות נכסי הסיכון.

31 בדצמבר 2023

נכסי סיכון	דרישת ההון ⁽¹⁾
סיכון שוק - הגישה הסטנדרטית	6.1
0.5	

⁽¹⁾דרישות ההון מחושבות לפי שיעור של 9% מיתרות נכסי הסיכון.

30 ביוני 2023

נכסי סיכון	דרישת ההון ⁽¹⁾
סיכון שוק - הגישה הסטנדרטית	19.6
1.8	

⁽¹⁾דרישות ההון מחושבות לפי שיעור של 9% מיתרות נכסי הסיכון.

• הממשל התאגידי של ניהול סיכון השוק והריבית בבנק

ניהול סיכונים השוק והריבית מבוסס על ארבעה קווי הגנה, כפי שתוארו לעיל, כאשר הקו הראשון מנוהל ע"י מנהלת האגף הפיננסי הפועלת כמנהלת סיכון השוק והריבית, הקו השני ע"י מנהל האגף לניהול סיכונים, הביקורת הפנימית מהווה את הקו השלישי והקו הרביעי הוא רואה החשבון המבקר.

הנהלת הבנק אחראית ליישום ניהול ובקרת הסיכונים, בהתאם למדיניות שקבע הדירקטוריון, ופועלת בכפוף למסגרת תיאבון הסיכון שנקבע, ובהתאם לתנאי השוק הנוכחים או הצפויים. ההנהלה והוועדה לניהול סיכונים תפעוליים, אבטחת מידע וסייבר ובקרה פנימית דנים בחשיפות השונות (פרופיל הסיכון), במסמכי המדיניות ובתיאבון הסיכון של הבנק.

צוות ניהול נכסים והתחייבויות (ננ"ה) בראשות המנכ"ל סוקר דו"חות חודשיים של סיכונים השוק והריבית, מגבש אסטרטגיות והמלצות לפעילות. צוות זה ממנה על ניהול חשיפת הבסיס של הבנק.

צוות נוסטרו בראשות המנכ"ל דן באופן שוטף בניהול הסיכונים הכרוכים בהשקעות פיננסיות (המנכ"ל הסמיך את מנהלת האגף הפיננסי או סגניתה למלא את מקומו כמנהל הישיבה, תוך דיווח אודות החלטות מהותיות של הוועדה להנהלת הבנק).

האגף הפיננסי אחראי לניהול סיכונים השוק בגין נכסי הנוסטרו ובגין הנכסים הפיננסיים הפנויים. מנהלת האגף הפיננסי (CFO) אחראית ליישום מדיניות הבנק לטיפול בסיכון השוק וסיכון הריבית, תוך ניהול שוטף של החשיפות, ניטור פרופיל הסיכון לנוכח תיאבון הסיכון שקבעו הדירקטוריון וההנהלה, כולל המלצות לפעולה, ובמידת הצורך, גידור פרופיל הסיכונים.

מנהל הסיכונים הראשי והמחלקה לבקרת סיכונים שוק, ריבית ונזילות באגף ניהול סיכונים, אחראים, בין היתר, להפקת דיווחים בגין פרופיל הסיכון, לבקרת העמידה במגבלות הדירקטוריון וההנהלה, לדיווח להנהלת הבנק, לוועדה לניהול סיכונים ולדירקטוריון על רמת החשיפה בפועל, ולתיקוף המודלים המשמשים לניהול סיכון השוק והריבית בבנק.

• ניהול סיכונים שוק וריבית

בסעיף זה יפורטו הסיכונים השונים הכלולים בסיכונים השוק והריבית, כפי שמופו על ידי הבנק, ואופן ניהולם.

חשיפת הבסיס

חשיפת הבסיס נובעת מהסיכון ששינויים במדד המחירים לצרכן ובשער החליפין יפגעו ברווחיות הבנק ובשווי הכלכלי במגזר הצמוד למדד, במגזר המט"ח ובמגזר הצמוד מט"ח. שינויים אלו עלולים להשפיע על מצבו הפיננסי של הבנק, שווי הכלכלי ורווחיותו.

ההנהלה וצוות ננ"ה קובעים את יעדי הפעולה בתחום ניהול סיכון חשיפת הבסיס והאגף הפיננסי אחראי לניתוב המקורות על פי היעדים שנקבעו, ומפיק דיווח אומדנים למדדי הסיכון ברמה שבועית.

הבנק מתאים את חשיפת הבסיס שלו, הן בהתאם לתחזיות ולאינפלציה הגלומה בשוק ההון, והן בהתאם לרמת התשואות שהניבו הנכסים הצמודים למדד הרלוונטיים להשקעות הבנק, תוך כדי בחינה של הרווח האלטרנטיבי.

היקף חשיפת הבסיס נאמד כשיעור מתוך הון רובד 1, כהגדרתו לצורך חישוב יחס הלימות ההון. מגבלות ההשקעה, שהוצגו לעיל, מוגדרות לפי סך ההפסד וכאחוז מהון רובד 1.

מידת החשיפות מבוצעת לאחר התאמות כלכליות, וכוללת מכשירים פיננסיים נגזרים (אם יש) אשר מוצגים כחוץ-מאזניים. סיכון הבסיס מחושב במונחים חשבונאיים ולא במונחי שווי הוגן.

קיימים שני מקורות עיקריים לחשיפת הבסיס אליה חשוף הבנק:

סיכון אינפלציה - אופן ניתוב החשיפה למגזרים השונים נגזר משיקולים כלכליים, כגון תחזיות והנחות עבודה באשר להתפתחויות הצפויות בשוקי הכספים וההון, אך מושפע גם מזמינות ומאפקטיביות אמצעי ניהול הסיכונים.

סיכון שערי חליפין - עקב התנודתיות הגבוהה בשערי המטבעות השונים והבעייתיות לנבא את התפתחותם, הבנק אינו רואה בהשקעה לטווח ארוך או בפעילות רכישה או מכירה בטווח קצר במטבע זר אפיק הכנסה משמעותי, והגביל את ההשקעה במגזר המט"ח לשיעור נמוך בהשוואה לאפיקי השקעה אחרים. פעילות זו לרוב מובחנת ונפרדת מהפעילות במגזרים האחרים בהיבט של פיתוח המוצרים והחלטות ההשקעה.

חשיפת הבנק למט"ח הינה במטבעות העיקריים (דולר אמריקני ואירו), ולכן, המגבלות שנקבעו לחשיפה למטבעות אלה גבוהות יותר, יחסית לחשיפה שנקבעה למטבעות האחרים.

הבנק שואף לנצל לשם יצירת רווח עודף, מגמות מקומיות בתנודות שער תוך יומיות בשוק המט"ח, ואינו מרבה לנהל חשיפות על בסיס ספקולציות לטווחים ארוכים יותר. הבנק אינו פועל בנגזרי מט"ח.

מדיניות הבנק בתחום סיכונים שער החליפין באה לידי ביטוי בקביעת יעדים שבועיים להשקעה על ידי ועדות ההנהלה הרלוונטיות. בקביעת יעדים אלו לפעילות במגזר המט"ח, הנהלת הבנק בוחרת להתנהל בסכומים הנמוכים מהותית ממגבלות הדירקטוריון.

חשיפת הריבית

סיכון ריבית נובע ממידת החשיפה של פוזיציות הבנק לשינויים בשערי הריבית. הבנק פועל בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 333 בנושא ניהול סיכון הריבית, כאשר בגין אופי פעילותו, מתרכז סיכון הריבית אך ורק בתיק הבנקאי שלו.

מצבו הפיננסי של הבנק ופרופיל סיכון הריבית מוגדרים הן על ידי השווי הכלכלי של הבנק, והן, על ידי שינויים ברווחיות החשבונאית הנוצרת מפעילותו.

שינויים בריבית משפיעים על השווי הכלכלי של הנכסים וההתחייבויות במאזן הבנק ושל מכשירים חוץ-מאזניים. השווי הכלכלי של הבנק מוגדר כשווי שוק או כשווי ההוגן של זרמי המזומנים הצפויים (נטו), מהוונים בריביות השוק. כמו כן, השינויים בשיעורי הריבית משפיעים על רווחיות הבנק כתוצאה מהשינוי בהכנסות נטו מריבית, וכן, על יחסי ההון.

שינויים בשיעורי הריבית עלולים לפגוע ברווחיות הבנק כאשר יש פער בין מח"מ הנכסים לבין מח"מ ההתחייבויות.

קיימים מספר מקורות לחשיפת הריבית אליה חשוף הבנק (בתיק הבנקאי):

סיכון תמחור מחדש – אי התאמה בין מועדי הפירעון של עסקאות בריבית קבועה ו/או תמחור מחדש של מכשירים בריבית משתנה. אי התאמה זו חושפת את שווי הכלכלי של הבנק ואת רווחיו לתנודות בלתי צפויות עקב שינויים בשיעורי הריבית.

סיכון עקום התשואה - נובע משינויים בקשרים בין ריביות לתקופות פירעון שונות, המשנים את שיפוע העקום וצורתו ומשפיעים על רווחי הבנק ועל ערכו הכלכלי. אי התאמה בקשרים בין ריביות עלולה לחשוף את הבנק לשינויים לא מתוכננים בשיפוע עקום התשואה ובצורתו.

סיכון בסיס הריבית וסיכון מרווח - מתאם לא מושלם בין שיעורי הריבית המתקבלת והמשולמת על מכשירים שונים אשר בדרך כלל יש להם אותם מאפייני תמחור. כאשר המרווח בין שיעורי הריבית משתנה, עלולים להיגרם שינויים בלתי צפויים בתזרימי המזומנים ובהכנסות.

אופציות גלומות - סיכון ריבית הנובע מהאופציות הגלומות שערך קשור בשיעור הריבית. בעיקר ניתן לזהות שני סוגי אופציות גלומות המופיעות בסיכון זה: האחת האופציה לפירעון/משיכה מוקדמת לעתים ללא קנס הנמצאת בחלק ממכשירי הבנק והשנייה האופציה לבחירה בין ריבית משתנה לקבועה בעת הפירעון (מוצר שקיים בהיקף נמוך בבנק).

סיכון מצבי כשל (שוק) - הסיכון להרעה במצבו הפיננסי של הבנק כתוצאה מהיתכנות של כשלים בפעילות השוק, כגון סחירות נמוכה או היעדר סחירות, ריכוזיות במכשירים או בענפי משק, שינויים מהותיים בתנודתיות השוק או בהתנהגות השחקנים בשוק וכד'.

חשיפות הריבית וגורמים מפחיתי סיכון

לבנק מספר חשיפות ריבית מובנות הנובעות מאופי הפעילות של הבנק ומרצונו לייצר יתרון תחרותי, ולנצל מצבי שוק מזדמנים ליצירת רווחים. הבנק פועל באופן שוטף על מנת לנהל חשיפות אלו, תוך שמירה על מדיניות השקעה שלא תשחק את רווחי הבנק בטווחים הקצרים יתר על המידה.

פעילות ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק כוללת יצירת חשיפות יזומות בהתאם לציפיות ההנהלה ביחס לתנאי השוק תוך שמירה על מגבלות החשיפה שנקבעו ע"י הדירקטוריון. חשיפות אלה נפתחות לפרקי זמן מוגדרים והראייה לטווח ארוך היא שיש לסגור חשיפות אלו ולהתאים, ככל הניתן, את מח"מ השימושים למח"מ המקורות.

הבנק פועל להגדיל את רווחיות תיק הנכסים הפיננסיים שלו תוך כדי יצירת חשיפת ריבית מושכלת, ועמידה במגבלות הדירקטוריון לחשיפות הריבית.

הבנק עושה שימוש במספר כלים למדידה ובקרה של סיכון הריבית בתיק הבנקאי, כפי שיפורטו להלן. כלי הניהול המפורטים נבחנים הן על ידי האגף הפיננסי במסגרת הבקרה שהוא מבצע בפעילותו השוטפת, והן על ידי אגף ניהול סיכונים במסגרת בקורות שוטפות ותהליך תיקוף המודלים. בנוסף, אחראי האגף לניהול סיכונים להצגת תוצאות המודלים, וכן, המלצות מהותיות הנובעות מהתיקופים במסמך הסיכונים הרבעוני.

פער מח"מ (אפקטיבי) - פער מח"מ אפקטיבי מוגדר כהפרש בין המח"מ האפקטיבי של הנכסים למח"מ האפקטיבי של ההתחייבויות, כאשר משוקלל בו היחס בין סך השווי ההוגן של הנכסים ושל ההתחייבויות. הפער מחושב בנפרד למגזרים שקל לא צמוד, שקל צמוד מדד ומט"ח (כולל צמוד מט"ח).

בבסיס חישוב המח"מ, הבנק מניח פריסה של יתרת עו"ש הזכות השקלי, בהתאם לאומדן מאפייני הפעילות של לקוחותיו. בנוסף, תזרימים של מכשירים נושאי ריבית משתנה מתוזמנים בהתאם למועד שינוי הריבית הקרוב האפשרי.

לא הוטלו מגבלות על פער המח"מ האפקטיבי, אך הבנק ממשיך לנטר אותו ככלי מדידה נוסף.

רגישות השווי הכלכלי לשינויים מקביליים בעקומי הריבית - רגישות השווי הכלכלי מוגדרת כסך ההשפעה שיש לשינוי מקביל (עלייה או ירידה) בשיעורי ההיוון על השווי ההוגן של סעיפי המאזן השונים. הבנק מודד את הרגישות לשינויים מקבילים בעקום הריבית בשיעורים של 1%, 2% ו-3% (PV100, PV200 ו-PV300, בהתאמה), אך המגבלה כפי שצוינה לעיל, מתייחסת ל-PV200 בלבד. רגישות השווי הכלכלי מחושבת על כל מגזר הצמדה בנפרד ועל כלל המגזרים יחד.

GAP PV200 - רגישות השווי ההוגן לשינוי מקביל (עלייה או ירידה) בשיעורי ההיוון על השווי ההוגן של סעיפי המאזן השונים בחלוקה לתקופות זמן שונות, המאפשרת לבחון את חשיפת הריבית בתקופות השונות.

ערך נתון לסיכון – Value at Risk (VaR) - מודל המאפשר לחזות את ההפסד הצפוי לבנק ברמת ביטחון מסוימת כתוצאה משינויים בגורמי הסיכון, בהינתן הפוזיציה הקיימת. הבנק מחשב את ה-VAR בשיטה ההיסטורית שהנחתה המרכזית היא כי התפלגות השינויים שנצפו בעבר בגורמי הסיכון מאפשרת לחזות באופן סביר את התפלגות השינויים העתידיים באותם גורמי סיכון. הבנק מבצע בתדירות רבעונית בדיקת BACKTESTING (בדיקה בדיעבד), כדי למדוד את איכות החיזוי של המודל. המודל תוקף בהתאם למדיניות תיקוף המודלים של הבנק ונמצא תקין וראוי לשימוש בבנק.

כאמור, הבנק עושה שימוש במודל ה-VaR ההיסטורי, כשחלון הזמן המשמש לחישובים מתבסס על היסטוריה של 3 שנים (כ-750 ימי עסקים), ברמת ביטחון של 99% ולאופק החזקה של 10 ימים.

חישוב ה-VaR בשיטה זו מבוסס על שימוש בנתוני עבר לצורך חיזוי הפסד עתידי, באמצעות אמידה של השינויים היומיים בגורמי הסיכון השונים במהלך תקופת האחזקה (10 ימים) ולאורך תקופת המדגם (3 שנים) ובחינת פוטנציאל ההשפעה של שינויים אלו על התיק הקיים.

בנוסף לערך ה-VaR המתואר לעיל, מחושב גם Expected Shortfall VaR, המבטא את ממוצע ההפסדים ב"זנב השמאלי" של תוצאות מודל ה-VaR, קרי, מעבר לרמת הביטחון שנקבעה בחישוב (99%). ערך זה מחושב כדי לכסות על מגבלות מודל ה-VaR, המבטא את ערך ההפסד ברמת הביטחון שנקבעה, ללא קשר לרמת ההפסדים הפוטנציאליים בזנב ההתפלגות. לשם בחינת זנב זה, משתמש הבנק גם במבחני קיצון, המבטאים את פוטנציאל ההפסד כתוצאה מאירועים קיצוניים, מעבר לרמת הביטחון שנקבעה לחישוב ערך ה-VaR.

בשל העובדה שמודל ה-VAR איננו בהכרח מתאים לאירוע קיצון/איום, מגבה אותו הבנק בחישוב מדדים נוספים, כולם מדדים הבוחנים אירועים קיצוניים, ובפרט, תרחישי קיצון.

מבחני קיצון נוספים

תרחישי הקיצון הנבחנו בבנק כוללים שינויים היפותטיים בשיעורי הריבית במגזרים השונים, כגון PV200. בתרחישי הקיצון נבחנת השפעתם של שינויים אלו על איתנות הפוזיציה הקיימת בתאריך הבדיקה ועל מצבו הפיננסי של הבנק (במונחי שווי הוגן).

תרחישי הקיצון נבחנו באופן שוטף על מנת לאתגר את פרופיל הסיכונים הפיננסיים בבנק. כמו כן, בהתאם לתנאים הכלכליים הקיימים, כנדרש בהוראת ניהול בנקאי תקין 333, הבנק מריץ חמישה תרחישי קיצון עיקריים הכוללים שינויים בגורמי הסיכון במגזרים השונים.

הבנק בוחן את החשיפה לסיכון מצבי כשל גם באמצעות מבחני ניתוח אירועים (תרחישים) היסטוריים שאירעו בעבר, והשפיעו באופן מהותי על גורמים שונים בשוק.

מדד שינוי במרווח אג"ח זמין בריבית משתנה

ניתוח השפעת תרחישים שונים בתיק הזמין למכירה על יחס הלימות ההון בהנחה שאין שינוי בנכסי הסיכון. מדידה זו מבוצעת עבור היקף אחזקה מהותי העולה על 500 מ' ש"ח. נכון לתאריך הדו"ח, הבנק משקיע באג"ח לא צמודות בריבית משתנה, אגרות אלו משלמות ריבית המשתנה אחת לשלושה חודשים, על אף שהאגרות הן לטווח ארוך בהרבה. לצורך מדידת סיכונים הריבית במדדי ה-VAR ו-PV200, מח"מ האגרות קצר. הואיל ותשואת האג"ח מורכבת גם ממרווח שהוא מרכיב של ריבית קבועה, פיתח הבנק מדד נוסף המשמש לצורך מדידה ומעקב אחר סיכון הריבית הגלום באגרות החוב בריבית משתנה המוחזקות בתיק הזמין למכירה ואחר השפעתו על הקרן ההונית. דירקטוריון הבנק קבע מגבלות חשיפה על פי מדד זה.

• מערכות לניהול סיכון השוק והריבית

לבנק מערכת ייעודית לניהול הסיכון, המאפשרת לנהל בסיס נתונים ולבצע את החישובים הדרושים לבקרה ומדידת הסיכונים. הבנק אומד באמצעות המערכת את רגישות הערך הנוכחי של כלל הבנק לשינויים בגורמי הסיכון העיקריים, את סיכונים השוק של כלל הבנק בשיטת הערך הנתון בסיכון (VaR) ואת ההשפעה של תרחישי קיצון על השווי הכלכלי של הבנק. קליטת הנתונים למערכות מתבצעת באופן מכוון תוך יישום תהליכי בקרה.

הנתונים המופקים מהמערכת מדווחים למנהלי היחידות השונות במסגרת הדו"חות השונים, בהתאם למדרג דיווחים שנקבע בנהלי הבנק, וכן, להנהלת הבנק, לוועדה לניהול סיכונים ולדירקטוריון במסגרת הדיווחים השוטפים ומסמך הסיכונים הרבעוני.

• בקורות ודיווחים

הבנק מפעיל מגוון מנגנוני בקרה ודיווח על מנת לוודא כי אין חריגה ממדיניות החשיפה ומתיאבון הסיכון שנקבע לסיכונים שוק וריבית וניהולם. במסגרת זו מבוצעות בקורות שוטפות ועל פיהן מועברים דיווחים כדלקמן:

- מנהלת האגף הפיננסי מדווחת בישיבות ההנהלה על פרופיל הסיכון, כפי שמשקף מהמדדים השונים, לנוכח תיאבון הסיכון שנקבע הדירקטוריון.
 - מחלקת נג"ה עוקבת בתדירות הרלוונטית אחר העמידה בתיאבון הסיכון שנקבע במדיניות הבנק ומדווחת לצוותי נג"ה ונוסטרו.
 - מנהל הסיכונים הראשי מדווח במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני בישיבות ההנהלה, הדירקטוריון וועדת ניהול סיכונים של הדירקטוריון על מדדי הסיכון והשינוי לעומת הדיווח הקודם.
 - מחלקת בקרת סיכונים שוק, ריבית ונזילות הפועלת במסגרת האגף לניהול סיכונים בוחנת את העמידה במגבלות ואת השינויים שחלו בפרופיל הסיכון לעומת תקופה קודמת. כמו כן, המחלקה, בתיאום עם יחידת התיקוף של הבנק הפועלת גם היא באגף, אחראית על תיקופם של המודלים המשמשים למדידת הסיכון, ומדווחת על תוצאות התיקוף ואיכות המודל. תהליך התיקוף כולל: סקירת המודלים, תיקוף רכיבי הקלט של המודל, תיקוף רכיבי העיבוד של המודלים ותיקוף רכיבי הפלט של המודלים השימושים במודל. המלצות התיקוף נבחנות על ידי הבנק בפורום ייעודי (פנ"ס), ובהתאם להמלצות נבנית תכנית עבודה לסגירת הפערים, ככל שנמצאו.
 - האגף הפיננסי ואגף ניהול סיכונים מתווים ומבצעים מבחני קיצון לסיכון השוק והריבית. בפרט, תוצאות תכנון ההון של הבנק ב-ICAAP, מביאות בחשבון פוטנציאל פגיעת אירועי קיצון בשווקים ובפרופיל סיכונים השוק והריבית של הבנק.
 - בכל מקרה של חריגה, על הגורם שביצע או איתר את החריגה לדווח, מיד עם גילוי החריגה, למנהלת האגף הפיננסי ולמנהל הסיכונים הראשי.
 - על מנהל הסיכונים הראשי לדווח באופן ישיר למנכ"ל בכל מקרה של חריגה מתיאבון הסיכון. המנכ"ל ידווח ליו"ר הדירקטוריון.
- במהלך הרבעון הרביעי של שנת 2023, בנק ישראל פרסם עדכון להוראת ניהול בנקאי תקין 333 בנושא ניהול סיכון הריבית. מועד היישום – יולי 2025. הבנק בוחן את ההוראה המעודכנת ונערך בהתאם.

מדד שינוי הכנסות מריבית

בשונה ממדדי הרגישות האומדים שינויים בשווי הכלכלי, מדד זה אומד שינוי חשבונאי בהכנסות (רווח). כמו כן, מדד זה בוחן השפעה על תקופה קצרה בלבד ולא על התקופה הכוללת. המדד מהווה אומדן לרגישות ההכנסות מריבית בטווח הקצר (עד שנה) לתזוזה מקבילה של עקום הריבית, לצורך כך נעשה שימוש בתזרים המזומנים העתידי החשוף לסיכוני שוק וריבית.

בבסיס המדד מניחים כי בעת פירעון של נכסים/התחייבויות בכל טווח זמן, הם יחודשו עד סוף תקופת המדידה, באותם תנאים בתוספת/ניכוי השינוי בריבית. בנוסף, מניחים שלא חל גידול או קיטון במכשירים הקיימים ושאינ שינוי בהתנהגות והעדפות לקוחות הבנק.

לצורך דיוק האומדן, נעשה שימוש בסימולציה שבה במקביל לשינוי בריבית העוגן, מתקבלת הערכת מומחה מאגף הקמעונאות לשינויים שיעשה הבנק במרווחים, כך ששיעור ההכרה בשינוי הריבית שונה ממכשיר למכשיר.

לוח 10 - שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק והחברות המאוחדות שלו

ליום 30 ביוני 2024					
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ – דולר	מטבע חוץ – אחר	סך הכל	
34,004.7	1,383.0	901.8	704.3	36,993.8	נכסים פיננסיים
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוזי מאזניים
33,311.5	219.8	909.6	698.9	35,139.8	התחייבויות פיננסיות
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוזי מאזניים
693.2	1,163.2	(7.8)	5.4	1,854.0	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
(173.5)	0.0	0.0	0.0	(173.5)	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
1,008.6	0.0	0.0	0.0	1,008.6	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
1,528.3	1,163.2	(7.8)	5.4	2,689.1	שווי הוגן נטו מותאם בתיק הבנקאי
(8.7)				(8.7)	מזה: השפעת הנחות התנהגותיות אחרות
ליום 31 בדצמבר 2023					
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ – דולר	מטבע חוץ – אחר	סך הכל	
33,391.1	1,173.3	867.3	657.7	36,089.4	נכסים פיננסיים
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	סכומים לקבל בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוזי מאזניים
32,578.1	215.6	871.0	651.6	34,316.3	התחייבויות פיננסיות
0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	סכומים לשלם בגין מכשירים פיננסיים נגזרים וחוזי מאזניים
813.0	957.7	(3.7)	6.1	1,773.1	שווי הוגן נטו של מכשירים פיננסיים
(191.9)	0.0	0.0	0.0	(191.9)	השפעת התחייבויות לזכויות עובדים
837.9	0.0	0.0	0.0	837.9	השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה
1,459.0	957.7	(3.7)	6.1	2,419.1	שווי הוגן נטו מותאם בתיק הבנקאי
0.1				0.1	מזה: השפעת הנחות התנהגותיות אחרות

לוח 11 - השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם של הבנק

ליום 30 ביוני 2024				
שקל לא צמוד	שקל צמוד למדד	מטבע חוץ – דולר	מטבע חוץ – אחר	סך הכל
שינויים מקבילים				
עלייה במקביל של 1%	76.2	(31.4)	(21.1)	(11.2)
מזה: תיק בנקאי	76.2	(31.4)	(21.1)	(11.2)
מזה: השפעת ייחוס לתקופות של פקדונות לפי דרישה	207.4			207.4
מזה: השפעת הנחות התנהגותיות	(10.2)			(10.2)
ירידה במקביל של 1%	(91.7)	32.6	22.5	11.7
מזה: תיק בנקאי	(91.7)	32.6	22.5	11.7
מזה: השפעת ייחוס לתקופות של פקדונות לפי דרישה	(227.9)			(227.9)
מזה: השפעת הנחות התנהגותיות	10.7			10.7
שינויים לא מקבילים				
התללה	69.9	3.3	(5.1)	0.3
מזה: תיק בנקאי	69.9	3.3	(5.1)	0.3
השטחה	(55.4)	(10.4)	0.4	(2.8)
מזה: תיק בנקאי	(55.4)	(10.4)	0.4	(2.8)
עליית ריבית בטווח הקצר	(14.9)	(22.3)	(8.5)	(7.2)
מזה: תיק בנקאי	(14.9)	(22.3)	(8.5)	(7.2)
ירידת ריבית בטווח הקצר	15.3	22.9	8.7	7.3
מזה: תיק בנקאי	15.3	22.9	8.7	7.3

ליום 31 בדצמבר 2023				
סך הכל	מטבע חוץ – אחר	מטבע חוץ – דולר	שקל לא צמוד למדד	שקל לא צמוד
שינויים מקבילים				
עלייה במקביל של 1%	49.4	(3.2)	(12.0)	(27.5)
מזה: תיק בנקאי	49.4	(3.2)	(12.0)	(27.5)
מזה: השפעת ייחוס לתקופות של פקדונות לפי דרישה	212.7			212.7
מזה: השפעת הנחות התנהגותיות	(14.1)			(14.1)
ירידה במקביל של 1%	(64.4)	3.2	12.8	28.5
מזה: תיק בנקאי	(64.4)	3.2	12.8	28.5
מזה: השפעת ייחוס לתקופות של פקדונות לפי דרישה	(234.6)			(234.6)
מזה: השפעת הנחות התנהגותיות	14.8			14.8
שינויים לא מקבילים				
התללה	66.8	1.6	(1.7)	2.8
מזה: תיק בנקאי	66.8	1.6	(1.7)	2.8
השטחה	(58.8)	(2.3)	(1.0)	(9.1)
מזה: תיק בנקאי	(58.8)	(2.3)	(1.0)	(9.1)
עליית ריבית בטווח הקצר	(28.7)	(3.4)	(5.9)	(19.5)
מזה: תיק בנקאי	(28.7)	(3.4)	(5.9)	(19.5)
ירידת ריבית בטווח הקצר	29.5	3.4	6.1	20.0
מזה: תיק בנקאי	29.5	3.4	6.1	20.0

לוח 12 - השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על הכנסות ריבית נטו ועל הכנסות שאין מריבית

ליום 30 ביוני 2024	
סך הכל	שינויים מקבילים - הכנסות מימון הכנסות מימון שאינן מריבית
עלייה במקביל של 1%	49.7
ירידה במקביל של 1%	(29.6)

- (1) בתרחיש ירידת ריבית מניחים בחישוב סביבת ריבית שלילית.
(2) לשינוי האמור אין השפעה מהותית על הכנסות מימון שאינן מריבית.

ליום 31 בדצמבר 2023	
סך הכל	שינויים מקבילים - הכנסות מימון הכנסות מימון שאינן מריבית
עלייה במקביל של 1%	49.3
ירידה במקביל של 1%	(49.1)

- (1) בתרחיש ירידת ריבית מניחים בחישוב סביבת ריבית שלילית.
(2) לשינוי האמור אין השפעה מהותית על הכנסות מימון שאינן מריבית.

ליום 30 ביוני 2024														ליום 31 בדצמבר 2023	
עם דרישה עד חודש	מעל חודש עד 3 חודשים	מעל 3 עד 5 שנים	מעל 5 עד 10 שנים	מעל 10 עד 20 שנה	מעל 20 שנה	ללא תקופת פירעון	סך הכל שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	משך חיים ממוצע אפקטיבי	סך הכל שווי הוגן	שיעור תשואה פנימי	משך חיים ממוצע אפקטיבי	משך חיים ממוצע אפקטיבי		
במיליוני ₪														במיליוני ₪	
נכסים פיננסיים	15,424.5	3,501.4	10,176.2	4,192.9	2,432.7	865.3	44.8	15.9	340.1	36,993.8	4.67%	0.78	36,089.4	3.94%	0.78
התחייבויות פיננסיות	16,946.3	3,679.9	8,307.8	3,202.4	756.1	732.6	661.0	18.6	0.0	34,304.7	3.81%	0.89	33,670.3	3.66%	0.98
החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית	(1,521.8)	(178.5)	1,868.4	990.5	1,676.6	132.7	(616.2)	(2.7)	340.1	2,689.1	(0.11)	(0.20)	2,419.1	(0.20)	(0.20)
פירוט נוסף של החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית															
א. לפי מהות הפעילות:															
החשיפה בתיק הבנקאי	(1,521.8)	(178.5)	1,868.4	990.5	1,676.6	132.7	(616.2)	(2.7)	340.1	2,689.1	(0.11)	(0.20)	2,419.1	(0.20)	(0.20)
החשיפה בתיק למסחר															
ב. לפי בסיסי הצמדה															
מטבע ישראלי לא צמוד	(262.1)	(389.2)	1,418.1	346.2	795.5	(111.6)	(606.0)	(2.7)	340.1	1,528.3	(0.28)	(0.34)	1,459.0	(0.34)	(0.34)
מטבע ישראלי צמוד למדד	(1.7)	(7.1)	143.9	428.7	611.8	(2.2)	(10.2)	0.0	0.0	1,163.2	(0.10)	(0.14)	957.7	(0.14)	(0.14)
מטבע חוץ (לרבות צמוד מט"ח)	(1,258.0)	217.8	306.4	215.6	269.3	0.0	0.0	0.0	0.0	(2.4)	2.06	1.02	2.4	1.02	1.02
השפעת התחייבויות לזכויות עובדים	(4.3)	(2.5)	(14.0)	(30.7)	(19.6)	(29.5)	(54.3)	(18.6)	0.0	(173.5)	5.59%	8.94	(191.9)	3.94%	10.03
השפעת פריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה	8,163.4	(1,352.4)	(2,219.3)	(1,724.6)	(639.0)	(646.8)	(572.6)	0.0	0.0	1,008.6	3.10%	1.61	837.9	3.20%	1.73
השפעת הנחות התנהגותיות אחרות	0.0	(85.2)	(256.7)	71.0	262.1	0.0	0.0	0.0	0.0	(8.8)	(0.32%)	(2.67)	0.1	2.88%	(3.18)

1. פירוט נוסף על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית בכל מגזר של הנכסים הפיננסיים ושל ההתחייבויות הפיננסיות, לפי סעיפי המאזן השונים, יימסרו לכל מבקש.
2. בלוח זה, הנתונים לפי תקופות מייצגים את הערך הנוכחי של זרמי המזומנים העתידיים של כל מכשיר פיננסי (למעט פריטים לא כספיים) ושל סכומים אחרים לקבל ולשלם ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים ופריסה לתקופות של פיקדונות לפי דרישה, כמוסבר בהערה 3 להלן, כשהם מהווים לפי שיעורי הריבית שמנכים אותם אל השווי ההוגן הכלול בגין המכשיר הפיננסי בדוח הכספי, בעקביות להנחות שלפיהן חושב השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי. לפירוט נוסף בדבר ההנחות ששימשו לחישוב השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים.
3. הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים הנובעים מפיקדונות לפי דרישה חושב בהתאם לתקופות לפירעון המשמשות את הבנק לניהול סיכוני ריבית.
4. שיעור תשואה פנימי הינו שיעור הריבית המנכה את תזרימי המזומנים הצפויים ממכשיר פיננסי אל השווי ההוגן הכלול בגינו בדוח הכספי.
5. משך חיים ממוצע אפקטיבי של קבוצת מכשירים פיננסיים מהווה קירוב לשינוי באחוזים בשווי ההוגן של קבוצת המכשירים הפיננסיים שיגרם כתוצאה משינוי קטן (גידול של 0.1%) בשיעור התשואה הפנימי של כל אחד מהמכשירים הפיננסיים. למעט יתרות מאזניות של מכשירים פיננסיים נגזרים ושווי הוגן של מכשירים פיננסיים חוץ מאזניים.

11. סיכון תפעולי

הבנק מגדיר סיכון תפעולי בהתאם להגדרת באזל ובנק ישראל, כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או מכשל של תהליכים פנימיים, אנשים ומערכות או כתוצאה מאירועים חיצוניים. סיכון זה כולל סיכונים IT (סיכון מחשוב וטכנולוגיה) וסיכונים משפטיים, אבל אינו כולל סיכונים מוניטין או סיכונים אסטרטגיים.

החשיפה לסיכונים תפעוליים היא חלק אינטגרלי ומובנה מהתהליכים, מהמערכות ומהפעילויות השונות בבנק, והוא מקיים קשרי גומלין עם סיכונים אחרים של הבנק, ובפרט, עם סיכונים המשויכים למשפחת סיכונים הבקרה הפנימית. לסיכונים התפעוליים פוטנציאל להיות גורם מעצים לסיכונים אחרים, לרבות סיכונים אשראי, סיכונים שוק ונדילות, סיכונים משפטיים, סיכון מוניטין וכדומה. העובדה שסיכון תפעולי מגולם בכל הפעילויות ובכל הרמות הארגוניות בבנק מחייבת לנהל כחלק מובנה מהתרבות הארגונית הכוללת, ולגבש, כפי שביצע הבנק, מסגרת המשלבת ככל שניתן, בין הסיכון התפעולי לסיכונים פנימיים נוספים.

עם תחילת המלחמה והשינויים בחלק מתהליכי העבודה כתוצאה מהמצב, הבנק ביצע את ההתאמות הנדרשות במערך הבקרה הפנימית שלו.

מדיניות

תהליך ניהול הסיכונים מספק להנהלת הבנק ולדירקטוריון את הכלים למיפוי ולהבנה של הסיכונים התפעוליים בבנק, ותומך בהליך גיבוש ההחלטות הנוגעות להשגת היעדים העסקיים. הסיכונים התפעוליים מנוהלים על פי מדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים המאושרת ע"י דירקטוריון הבנק, לפחות אחת לשנה. עקרונות מדיניות זו תואמים את הוראה 350 של בנק ישראל, ובפרט, קובעים את המסגרת הנדרשת בראיית הבנק לטיפול בסיכונים תפעוליים.

המסגרת שקבע הבנק תומכת במגוון כלים, ביניהם: מסמכי מדיניות, מבנה ארגוני תומך כולל קביעת קווי הגנה, ועדת הנהלה לנושא סיכונים תפעוליים, אבטחת מידע וסייבר ובקרה פנימית אשר מנחה ומנטרת את התקדמות הטיפול בתכנית העבודה של הסיכונים התפעוליים, פונקציות מקצועיות לניהול ובקרת הסיכונים, סקרי סיכונים תפעוליים, תרבות ומתודולוגיה לניתוח אירועים והפקת לקחים, הדרכות והטמעת תרבות דיווח, נהלים ומערכת ממוכנת לדיווח על אירועים תפעוליים, בחינת הסיכון התפעולי בעת השקת מוצר חדש / פעילות חדשה, ובנוסף, ביקורות פנים שנערכות מטעם הבנק ופעולות בקרה ו-SOX המתבצעות ע"י ר"ח המבקר.

• תיאבון הסיכון

דירקטוריון הבנק קבע את תיאבון הסיכון התפעולי כ-"תיאבון סל" במונחי רווח והון הבנק. תיאבון הסיכון כולל את פוטנציאל ההפסד בגין סיכון תפעולי ובגין היבטי סיכונים בקרה פנימית נוספים ה"משיקים" לסיכון התפעולי, כולל מעילות והונאות, אבטחת מידע וסייבר, המשכיות עסקית, מיקור חוץ, סיכון משפטי, סיכון עסקי ואסטרטגי, סיכון מוניטין ועוד. תיאבון הסיכון נקבע בשגרה ובקיצון. דירקטוריון הבנק עיגן במסמך המדיניות לניהול הסיכון התפעולי את הדרישה לבחון את היבטי הסיכון התפעולי הכרוכים בהשקת מוצר/פעילות חדשה בבנק. דרישה זו מעוגנת גם במסמך מדיניות ייעודי של הבנק, לטיפול במוצר או פעילות חדשה, או שעודכנה באופן מהותי.

• ממשל תאגידי

ניהול הסיכונים התפעוליים הוא מערך כלל-ארגוני. במערך זה לכל יחידה עסקית ותפעולית יש תפקיד בתהליכי המיפוי, הזיהוי, ההערכה, הניהול, הניטור והדיווח של הסיכונים התפעוליים. במסגרת מערך זה, מיסד הבנק את הממשל התאגידי הנדרש לניהול הסיכון, הכולל גופי פיקוח והכוונה שונים, כמפורט להלן:

- דירקטוריון הבנק אחראי להגדרת המסגרת הכוללת לניהול הסיכון, הכוללת את הגדרת עקרונות המדיניות ותיאבון הסיכון, תפקידי קווי ההגנה השונים, וקביעת תחומי אחריות ודיווח.
- ועדת ההנהלה לסיכונים תפעוליים, אבטחת מידע וסייבר ובקרה פנימית בראשות מנכ"ל הבנק אחראית לפעול לצמצום החשיפה לסיכונים תפעוליים, לוודא יישום נאות של מסגרת העבודה ועקרונות המדיניות שקבע הדירקטוריון, ולדווח לדירקטוריון על פרופיל הסיכון התפעולי ועל התקדמות הטיפול בתכנית העבודה של הבנק לטיפול בסיכון התפעולי, כפי שהם מוצגים בפרק נרחב במסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק.

לצורך הטיפול בסיכון התפעולי קבע הבנק מבנה ארגוני המבוסס על ארבעה קווי ההגנה, כדלקמן:

- היחידות העסקיות בבנק (הקו הראשון) אחראיות לניהולו של הסיכון, כולל זיהוי הסיכונים הטמונים בפעילות העסקית, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותן, ביצוע בקורות ניהוליות למזעור הסיכון, יישום תכניות עבודה למזעור הסיכונים, ביצוע תחקירים, ודיווח בגין אירועי כשל או כמעט כשל אשר התרחשו בתחום פעילותם. הקו הראשון נעזר בנאמני סיכונים תפעוליים שהוגדרו ביחידות הבנק בסניפים ובמטה, האחראים לדווח על אירועי כשל תפעוליים ביחידותיהם.

- אגף ניהול סיכונים פועל כקו השני לטיפול בסיכון, ומשמש כגורם מרכזי בבנק, האחראי להטמעה בפועל של מדיניות הבנק לניהול הסיכונים ושל המסגרת שנקבעה, ובפרט, להטמעת תרבות לטיפול בסיכונים התפעוליים ותהליכי הדיווח. האגף פועל גם כגורם מנחה לניהול הסיכונים והאחראי לפיתוח שיטות לזיהוי, הערכה, ניטור ובקרת סיכונים. מנהל הסיכונים הראשי של הבנק משמש כמנהל הסיכונים התפעוליים, ובנוסף, פועלת באגף גם היחידה להמשכיות עסקית. כגוף המרכז את הטיפול בסיכון התפעולי בבנק מול כל היחידות, משימתו העיקרית של האגף בהיבט זה, היא לנטר את פרופיל הסיכון התפעולי ברמת יחידות וברמה אגרגטיבית, ולדווח להנהלת הבנק על התפתחות הטיפול במסגרת שנקבעה לניהול הסיכון התפעולי. האגף אחראי לדיווח בדבר פרופיל הסיכון התפעולי במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק, העולה לאישור ועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים והדירקטוריון, כולל דיווחים בגין אירועי כשל/כמעט כשל משמעותיים שהתרחשו בבנק וניטור תיאבון הסיכון.
- מחלקת בקרת סיכונים תפעוליים והמשכיות עסקית, הכפופה למנהל הסיכונים הראשי, ממונה, בין השאר, על ביצוע תכנית העבודה של הבנק, על ביצוע סקרים ותהליכי הערכה למיפוי הסיכונים, איסוף אירועי כשל כולל הסדרת התחקיר בגינם, לו יידרש. בנוסף המחלקה אחראית על טיפול בפעולות הנדרשות לביצוע בהתאם לתוצאות הסקרים, על ניטור תיאבון הסיכון של הבנק, ועל הטמעת והדרכת הנושא בקרב עובדי הבנק. בנוסף, אחראית המחלקה לתכנון, יישום ותרגול תכנית ההמשכיות העסקית של הבנק.

- הביקורת הפנימית (קו הגנה שלישי) – מבצעת ביקורות שוטפות על כלל הפעילויות העסקיות בבנק, לרבות תהליכים הנוגעים לסיכונים תפעוליים. בנוסף מבוצעות ביקורות ספציפיות לעניין אופן ניהול הסיכונים התפעוליים בבנק.

- ר"ח מבקר (קו הגנה רביעי) – מבצע במסגרת עבודתו תהליכי בקרה הנוגעים לסיכון, לרבות באמצעות תהליך ה-SOX.

בבנק פועלים גופים נוספים שחלק מפעילותם נוגע לטיפול בהיבטי בקרה פנימית וניהול הסיכונים התפעוליים, כגון קצינת ציות ומניעת הלבנת הון ומימון טרור, יעצת משפטית, אגף משאבי אנוש ולוגיסטיקה, אגף מחשוב וטכנולוגיה (הכולל את יחידת אבטחת מידע וסייבר), האגף הפיננסי ואגף

חשבונאות. הבנק הקים את הממשקים הנדרשים, בעיקר באמצעות הסדרת פורומים מתאימים, על מנת ליצור, ככל הניתן, תקשורת סיכונים בין הגופים השונים, כדי לאפשר ראייה וטיפול אינטגרטיביים בהיבטי הבקרה הפנימית בכלל, ובסיכון התפעולי בפרט.

• ניהול הסיכון התפעולי

כחלק מהערכת החשיפה לסיכונים התפעוליים נעשה ניתוח של תרחישי קיצון תפעוליים, כולל זיהוי האיומים הנובעים מהתרחשותם, וניתוח השפעתם ברמת הבנק או ברמת היחידה. ניתוח ההשפעה האפשרית של תרחישים אלו והיערכות הבנק למניעת התממשותם או למזעור הנזק מהם בעת התממשותם, הם חלק מרכזי בניהול סיכון תפעולי. בגין מגוון התרחישים הקיימים בקשר עם סיכון זה, ובפרט, העובדה שחלקם אינם בהכרח בשליטת הבנק (קרי, רעידת אדמה, מגיפה וכו') תרחישי הבנק מתבססים על מומחי הבנק, ועל התרחישים שגובשו על ידי בנק ישראל (תרחישי הייחוס). בנוסף מתקיים קשר הדוק בין ניהול הסיכונים התפעוליים לניהול סיכון המוניטין, הן בשגרה והן בעת חירום (כחלק מתכנית ההמשכיות העסקית).

הבנק פועל לשדרג באופן רציף את מסגרת ותכנית העבודה לטיפול בסיכון התפעולי, תוך אימוץ הערות באזל לנושא יישום הטיפול בסיכון התפעולי במערכת הבנקאית בעולם. תכנית העבודה של הבנק עודכנה כדי לבחון ולהסדיר מספר היבטים בניהול הסיכונים התפעוליים, ביניהם: שרשרת הדיווחים ברמת הארגון, הפעלת כלי מדידה נוספים, שדרוג יכולות התחקור והפקת לקחים מאירועים תפעוליים כחלק מתהליך מזעור הסיכונים התפעוליים. כאמור לעיל, הנהלת הבנק אישרה נהלים המסדירים את תהליך הפקת הלקחים ולמידה מאירועים ביחידות הבנק השונות והבנק מבצע תחקירים בכל יחידות הבנק ומול ספק מערכת הליבה באופן שוטף. בנוסף, פועל הבנק להפוך את מסגרת הטיפול בסיכון התפעולי למסגרת התומכת, ככל שניתן, בפעילות היחידות העסקיות, ע"י סקרים יעילים וממוקדים, ומהלך מתמשך להגדרת מדדי ביצועים (KPI), ומדדי התרעות לסיכון (KRI), וזאת, כחלק ממסגרת מתכנית הסקרים של הבנק. הבנק הקים מספר פורומים לניטור הסיכונים, בהובלת אגף ניהול סיכונים ובשיתוף היחידות העסקיות. במסגרת זו פועל גם פורום אשר מטרתו לעקוב אחר מסגרת הטיפול במעילות והונאות, בין היתר, באמצעות שיטות לניטור אנומליות. פורום זה פועל באופן שוטף כדי לבחון את הצעדים הנדרשים כדי לשדרג את מסגרת העבודה, הכלים והמערכות המשמשים את הבנק לטיפול במעילות והונאות, בשגרה ובחירום.

• בקורות ודיווחים, השיטות, החוקים

היחידות השונות מדווחות באופן שוטף לאגף ניהול סיכונים על הפסדים בגין התממשות הסיכון התפעולי. דיווח על אירועי כשל מהותיים ועל הטיפול בהם מועבר בהתאם לשרשרת דיווחים שנקבע בנהלי הבנק, לרבות מנהל הסיכונים הראשי, מנכ"ל הבנק והדירקטוריון ככל שרלוונטי. אירועים חריגים ובולטים מדווחים מיד עם התרחשותם והבנק מקיים תהליכי הפקת לקחים, תחקור וביצוע פעולות מתקנות ככל שרלוונטי. אגף ניהול סיכונים מפעיל תכנית הדרכה ייעודית להגברת המודעות לדיווחים ולטיפול באירועי סיכון תפעולי. הגברת המודעות הינה משימה עיקרית של האגף והיא מנוטרת, בין היתר, באמצעות פורום הכולל את מנהל אגף בנקאות קמעונאית ומנהלי המרחבים.

אגף ניהול סיכונים מנטר באופן שוטף את רמת הסיכון התפעולי באמצעות ניתוח הדיווחים האמורים לעיל ומקורות מידע אחרים, ועוקב אחר התקדמות הטיפול במוקדי הסיכון שזוהו בסקרי הסיכונים או אגב אירועים שהתרחשו. האגף מדווח על פעילותו להנהלת הבנק באופן שוטף ואד-הוק, לרבות במסגרת פורום ההנהלה לניהול סיכונים תפעוליים ובקרה פנימית אליו מועבר דיווח רבעוני. דיווח זה נכלל במסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק, העולה לאישור הוועדה לניהול סיכונים של הדירקטוריון ומליאת הדירקטוריון.

• מערכות מעורבות

לבנק מערכת ממוחשבת לדיווח, מעקב וניהול אירועי כשל וסיכונים תפעוליים בבנק. אירועי הכשל מדווחים למערכת ע"י עובדי הבנק באופן שוטף. המערכת מאפשרת לנתח את האירועים ואת הסיכונים ומסייעת בתהליך בקרת הסיכונים, מעקב אחר ביצוע פעולות מתקנות ודיווחים. בנוסף, המערכת מכילה תיעוד של מסקנות הבנק מתהליכי הפקת לקחים.

• פרופיל הסיכון

עם העלייה לאוויר של מערכת הליבה במיקור חוץ באמצעות חברת TCS חל שינוי בפרופיל הסיכון התפעולי של הבנק, מאחר והמהלך כלל גם הקמה ועדכון תהליכי עבודה, שהם באופן טבעי, עתירי פוטנציאל לסיכון תפעולי וסיכונים בקרה פנימית. הבנק נערך למהלך זה ולשינוי בפרופיל הסיכון ע"י שורה של צעדים, ביניהם, מבחני קיצון, הקמת פורומים לבחינת רמת הסיכון, תחקירים רוחביים, ניטור תהליכים ופעולות נוספות, כפי שצוינו בפרק זה. מגוון צעדים ננקטו בקשר עם ספק המערכת, והוא הוכלל במסגרת שקבע הבנק לטיפול בסיכונים הבקרה הפנימית.

במהלך תקופת הדיווח, עמד הבנק בתיאבון הסיכון התפעולי שנקבע על ידי הדירקטוריון.

12. סיכון מחשוב ומערכות מידע*

ביום 1 בינואר 2017 החל הבנק לקבל שירותים מחברת TCS, כמתוכנן. המעבר למערכת הליבה במיקור חוץ באמצעות חברת TCS הסתיים בהצלחה לאחר סיום הסבת נתונים ובדיקות תקינות פנים מערכתיות וחוץ מערכתיות (מול צדדים שלישיים).

• מדיניות

לבנק מסגרות תומכות לטיפול בסיכון המחשוב הכוללות מדיניות בנוגע לטכנולוגיית המידע, מדיניות אבטחת מידע ועקרונות אבטחת מידע כפי שקבע דירקטוריון הבנק, מדיניות לניהול מאגרי המידע (הגנת הפרטיות), וכן, מבנה ארגוני תומך אשר מנחה ומנטר את פרופיל הסיכונים כולל מיפוי הסיכון, מדידתו והפחתתו, מיסוד נהלים, הערכת סיכונים של טכנולוגיות המידע, סקרי בטיחות טכנולוגיים ומבדקי חוסן, וניתוח אירועים ומנגנונים לניטור ובקרת סיכונים.

• תיאבון הסיכון

דירקטוריון הבנק קבע כי תיאבון הסיכון לסיכונים טכנולוגיים המידע יכלול בתיאבון הסל של הסיכון התפעולי.

• ממשל תאגידי

דירקטוריון הבנק אחראי לקביעת מדיניות ניהול סיכונים טכנולוגיים המידע, והוא מוודא, באמצעות דיווחי ההנהלה כי העקרונות שקבע מיושמים כהלכה. הנהלת הבנק אחראית ליישום עקרונות המדיניות, מוודא כי קיימת תשתית טכנולוגית העומדת בדרישות העסקיות בהווה ובטווח הארוך, ומדווחת לדירקטוריון הבנק, בעיקר, במסגרת מסמך הסיכונים, על אופן יישום עקרונות המדיניות.

מנהלת אגף טכנולוגיה ומחשוב היא מנהלת הסיכון. ניהול הסיכון מתבצע באמצעות קווי ההגנה שנקבעו בבנק.

המבנה הארגוני של אגף מחשוב וטכנולוגיה (קו הגנה ראשון), בראשו עומדת מנהלת הסיכון, תומך בעקרונות של מתן מענה לדרישות העסקיות של אגפי הבנק והפרדת תפקידים במטרה למנוע ניגודי עניינים. לאור העברת פעילות מערכת הליבה למיקור חוץ באמצעות חברת TCS, עודכן המבנה הארגוני של האגף, ונוספו פעילויות ופונקציות נוספות לצורך תפעול ובקרה על מערכת הליבה, וממשקי העבודה שנוספו מול ספק המערכת (TCS) וגורמי מיקור חוץ נוספים. העקרונות לניטור פעילות TCS מעוגנים במסמך מדיניות ייעודי. האגף מקיים פורומים שוטפים ששותפים להם מנהלים בכירים בבנק ומנהלי TCS על מנת לוודא כי תפעול המערכת והבקרה על פעילות TCS מתבצעים כהלכה. הבנק מבצע סקרי אבטחת מידע וסייבר על פעילות אבטחת המידע וסייבר של ספק מערכת הליבה של הבנק.

בקרת הסיכון מתבצעת על ידי אגף ניהול סיכונים (קו הגנה שני). דירקטוריון הבנק אישר הפעלת מתודולוגיה בינלאומית לשדרוג אופן הניהול והבקרה על סיכון המחשוב. מתודולוגיה זו מיושמת בהדרגה, על ידי אגף מחשוב וטכנולוגיה והאגף לניהול סיכונים כדי לחזק עוד יותר את תפיסת ניהול ובקרת הסיכון כך שתדמה לאופן שבו מטופלים הסיכונים "מסורתיים" בבנק, תחזק את הבקרה על ספק מערכת הליבה (TCS), תחזק את הקשר בין ההיבטים הטכנולוגיים לדרישות היחידות העסקיות, ובעיקר, תביא להתייעלות במשאבים הטכנולוגיים.

* גילוי שניתן לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבך 3 – המלצה FSB 31

הביקורת הפנימית (קו הגנה שלישי) – מבצעת ביקורות שוטפות על כלל הפעילויות העסקיות בבנק, לרבות תהליכים הנוגעים לסיכונים מחשוב ומערכות מידע. בנוסף, מבוצעות ביקורות ספציפיות לעניין אופן ניהול הסיכון.

רו"ח מבקר (קו הגנה רביעי) – מבצע במסגרת עבודתו תהליכי בקרה הנוגעים לסיכון, לרבות באמצעות תהליך ה-SOX.

• אופן ניהול הסיכונים

הבנק מבצע הערכת סיכונים של מערך טכנולוגיות המידע, תוך כדי התייחסות למכלול הסיכונים הפוטנציאליים הקשורים בניהולו. זיהוי הסיכונים הוא תהליך מתמשך במהלך מחזור החיים של טכנולוגיות המידע המתבסס, בין היתר, על סקרי סיכונים, כולל על מערכת הליבה, ניתוח אירועים היסטוריים, ניתוח תרחישי קיצון, תחקירים, תשאול ודו"חות ביקורת. זיהוי הסיכונים מתעדכן בהתאם לשינויים בגורמי הסיכון השונים ולשינויים המתבצעים במערך טכנולוגיות המידע. מטרת הערכת הסיכונים היא לשמור על סודיות המידע, לוודא את מידת אמינותו ולאשר את שלמותו וזמינותו כדי למנוע פגיעה במתכונן או שלא במתכונן בידי עובדים או בידי גורמים חיצוניים.

מדידת והערכת הסיכון מתבצעת ע"מ להעריך את סיכוני טכנולוגיות המידע שזוהו בכל המוצרים, הפעילויות, התהליכים והמערכות המהותיים של הבנק, ולוודא לפני הטמעתם שסיכוני טכנולוגיות המידע המובנים בהם נתונים לתהליכי הערכה נאותים.

תכנית העבודה והתקציב הנדרש לצורך ביצוע סקרים פרטניים במהלך השנה נגזרים מהערכת הסיכון ומקביעת רמת הסיכון. בהתאם לכך, מבוצעים סקרי בטיחות ומבדקי חדירה מבוקרים. הבנק מבצע סקרים בתדירות גבוהה יותר במערכות שדורגו ברמת סיכון גבוהה ומערכות בנקאות בתקשורת.

• מערכות לניהול הסיכון

תהליכי עבודה שונים בתחום מערכות המחשוב והמידע בבנק נתמכים במערכות שונות המנטרות אירועים ותקלות באופן שוטף, ומעבירות התרעות בזמן אמת לגורמים הרלוונטיים.

לבנק מערך גיבויים המבטיח כי כל מידע שהבנק מייצר לצרכיו מגובה באופן מלא, שלם, תקין ואמין, בתצורה המתאימה לרמת הזמינות והקריטיות שקבעה הנהלת הבנק לפעילות העסקית הנתמכת על ידי המידע הזה.

הבנק בוחן באופן שוטף קיומן ואיכותן של מערכות התומכות בתהליכים קריטיים ומערכות נוספות הנדרשות להתווסף לאתר הגיבוי כחלק מהתכנית להמשכיות עסקית שבאחריות הממונה על ההמשכיות העסקית בבנק. הבנק מבצע תרגולים באמצעות היחידה להמשכיות עסקית במטרה לוודא תקינות המערכות בעת חירום. תרגילים אלה מתנהלים, בין היתר, על סמך מתווה של תרחישים טכנולוגיים (כגון: פגיעה במערכת קריטית) ותרחישי אבטחת מידע וסייבר.

• בקורות ודיווחים

הנהלת הבנק עוקבת באופן שוטף אחר סיכוני מחשוב ומערכות מידע באמצעות דיווחים שוטפים מהגורמים המקצועיים, לרבות פורומים ייעודיים לטיפול בנושאים המשקים לספק מערכת הליבה - TCS. פרופיל הסיכון מדווח באופן שוטף להנהלה ולדירקטוריון הן במסגרת דו"חות ייעודיים והן במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק. החל משנת 2019, נמסרים דיווחים בדבר התפתחות הטיפול בסיכון הטכנולוגי גם לוועדת הדירקטוריון לנושא טכנולוגיה וחדשנות.

• פרופיל הסיכון

העברת פעילות מערכת הליבה למיקור חוץ באמצעות חברת TCS, הביאה לשינוי בפרופיל סיכון המחשוב ומערכות המידע. הבנק נערך למהלך זה ולשינוי בפרופיל הסיכון ע"י שורה של צעדים המתבצעים באופן

שוטף, ביניהם, מבחני קיצון, הקמת פורומים לבחינת רמת הסיכון, תחקירים רוחביים, ניטור תהליכים ועוד. עם השלמת המהלך, ממשיך הבנק לפעול באמצעות מערכות, תהליכי ניהול ובקרה, מדידת הסיכון, פורומים ועדכון מסמכי מדיניות כדי לנטר את התפתחות הסיכון.

13. סיכון אבטחת מידע וסייבר

• מדיניות

דירקטוריון הבנק התווה במסמך מדיניות אבטחת מידע והגנת הסייבר את העקרונות לניהול סיכונים אבטחת מידע וסייבר. מדיניות זו מעגנת את מחויבותה של הנהלת הבנק בתחום אבטחת מערך טכנולוגיות המידע, זמינות, חיסיון, שלמות ואמינות נכסי ומערכות המידע של הבנק ולקוחותיו, בדגש על שמירת פרטיות הלקוח וסודיות בנקאית. מדיניות והערכות הבנק לטיפול בסיכון זה הולמות את דרישות בנק ישראל.

• תיאבון הסיכון

תיאבון הסיכון כפי שהוגדר ע"י דירקטוריון הבנק לסיכונים אבטחת מידע וסייבר, נכלל במסגרת 'תיאבון סל' של הסיכונים התפעוליים, כאמור לעיל.

• אופן ניהול הסיכון

הבנק מפעיל כל העת הגנה שוטפת, דינמית ומקיפה כנגד סיכונים הסייבר. בנוסף, מבצע הבנק צעדים ספציפיים לזיהוי הסיכון בתחומי הפעילות החשופים לאירועים סייבר, למניעה וצמצום סיכונים אבטחת מידע וסייבר, כלפי עובדיו, קבלני משנה וגורמי מיקור חוץ.

יישום המדיניות המשלב אסטרטגיה פרו אקטיבית, מתבצע באמצעות מבנה ארגוני תומך הכולל ועדת היגוי לאבטחת מידע וסייבר ויחידת אבטחת מידע וסייבר שמתפקידה תאום, הנחיה, אכיפה, בקרה על אפקטיביות מערכות האבטחה ודיווח בגין נושאים אלו בשיתוף היחידות העסקיות והתפעוליות. אגף מחשוב וטכנולוגיה בבנק מטמיע ומתפעל את אמצעי אבטחת המידע הטכנולוגיים. ניטור, תחקור אירועים בזמן אמת ומתן מענה לאירועי אבטחת מידע מבוצע על ידי היחידה לאבטחת מידע וצוות לניהול אירועי סייבר. כמו כן, ספק מערכת הליבה (TCS), אחראי לאבטחת המידע במערכת הליבה מקצה לקצה, וזאת בהתאם להסכם בין הצדדים ובהתאם לאישורים שניתן בפורומים רלוונטיים שונים וע"י בנק ישראל. הבנק מבצע בקרה שוטפת וסקרי סיכונים על פעילות זו של TCS.

במסגרת זו, מבוצע, בין היתר, באופן שוטף מיפוי, ניתוח, ניהול והערכה של מכלול הסיכונים ויישום תהליכים וטכנולוגיות לגידור והפחתת הסיכון. כמו כן, הבנק נוקט שורת צעדים ממוקדי הגנת סייבר הכוללים: איסוף מודיעין רלוונטי, ניטור בזמן אמת, איתור אנומליות, מיסוד נהלים ותהליכי תגובה, וזאת, באמצעות חברת מודיעין וצוות חיצוני המתמחה בתחום.

סקרי סיכונים אבטחת מידע מבוצעים בבנק בהתאם להוראות בנק ישראל וכוללים הערכת סיכונים, סקר סיכונים, סקר בשלות בקרות והגנת הסייבר המתבצע על ידי הקו השני (ניהול סיכונים) ומבדקי חוסן. הבנק מבצע סקרי סיכונים סייבר על התהליכים העסקיים העיקריים בבנק, בהתאם להוראות בנק ישראל. הסקרים מתבצעים בהתאם למתודולוגיה כתובה. תדירות הסקרים נקבעת בהתאם לתכנית העבודה הרב-שנתית הנגזרת מרמות הסיכון שהוגדרו למערכות שמופן בסקר הערכת הסיכונים. מענה מידי ניתן לממצאים ברמת סיכון קריטית וגבוהה. סיכונים ברמות נמוכות יותר מטופלים כחלק מתכנית העבודה השוטפת. למערכות אשר דורגו ברמת סיכון גבוהה ולמערכות בנקאות בתקשורת מבוצעים סקרי אבטחת מידע ומבדקי חדירה מבוקרים, בתדירות גבוהה יותר, כפי שהוגדר בהוראת המפקח על הבנקים. הבנק מיישם את דרישות תקנות הגנת הפרטיות (אבטחת מידע), בהתאם למסגרת הטיפול המפורטת במסמך מדיניות ייעודי ותוך ביצוע סקרים ממוקדים בנושא זה.

במסגרת היערכות לטיפול באיום הסייבר והשלכותיו, פועל הבנק באופן שוטף גם בתחומי גיוס והכשרה של כוח אדם מקצועי, רכש והטמעת כלים מתקדמים למימוש מעטפת הגנה דינמית ופרו אקטיבית, ושיפור רמת ההגנה במערכות קיימות ושדרוג מערכות.

• מערכות לניהול הסיכון

הבנק פועל באופן שוטף באמצעות תהליכים ומערכות טכנולוגיים לניטור וגידור הסיכון. במסגרת זו ניתן למנות כמה פעולות שמבוצעות ובהן מידור בין סביבות העבודה השונות, הגנה על תשתיות התקשורת, הגנה על תחנות העבודה והשרתים, מעגלי הגנה על מערך הדואר האלקטרוני, ניטור מסדי הנתונים, והפעלת מערכות אבטחה להגנה על אתר האינטרנט של הבנק. כמו כן, הוגברו והועמקו רמות הניטור במערך המחשוב.

• בקורות ודיווחים

הנהלת הבנק עוקבת באופן שוטף אחר סיכוני אבטחת מידע וסייבר באמצעות דיווחים שוטפים מהגורמים המקצועיים, לרבות פורומים ייעודיים בנושא. פרופיל הסיכון מדווח באופן שוטף להנהלה ולדירקטוריון, הן במסגרת דו"חות ייעודיים, והן במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק.

• פרופיל הסיכון

אירועי סייבר עשויים להתרחש כתוצאה מהתקפות מכוונות או מאירועים לא מכוונים. מטרת התקפות סייבר, להשיג, בין היתר, גישה לא מורשית למערכות ממוחשבות כדי להשתמש שלא כדין בנכסים או במידע רגיש, חבלה במידע או שיבושים בפעילות. התקפות סייבר עשויות להתבצע באופן שלא דורש השגת גישה לא מורשית, כגון, התקפות המיועדות להשבתת השירות של אתרי אינטרנט. המטרות של התקפות סייבר משתנות ועלולות לכלול גנבת נכסים פיננסיים, קניין רוחני או מידע רגיש אחר השייך לבנק, ללקוחותיו או לשותפים עסקיים וספקי שירותים אחרים.

כחלק מהתפתחות הטכנולוגיה בעולם, ובין היתר, התפתחות מרחב הסייבר, פועל הבנק במגוון ערוצים כדוגמת השימוש בתשתית האינטרנט והטלפון, החושפים אותו לסיכוני סייבר. הנחת העבודה של הבנק היא כי סיכונים אלו יתגברו ויתעצמו בעתיד.

במסגרת המעבר לפעילות במערכת הליבה במיקור חוץ באמצעות חברת TCS, הבנק הקים תהליכים מוסדרים לניהול ובקרת הסיכון במסגרת פעילות המערכת, ושמירה על רמת אבטחת מידע והגנת סייבר מיטבית. כמו כן, ספק מערכת הליבה (TCS) מפעיל מערך אבטחת מידע כולל SOC הפועל 24/7. בנוסף, הבנק הקים מערך בקורות ומערכות מונעות לטיפול בסיכוני דלף מידע במסגרת פעילות מיקור החוץ של ספק המערכת.

מערך אבטחת המידע בבנק מבצע ניטור מוגבר וקפדני על הגישה מרחוק למערכות הבנק. רמת המוכנות של מערך אבטחת מידע והסייבר בבנק גבוהה גם בשגרה. עם תחילת המלחמה, הוגברה תדירות פעולות הניטור והדיווח.

הבנק מקיים קשר רציף עם מערך הסייבר הלאומי, בנק ישראל, חברת האם וחברות מודיעין. מחברות מודיעין, מתקבל מידע המכיל, בין היתר, אינדיקטורים לניסיונות תקיפה.

במהלך תקופת הדיווח, ובפרט מתחילת המלחמה, לא התרחשו אירועי סייבר או אבטחת מידע מהותיים.

14. סיכונים מובילים ומתפתחים להם הבנק חשוף**

פעילות הבנק חשופה לסיכון אבטחת מידע וסייבר - כחלק מההתפתחויות הטכנולוגיות בעולם פועל הבנק במגוון ערוצים לרבות ערוצי תקשורת. ערוצים אלו חושפים אותו לסיכונים קיברנטיים. בשנים האחרונות חל גידול באיומים הקיברנטיים על מוסדות פיננסיים בעולם ובישראל. איומים אלו מתאפיינים בתחום גובר והולך של התקפות סייבר, בגידול בעוצמת הנזק הפוטנציאלי ובקושי לזהות התקפות. הוראות בנק ישראל דורשות מהתאגידים הבנקאיים לתת דגש מיוחד, ולנקוט צעדים הדרושים לצורך ניהול אפקטיבי של הגנת הסייבר.

הבנק מפעיל כל העת מערך הגנה אקטיבי וניטור שוטף ומקיף של סיכוני אבטחת מידע וסייבר. בנוסף, מבצע הבנק צעדים ספציפיים לזיהוי הסיכונים והאיומים בתחומי הפעילות החשופים לאירועים קיברנטיים, למניעה וצמצום סיכוני אבטחת מידע וסייבר, כלפי עובדיו, קבלני משנה ומיקור חוץ. לפירוט בדבר אופן הטיפול בסיכון זה, ראו פרק מס' 13 לעיל.

15. סיכונים אחרים*

להלן יפורטו סיכונים אחרים עיקריים שהבנק חשוף אליהם ויתואר אופן הזיהוי, הפיקוח המדידה והניהול של סיכונים אלו. לעניין סיכון תפעולי וסיכון מחשוב ומערכות מידע – ראו פירוט לעיל.

15.1 סיכוני מעילות והונאות♦

סיכוני מעילות והונאות הינם חלק ממכלול הסיכונים התפעוליים, להם נחשף הבנק בעת ביצוע פעילותו העסקית השוטפת. סיכונים תפעוליים בכלל וסיכון מעילות בפרט, ניתנים להפחתה על ידי תרבות ארגונית מתאימה המשלבת בקורות בתהליכים העסקיים. לבנק מסמך מדיניות הקובע את הממשל התאגידי לניהול הסיכון, דרכי הטיפול בהתרעות, טיפול באירוע או פוטנציאל לאירוע, דרכי הדיווח, חוקי הניטור ועוד. במהלך המלחמה חוזק מערך הבקורות והניטורים בבנק, כולל ניטורים שהבנק מבצע על מעילות והונאות פוטנציאליות בערוצים השונים.

• מדיניות

סיכון מעילות מטופל במסגרת מדיניות הבנק לטיפול במעילות ובהונאות. עקרונות הטיפול בסיכונים אלה הוגדרו בנוסף במסמך מדיניות בנקאות בתקשורת ובמסמך מדיניות הבנק לטיפול באבטחת מידע וסייבר.

• תיאבון הסיכון

דירקטוריון הבנק קבע כי תיאבון הסיכון של הבנק בתחום מעילות והונאות הוא מזערי. תיאבון הסיכון נכלל במסגרת 'תיאבון סל' של הסיכון התפעולי.

• ממשל תאגידי

דירקטוריון הבנק הגדיר את מסמכי המדיניות שהוזכרו לעיל, הקובעים את עקרונות הטיפול בסיכון מעילות והונאות. הנהלת הבנק אחראית ליישום מערך בקרה פנימית הולם כדי להתמודד עם סיכונים אלה, תוך

♦ גילוי שניתן לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבך 3 – המלצה 3 FSB
♦ גילוי שניתן לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבך 3 – המלצה 31 FSB

שיתוף פעולה בין מנהלי הסיכונים הרלבנטיים. שתי ועדות היגוי המנוהלות על ידי חברי ההנהלה, האחת אחראית לריכוז הטיפול בסיכון הטכנולוגיה, והשנייה אחראית לריכוז הטיפול בסיכון התפעולי, בוחנות את אופן הטיפול של האגפים השונים בסיכונים מעילות והונאות, ועמידתן בעקרונות שנקבעו על ידי הדירקטוריון. בבנק פועל פורום ייעודי לטיפול במעילות והונאות, ששותפים לו חברי ההנהלה הרלבנטיים. הפורום אחראי ליישום תכנית העבודה של הבנק לטיפול בסיכונים אלה.

• קווי ההגנה

מנהלי האגפים העסקיים פועלים כמנהלי הסיכון לטיפול בסיכון מעילות והונאות בתחומי הפעילות להם הם אחראיים, כולל הסדרת נהלים לטיפול בפוטנציאל התממשות סיכון זה ולזיהוי בסניפים ובמטה. הקו הראשון אחראי להגדרת החוקים ושיטות הניטור הרלבנטיות לזיהוי מעילות והונאות, כאשר אגף מחשוב וטכנולוגיה אחראי ליישום החוקים שנקבעו על ידי הצד העסקי. האגף לניהול סיכונים אחראי לתיקוף חוקים אלה, ולבחינה שוטפת כי מסגרת הטיפול בסיכון זה הולמת את צרכי הבנק ופוטנציאל הפגיעה מסיכונים אלה. לבנק חוקים לניטור אנומליות, והוא בוחן כל העת את הצורך להוסיף או לעדכן חוקים קיימים, בין היתר, ע"י ביצוע סקרי מעילות והונאות וסקרי סיכונים תפעוליים. הנהלת הבנק החליטה כי חוקי הניטור ייבחנו בבנק באופן שוטף ומתמשך. באגף ניהול סיכונים פועל מוקד לטיפול באירועים היכולים להצביע על סיכון פוטנציאלי למעילות והונאות, והמרכז את הטיפול בחוקי הניטור, מול מנהלי האגפים השונים או מי שמונה מטעמם לטיפול בחשד לאירוע.

אגף מחשוב וטכנולוגיה אחראי, בנוסף, על אכיפת מדיניות אבטחת מידע וסייבר, על סיוע ותמיכה טכנית בתחקור אירועים חשודים ועל פיתוח, יישום והצפת התרעות במנגנונים ממוכנים לזיהוי אירועים חשודים, בשיתוף אגף אסטרטגיה, דיגיטל, שיווק ותשתיות שירות.

אגף משאבי אנוש אחראי על תכנון ויישום הדרכות בנושא הקוד האתי של הבנק, יישום מדיניות לבדיקת מהימנות במסגרת תהליכי מיון מועמדים, יישום מדיניות יציאה לחופשה רציפה של עובדי הבנק ורוטציה בין תפקידים וטיפול בנושאי משמעת. האגף מעורב על פי הצורך בבדיקת אירועים, בתאום עם אגף ניהול סיכונים, הביקורת הפנימית ומנהל הסיכון הרלבנטי, בהם ישנו חשש שעובד הבנק או נושא משרה בבנק היה מעורב במעילה ו/או הונאה. כאמור לעיל, דגש רב ניתן לפעולות מניעה של אירועי מעילות ולהדרכה בכל הקשור לזיהוי וטיפול בהונאות ומעילות.

אגף ניהול סיכונים (קו הגנה שני) – כאמור, מנהל הסיכונים הראשי (CRO) משמש כגורם המרכז ומנטר את ניהול הסיכון בבנק, לרבות ביצוע סקרים הבוחנים פוטנציאל למעילות והונאות (סקרי עומק, או כחלק ממפת הסיכונים), אפיון תהליכים לחשיפת פעילות לא תקינה העשויה להוביל להתממשות הסיכון, תיקוף אמצעי הניטור ובפרט, חוקי ניטור האנומליות לאיתור פעילות שאיננה בשגרה וביצוע הדרכות בנושא מעילות. הבנק הקים פורום ייעודי לטיפול במעילות והונאות ששותפים לו מנהלת אגף מחשוב וטכנולוגיה, מנהל האגף לבנקאות קמעונאית, מנהל הסיכונים הראשי ומנהלת אגף משאבי אנוש. פורום זה הוקם במטרה לרכז את מכלול הפעילות בטיפול בסיכונים אלה, הדורשים שילוב בין גורמים שונים בארגון, מעקב אחר התפתחות הטיפול בסיכון, כולל התקדמות תכנית העבודה שקבע הבנק, והסדרת התהליכים הנדרשים בעת זיהוי חדש לאירוע, ובפרט, הדיווחים הנדרשים בגין חשד זה. פעילות הפורום ואופן התפתחות הטיפול בסיכונים מעילות והונאות מדווחות במסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק. דיווח סטטוס עדכני נמסר לדירקטוריון הבנק, אחת לשנה.

הביקורת הפנימית (קו הגנה שלישי) – מבצעת ביקורות שוטפות על כלל הפעילויות העסקיות בבנק, לרבות תהליכים הנוגעים לסיכונים מעילות, כולל חקירת אירועים. בנוסף, מבוצעות ביקורות ספציפיות לעניין אופן ניהול סיכונים אלה בבנק. כמו כן, הביקורת תבצע בדיקת חשדות לפגיעה בטוהר המידות על ידי עובדים ומנהלים בבנק, על בסיס בדיקות עצמאיות או מידע שיועבר לביקורת.

רו"ח מבקר (קו הגנה רביעי) – מבצע במסגרת עבודתו תהליכי בקרה הנוגעים לסיכון, לרבות באמצעות תהליך ה-SOX.

• אופן ניהול הסיכון

הבנק פועל להטמעת תרבות ארגונית של התרעה על חשש מעילות ולפגיעה בטוהר המידות בקרב עובדיו. הטיפול בהתרעות יתבצע בידי הגורם המוסמך, תוך כדי שמירה על חיסיון שמו של הגורם המתלונן. כמו כן, הבנק פועל לניטור וניהול סיכונים אלה באמצעות מגוון פעילויות, לרבות: הפעלת מנגנונים ממוכנים לזיהוי גישה לא מורשית למידע ולפעולות חריגות על ידי עובדים ולניטור חריגות בחשבונות עובדים, לרבות במסגרת פעילות מערכת הליבה החדשה.

- הפעלת מערכת ייעודית לטיפול בדלף מידע.
- הקפדה על קיום מנגנון הרשאות הולם ומנגנון בקרה ואישור פעולות ממוכן ע"י מספר גורמים במגוון הפעילויות העסקית של הבנק.
- הדרכות בנושא הקוד האתי והטמעת מודעות לדיווח ומניעת אירועים.
- הקפדה על יציאה לחופשה רציפה של עובדי הבנק והקפדה על מהלכי רוטציה בין תפקידים.
- הסדרת נהלי משמעת ויישום מדיניות ענישה כלפי עובדים בהתאם להסכם העבודה ודיני העבודה במדינת ישראל.
- פיתוח מתמיד של מנגנוני התרעות ובפרט, מנגנוני ניטור אנומליות בפעילות לקוחות ועובדי הבנק.
- בחינת סיכון מעילות והונאות, כחלק מסקרי סיכונים המבוצעים ביחידות הבנק השונות.
- עידוד עובדים להתלונן ו/או להעלות חששות במגוון ערוצים, כולל פניה אנונימית, בנוגע למעשים בלתי חוקיים, בלתי אתיים או בלתי נאותים אשר קיים חשש כי אירעו בבנק.
- הפעלת גוף ייעודי באגף ניהול סיכונים המתכלל את הטיפול בסיכון מעילות בבנק, כולל ריכוז וניתוח דיווחים של יחידות הבנק השונות אודות אירועים חריגים, עיצוב סביבת הבקרה בהתאם והצגת תוצאות הניתוח להנהלת ודירקטוריון הבנק.

• מערכות מעורבות

הבנק מפעיל מגוון מערכות המאפשרות עיבוד וניתוח המידע הנדרש לשם ניטור פעולות חריגות בפעילות לקוחות ובחשבונות עובדים.

• בקורות ודיווחים

הנהלת הבנק עוקבת באופן שוטף אחר סיכונים מעילות והונאות באמצעות דיווחים שוטפים מהגורמים המקצועיים, לרבות פורומים ייעודיים בנושא. התפתחויות בפרופיל הסיכון מדווחות בהרחבה ובאופן שוטף להנהלה ולדירקטוריון במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק.

• פרופיל הסיכון

במהלך תקופת הדיווח עמד הבנק בתיאבון הסיכון לסיכון מעילות והונאות, כפי שנקבע ע"י הדירקטוריון, ולא התרחשו אירועי הונאה מהותיים. כמו כן, לא התרחשו אירועי מעילה בבנק במהלך תקופת הדיווח.

15.2 סיכון מיקור חוץ*

במסגרת ניהול עסקיו מתקשר הבנק עם צדדים שלישיים, המספקים לו מוצרים ושירותים שונים. מיקור חוץ של פעילויות מבוצע משיקולים של עלות תועלת ומיקוד בליבת פעילות הבנק אך, בנוסף, יכול להקטין את רמת הסיכון של הבנק על ידי העברת הפעילויות לגורמים אחרים בעלי מומחיות וגודל המתאימים יותר לניהול הסיכונים הקשורים לפעילויות עסקיות מיוחדות. כיום, ספק מיקור החוץ המרכזי של הבנק הינו TCS, המספק שירותי מחשוב ותפעול לבנק, לרבות מערכת עו"ש, מט"ח, נ"ע וחדר אחורי. הבנק מקיים תהליכי בקרה שוטפים על פעילות זו, נוסף לאמצעי הבקרה שהוגדרו על ידי הספק, בין היתר, על ידי הסדרת נהלי עבודה, קיום פורומים משותפים, דיווחים של מנהלי מיקור החוץ ברמת ההנהלה וקיום סקרים ייעודיים על פעילות מיקור חוץ זו, לניטור וזיהוי מכלול הסיכונים הכלולים בפעילות זו, כולל סיכון רגולציה, ציות ואבטחת מידע וסייבר.

• מדיניות וממשל תאגידי

הבנק מיסד מדיניות לעניין פעילות מיקור החוץ מול TCS ומנטר סיכון זה, בהתאם לעקרונות המדיניות. לעניין מיקור החוץ שנובע מפעילותיו האחרות של הבנק - דירקטוריון הבנק הגדיר מדיניות וקווים מנחים להתקשרות עם צדדים שלישיים ופעילות מיקור חוץ, כולל זיהוי ומיפוי של הסיכונים הנובעים מכך, וידוא כי הנהלת הבנק מנהלת תהליך אפקטיבי לניהול וניטור הסיכונים הללו, לרבות נהלים, תכניות ניהול וניטור סיכונים, הסכמים משפטיים, וקיומה של סביבת בקרה מתאימה. מסמך מדיניות זה הותאם להנחיות בנק ישראל בכל הקשור לניהול סיכונים בשרשרת האספקה.

הנהלת הבנק מיישמת בפועל מדיניות זו, כולל הבטחת קיומו של מערך בקרה פנימית אפקטיבי לזיהוי, ניטור והפחתת הסיכונים בפעילות במיקור חוץ. כמו כן, הנהלת הבנק מאשרת באופן פרטני כל התקשרות עם גורם מיקור חוץ מהותי, וכן, מאשרת מיקור חוץ הכרוך במתן הרשאות גישה למערכות הבנק. כל התקשרויות הבנק עם צדדים שלישיים כפופות לאישור ועדת ההתקשרויות בהתאם למדרג סמכויות המוגדר בנהלי הבנק. הסיכון מנוהל בהתאם לארבעת קווי ההגנה, כאשר מנהלי הסיכון הם מנהלי האגפים, כל אחד בתחומו (קו הגנה ראשון). מדיניות הבנק קובעת את דרכי הטיפול בסיכון מיקור חוץ שהוגדר כסיכון מהותי, את ניטור פעילות ספק מהותי ותכנית העבודה הנדרשת לניהול מיקור חוץ מהותי, כולל דרכי הדיווח והאישור במוסדות הבנק.

האגף לניהול סיכונים (קו הגנה שני) מעורב בבקרה על התקשרויות מהותיות, ובפרט בקרה על פעילות TCS, והביקורת הפנימית של הבנק (קו הגנה שלישי) מבצעת ביקורות על נושא התקשרויות עם ספקים ופעילויות במיקור חוץ בהתאם לתכנית העבודה הרב שנתית של הביקורת. ר"ח מבקר (קו הגנה רביעי) – מבצע במסגרת עבודתו תהליכי בקרה הנוגעים לסיכון, לרבות באמצעות תהליך ה-SOX.

• תיאבון הסיכון

תיאבון הסיכון בתחום סיכון מיקור חוץ, נכלל ב'תיאבון סל' לסיכון התפעולי, כפי שהגדיר הדירקטוריון.

• אופן ניהול הסיכון

במסגרת מסמך המדיניות, הוגדרו כללים לאופן ביצוע התקשרות עם ספקים וניהול סיכון פעילות מיקור חוץ, בפרט בנושאים הבאים:

- אופן קבלת החלטה להעברת פעילות למיקור חוץ.
- איתור וטיפול בפעילויות מיקור חוץ מהותיות והערכת סיכונים לשירותים המסופקים במיקור חוץ.

* גילוי שניתן לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבך 3 – המלצה FSB 31

- כללים להתקשרות עם ספקים, לרבות היערכות למצבים של כשל במתן שירותים מהותיים.
- בהתקשרות מהותית, ביצוע בדיקת נאותות (Due Diligence) של הספק לפני ההתקשרות עמו, וביצוע הערכה מחודשת של בדיקת הנאותות על בסיס שוטף.
- חוזים והסכמי רמת שירות (SLA) מול ספקים, לרבות בשעת חירום.
- בדיקת עמידת הצד השלישי בדרישות אבטחת המידע של הבנק, וגיבוש המלצות בדבר סוג המידע, רגישותו והיקפו אשר ייחשף לספק ואמצעים נאותים לשמירת המידע.
- בקרה שוטפת על התקשרויות עם ספקי מיקור חוץ, כולל ביצוע סקרים בחצר הספק.

• בקורות דיווחים

הנהלת הבנק עוקבת באופן שוטף אחר סיכוני מיקור החוץ, ובפרט, סיכוני מיקור החוץ הנגזרים מהפעלת מערכת הליבה הבנקאית באמצעות חברת TCS. זאת, באמצעות דיווחים שוטפים מהיחידות הרלוונטיות ופורמים ייעודיים לנושא. פרופיל הסיכון מדווח באופן שוטף להנהלה ולדירקטוריון גם במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק.

• פרופיל הסיכון

כאמור לעיל, ספק מיקור החוץ המרכזי של הבנק הינו TCS, המספק שירותי מחשוב ותפעול לבנק. במסגרת זו, הבנק חשוף לסיכונים התפעוליים וסיכוני הבקרה הפנימית השונים העולים מפעילות מיקור החוץ, כפי שתואר לעיל.

במהלך תקופת הדיווח, עמד הבנק בתיאבון הסיכון לסיכון מיקור חוץ, כפי שנקבע ע"י הדירקטוריון.

15.3 סיכון משפטי*

סיכון משפטי הוא הסיכון להפסד בגלל היעדר האפשרות לאכוף באופן משפטי קיומו של הסכם. סיכון זה יכול לבוע ממקרים של טעויות, אי הבנה או היכרות עם נוהלי הבנק, מפעילות בלא גיבוי בהסכמים מספקים או בלא ייעוץ משפטי או מייעוץ משפטי חלקי או לקוי, וכן, מסיכונים הנובעים מהליכים משפטיים. סיכונים מעין אלו יכולים לבוע ממכלול רחב של נסיבות, ופעמים רבות הם שלובים בסיכונים תפעוליים אחרים. הבנק פועל כדי לכלול סיכון זה, ככל שניתן, במסגרת סקרי הסיכונים התפעוליים שהוא מבצע, ובתהליכי הפקת הלקחים שהוסדרו בבנק, וזאת, מעבר לסקירות משפטיות המתבצעות על הפעילות העסקית של הבנק, לפי הצורך.

• מדיניות

דירקטוריון הבנק קבע מדיניות לניהול הסיכון המשפטי שמטרתה זיהוי וניהול הסיכון המשפטי בבנק, תוך צמצום ככל הניתן של החשיפה להתממשות הסיכון וההשלכות הנגזרות מהתממשותו. תפיסה זו באה לידי ביטוי במיסוד של נהלי עבודה, ובגיבוש של תהליכי בקרה למניעת היווצרותם ו/או התממשות של סיכונים משפטיים, תוך שמערך הייעוץ המשפטי אמון על זיהוי ונטרול של סיכונים משפטיים פוטנציאליים.

• תיאבון הסיכון

תיאבון הסיכון המשפטי נכלל במסגרת הגדרת 'תיאבון סל' שנקבע לסיכון התפעולי.

• ממשל תאגידי

הדירקטוריון קובע את אסטרטגיית הטיפול בסיכון המשפטי באופן כולל ואת מדיניות הבנק לניהול הסיכון המשפטי. הדירקטוריון מקבל דיווח על סיכונים משפטיים מהותיים שהבנק חשף להם, ובין השאר, על תביעות מהותיות, כגון תביעות ייצוגיות, שהבנק מעורב בהן. המנכ"ל והנהלת הבנק אחראים ליישם את העקרונות שהדירקטוריון קבע במסגרת המדיניות. בנוסף, כל התביעות המהותיות המוגשות כנגד הבנק או פניות מגורמי הפיקוח, המעלות סוגיות בעלות אספקטים משפטיים המשליכים באופן מהותי על פעילות המתבצעת על ידי הבנק, מובאים ונדונים על ידי הנהלת הבנק.

הטיפול בנושאים המשפטיים מבוצע על ידי אגף הייעוץ המשפטי (ובמידת הצורך עו"ד חיצוניים מטעמו, לפי העניין), והם אחראים למתן מענה לכל סיכון משפטי שמתעורר: ליווי משפטי שוטף לפעילויות הבנק, חוזים שהבנק צד להם, טיפול בתביעות משפטיות כנגד הבנק וכו'. מנהלת האגף לייעוץ משפטי הינה חברת הנהלה ומשתתפת באופן קבוע בישיבות הדירקטוריון של הבנק, ועדות הדירקטוריון וישיבות ההנהלה. מנהלת האגף לייעוץ משפטי מונתה כיועצת המשפטית של הבנק וכמנהלת הסיכון המשפטי בקו הראשון. ה-CRO ואגף ניהול סיכונים פועלים כקו השני לבקרת הסיכון המשפטי ואחראים לדיווח בגין התפתחות הטיפול בסיכון המשפטי במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני, דו"ח הסיכונים לציבור ומסמך ה-ICAAP. בנוסף, מבוצעת בחינה של הסיכון המשפטי במסגרת סקרי הסיכונים השוטפים המבוצעים על ידי האגף. כחלק מהבקרה על הסיכון המשפטי, האגף לניהול סיכונים בוחן את הפרשות שבוצעו בגין התביעות המשפטיות המהותיות, לנוכח תוצאות ההליך בפועל.

הביקורת הפנימית (קו הגנה שלישי) מבקרת את נאותות ואפקטיביות מסגרת העבודה של אגף הייעוץ המשפטי והייעוץ המשפטי, בהתאם לתוכנית העבודה הרב שנתית המוגדרת על ידי הביקורת הפנימית. ר"ח מבקר (קו הגנה רביעי) – מבצע במסגרת עבודתו תהליכי בקרה הנוגעים לסיכון, לרבות באמצעות תהליך ה-SOX.

* גילוי שניתן לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבך 3 – המלצה FSB 31

• ניהול הסיכון המשפטי

מערך היעוץ המשפטי של הבנק מלווה את פעילויות האגפים השונים, ובכלל זה את התקשרויות הבנק עם צדדים שלישיים, כדי למזער ככל שניתן את הסיכון הכרוך בכך. החשיפה בגין סיכונים אלו מבוקרת ומוקטנת גם בדרכים הללו:

- העסקת יועצים משפטיים בעלי ידע וניסיון במערכת הבנקאית.
 - מתן יעוץ משפטי בעת התקשרויות מהותיות חדשות של הבנק.
 - הסכמים עם לקוחות (הסכמי אשראי, פיקדונות וניירות ערך) נבדקים בידי יועצים משפטיים.
 - מסמכים הנוגעים לעניינים מהותיים של הבנק עוברים ביקורת ואישור של מערך היעוץ המשפטי.
 - מערך היעוץ המשפטי מעורב בפעילויות חדשות של הבנק.
 - בדיקת מידת ההשפעה שתהיה להוראות החקיקה והרשויות המפקחות על עבודת הבנק ועל התקשרויותיו.
 - הפקת לקחים משינויים בחקיקה, לרבות מפסיקת בתי המשפט, העברת חוות דעת כתובות בעניינים אלו ליחידות הרלבנטיות בבנק, ובמידת הצורך המלצה לבחינה או עדכון של נהלי הבנק.
 - מינוי קצינת ציות, ממונה לפי חוק איסור הלבנת הון וממונה לפי החוק למניעת הטרדה מינית.
- הסיכון נמדד באמצעות הערכת החשיפה לנזק בגין הליכים משפטיים שהבנק צד להם, במסגרת תביעות שהוגשו נגדו במהלך ניהול עסקים על ידי לקוחות הבנק, לקוחותיו בעבר וכן צדדים שלישיים שונים. בתחום איתור וטיפול בחובות בעייתיים מתקיים מעקב חודשי אחר פעילות הגבייה ביחידות הבנק ובמשרדי עורכי הדין.

• בקורות ודיווחים

מדי רבעון הבנק מקבל מעו"ד המייצגים אותו בהליכים שנקטו כנגדו, דיווח אודות התביעות המטופלות על ידם והערכת החשיפה להתממשות התביעה. הערכות אלה נכללות במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק המדווח להנהלה ולדירקטוריון.

בנוסף, הנהלת ודירקטוריון הבנק מקבלים דיווחים שוטפים בנוגע לשינויים בהוראות הדין היכולים להשפיע על פעילות הבנק ודיווח על סיכונים משפטיים מהותיים שהבנק חשוף אליהם, ובין השאר על תביעות מהותיות שהבנק מעורב בהן. דיווחים אלה נכללים במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק.

• פרופיל הסיכון

הסיכון המשפטי, כהגדרתו לעיל, נובע ממערכת ההתקשרויות החוזיות של הבנק, כאשר כל התקשרות נערכת על רקע הוראות הדין הרלבנטיות לגביה, והסיכונים הנובעים ממנה. כך, בין היתר, הסיכון המשפטי נוגע למערכות ההסכמים שבין הבנק ולקוחותיו, בין הבנק ונותני שירותים, בין הבנק וצדדים שלישיים העשויים להיות מושפעים ממערכת חוזית בה קשור הבנק וכן להסכמי העבודה בבנק.

לדעת הנהלת הבנק, בהסתמך על חוות הדעת של יועציה המשפטיים, ועל פי המידע שעמד בפניה ביום הכנת הדו"חות הכספיים, נכללו בדו"חות הכספיים הפרשות נאותות לכיסוי נזקים אפשריים עקב כל התביעות, בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים.

לפירוט בדבר תביעות להן הבנק חשוף ראו ביאור 10 לדו"ח הכספי - התחייבויות תלויות והתקשרויות מיוחדות.

במהלך תקופת הדיווח, לא נרשמו חריגות מתיאבון הסיכון שנקבע ע"י הדירקטוריון בגין הסיכון המשפטי.

15.4 ניהול המשכיות עסקית*

מצב חירום עלול להיווצר כתוצאה מאירועים שונים כגון אסונות טבע (רעידת אדמה, שיטפון, סערה, מגיפה), תקלות טכניות (תשתיות הבנק, תשתיות מחשב, תוכנה או תקשורת), גורמים אנושיים (טעויות אנוש, שביתה, חבלה ע"י גורם פנימי או חיצוני) וגורמים נוספים (כגון מלחמה, שריפה ועוד). היערכות הבנק באמצעות תכנית ההמשכיות העסקית שלו (BCP) צריכה להתמודד עם התוצאות האפשריות של אסונות אלו, כגון, פגיעה בסביבות עבודה, בתשתיות מחשב, במידע ובאנשים.

עם תחילת מלחמת חרבות ברזל הפעיל הבנק את תכנית ההמשכיות העסקית שלו, והגביר את הבקרה אחר התפתחות הסיכונים השונים, ובייחוד סיכון תפעולי וסיכון אשראי.

הבנק איננו מזהה בשלב זה עלייה משמעותית בנזקים או בפוטנציאל לנזקים, אולם הגביר את הבקרות ונוקט משנה זהירות, בעיקר כדי לוודא שגורמים עוינים אינם מנצלים את האירוע כדי לבצע הונאות או תקיפות סייבר.

במהלך הרבעון הבנק פעל בשגרת מלחמה ושמר על רציפות תפעולית ועסקית ועל פרופיל סיכון מתון, בהתאם ליעדים שקבע. פורום המשכיות עסקית הכולל את הנהלת הבנק ומנהלים בכירים במטה ובמערך הסינוף של הבנק מתכנס בהתאם להתפתחויות במלחמה ומקיים הערכות מצב בכל ההיבטים התפעוליים והעסקיים הרלוונטיים.

נכון למועד אישור הדוחות לא חל שינוי מהותי בפרופיל הסיכונים של הבנק והבנק ממשיך לנטר את פרופיל הסיכון שלו.

• מדיניות

מטרת מסגרת העבודה לניהול המשכיות עסקית, כפי שנקבעה במדיניות הבנק ונהליו, הינה לשפר את עמידות הבנק בעת התרחשות שיבושים תפעוליים, הנגרמים מאירועים חיצוניים או פנימיים, וכן, להקטין את ההשפעה ששיבושים מסוג זה עלולים לגרום לרציפות הפעילות העסקית והתפעולית, למוניטין, לנכסי ולרווחיות הבנק.

יעד הבנק הינו לפעול להבטחת המשך פעילותו העסקית גם בתקופות חירום ואירוע אסון ולהקצות את המשאבים הדרושים לבנייה ותחזוקת היערכות הנדרשת לשם כך. המשך הפעילות העסקית של הבנק בהתרחשות אסון, מחייבת הבטחת היכולת למתן השירותים הבנקאיים, המתבססת על זמינות מערכות המידע, מוכנות העובדים והכנת התשתיות.

• תיאבון הסיכון

תיאבון הסיכון לסיכון המשכיות עסקית נכלל במסגרת 'תיאבון הסל' שנקבע לסיכון התפעולי.

• ממשל תאגידי

דירקטוריון הבנק הגדיר מדיניות וקווים מנחים למסגרת העבודה לניהול המשכיות עסקית. הנהלת הבנק מיישמת בפועל מדיניות זו.

מנהל ההמשכיות העסקית הוא מנהל הסיכונים הראשי (CRO). הממונה על ההמשכיות העסקית הוא מנהל מחלקת סיכונים תפעוליים והמשכיות עסקית באגף ניהול סיכונים.

מנהלי האגפים השונים אחראים על ניתוח רגישות של השירותים באחריותם ועל החלטה על יישום תכניות לצמצום הסיכון בהתאם להמלצת הגופים המקצועיים.

אגף ניהול סיכונים (קו הגנה שני) מבצע בקרה על ניהול פעילות ההמשכיות העסקית ואתגור הסיכונים הכרוכים בתהליך.

* גילוי שניתן לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבך 3 – המלצה FSB 31

הביקורת הפנימית (קו הגנה שלישי) בוחנת את אופן הטיפול של הבנק בסיכון, כולל עמידה בעקרונות שנקבעו במסמך המדיניות, במסגרת תכנית העבודה ובחינת אפקטיביות הבקרה הפנימית. רוח"מ מבקר (קו הגנה רביעי) – מבצע במסגרת עבודתו תהליכי בקרה הנוגעים לסיכון, לרבות באמצעות תהליך ה-SOX.

ניהול סיכון המשכיות עסקית

בהמשך לעקרונות שנקבעו במסמך המדיניות אושרו תוכניות המשכיות עסקית המפרטות את הפעילות האופרטיבית ואת סדר הפעולות שיש לנקוט כדי להבטיח קיום התהליכים העסקיים החיוניים בכל אחד מתרחישי הייחוס, וקיום ההמשכיות העסקית של הבנק בהתאם ליעדי רמות השירות שנקבעו. היערכות הבנק להתמודדות עם אירועי המשכיות עסקית כוללת, בין היתר:

- תכנית המשכיות עסקית המגדירה תפקידים, תחומי אחריות וסמכויות לגיבוש החלטות. כחלק מזה קובעת מדיניות הבנק את צוותי ההנהלה הפועלים בעת מצב חירום, את הדרכים לביצוע הערכת מצב, והדיווחים הנדרשים בבנק ומחוצה לו.
- ניתוח ההשפעות העסקיות, כולל זיהוי והערכת הסיכונים והשפעתם הפוטנציאלית על הבנק. במסגרת זו הוכן מסמך תרחישי ייחוס המגדיר לאילו מצבי חירום על הבנק להתכונן. ניתוח ההשפעות העסקיות מאפשר זיהוי של תהליכים חשובים ושירותים חיוניים, של גורמי מפתח פנימיים וחיצוניים ושל רמות עמידות נאותות, לרבות, מיפוי נכסי טכנולוגיות המידע והערכת איומים וסיכונים. בפרט, הותאמה תכנית ההמשכיות העסקית של הבנק לפעילות העסקית של הבנק עם עליית מערכת הליבה במיקור חוץ של חברת TCS לאוויר, ועיקריה סוכמו ותואמו עם ספק מיקור החוץ.
- הידוק הקשר בין ניהול סיכון המוניטין ותקשורת בחירום, כולל הערכת פוטנציאל הסיכון, לניהול אירועי חירום.
- אסטרטגיית התאוששות המגדירה יעדים לרמת השירות שהבנק ישאף לספק במקרה של שיבושים בתוך כדי קביעת טווחי הזמן לחידושם.
- ביצוע תרגילים שמטרתם לבחון את מוכנות התשתיות ואת עדכניות תכניות הפעולה.
- תכנית הדרכה והטמעת הנושא לרבות תרגול צוותי המחשוב, הצוותים הייעודיים ועובדי המטה לשעת חירום.
- אתר גיבוי עבור מערך המחשוב (DRP) למערכות הבנק. האתר מאפשר לתת מענה לאירוע שבו נפגע האתר הראשי והושבתה פעילותו. הגיבוי ניתן למערכות הנוגעות באופן ישיר לפעילות העסקית של הבנק (מערכות בנקאיות) ולמערכות אחרות המוגדרות כקריטיות, לרבות מערכת הליבה במיקור חוץ באמצעות חברת TCS.
- מדי יום מבוצע גיבוי של כלל המערכות וקיים עותק גיבוי נוסף באתר הגיבוי. קלטות הגיבוי נשמרות גם באתר חיצוני נוסף.
- מנגנון לגיבוי נתונים לעותק שלישי.
- הקמת אתרים חלופיים והגדרת עמדות חירום לעובדי המטה בחירום ולצוותי החירום.
- הקמת מערך מחשבים ניידים המאפשר לעובדים קריטיים לעבוד מהבית, בעת הצורך.

• בקורות ודיווחים

הנהלת הבנק משתתפת באופן פעיל ומקבלת דיווחים בדבר תרגילי החירום המבוצעים בבנק. בנוסף, פרופיל סיכון המשכיות עסקית מדווח באופן שוטף להנהלה ולדירקטוריון, הן במסגרת דיונים ייעודיים, והן במסגרת מסמך הסיכונים של הבנק.

• פרופיל הסיכון

הבנק מנהל את סיכון ההמשכיות העסקית במספר מישורים: לבנק מדיניות ייעודית המעגנת את מסגרת ניהול ההמשכיות העסקית של הבנק, מנהל ההמשכיות העסקית הוא מנהל אגף ניהול סיכונים באמצעות הממונה על ההמשכיות העסקית, לבנק תוכניות המשכיות עסקית מפורטות, הבנק מבצע באופן שוטף תרגילים וניתוח צרכים עסקיים. הבנק ממשיך להיערך לאירועי המשכיות עסקית פוטנציאליים במגוון תחומים. הבנק הפעיל את תוכנית ההמשכיות העסקית שלו עם תחילת המלחמה וממשיך לעקוב באופן שוטף אחר ההתפתחויות הגיאופוליטיות לצורך עדכון תוכניותיו, במידת הצורך. לא הייתה פגיעה ברציפות התפעולית של הבנק ובמתן השירותים ללקוחותיו במהלך תקופת הדיווח.

15.5 סיכון רגולציה וציות*

סיכון רגולציה וציות הוא סיכון הנובע מאי קיום הוראות חוק או הוראות רגולציה. התוצאות יכולות להיות כספיות (עיצומים), משפטיות (חשיפה לתביעות) או פגיעה במוניטין הבנק. במסגרת פעילותו, כפוף הבנק לכמה רשויות פיקוח, בהן בנק ישראל, הרשות לניירות ערך, הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור, רשות התחרות, רשות המיסים, משרד הממשלה השונים, הוראת חוקי המס האמריקניים ועוד. סיכון הציות מתמקד בשורה של חוקים, תקנות, צווים, הנחיות, הוראות ניהול בנקאי תקין, הנחיות והוראות הרשות לניירות ערך ואחרים. לפיכך, סיכון הציות הינו סיכון חוצה ארגון, החל על כלל הפעילויות העסקיות המתבצעות על ידי הבנק. סיכון הציות מתייחס גם לסיכון אכיפה פנימית, הנובע מאי עמידה בהוראות הדין בנושא ניירות ערך וייעוץ השקעות. יחידת הנדסת תהליכים מסייעת בניתוח הוראות השעה ומהווה גורם תומך בהטמעתן במערכות ובתהליכי העבודה בבנק. בנוסף, היחידה מבצעת בקורות על יישומן המלא של הוראות השעה. יחידת הציות עדכנה את תוכנית הבקורות הרבעונית, בדגש על בחינת עמידת הבנק בכל הוראות השעה שפורסמו מתחילת המלחמה.

• מדיניות וממשל תאגידי

דירקטוריון הבנק קבע מדיניות לניהול סיכון הציות. מסגרת המדיניות קובעת את המבנה הארגוני התומך בניהול סיכונים הציות, את התפקידים, הסמכויות והאחריות החלים על כל אחד ואחד מהגורמים הנוטלים חלק בהליכי ניהול הסיכון, תוך הגברת מעורבות האורגנים של הבנק בניהול ובבקרה של הסיכון, מגדיר את תיאבון הסיכון, את מנגנוני הדיווח בין קווי הבקרה השונים, לרבות דיווח אודות אירועי כשל, תחקורם ותהליכי הפקת לקחים ונקיטת צעדים למזעור התממשות נוספת של הסיכון. כחלק ממדיניות ניהול הסיכון נקבע המבנה הארגוני כולל קווי ההגנה התומכים בניהול הסיכון, וכוללים את מנהל הסיכונים הראשי, קצינת הציות, יחידת הנדסת תהליכים והיחידות העסקיות.

• תיאבון הסיכון

לבנק תיאבון סיכון מזערי לאי ציות להוראות רגולטוריות והפרות ציות. תפיסה זו באה לידי ביטוי בגיבוש מדיניות ובמיסוד תהליכי עבודה ובקרה, הטמעת נהלי עבודה תומכים, ביצוע תהליכי הערכה, והקמת מערך בקורות אפקטיבי אשר יאפשר לנהל, לבקר ולמזער את הסיכון באופן שוטף.

* גילוי שניתן לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבך 3 – המלצה FSB 31

• ממשל תאגידי

דירקטוריון הבנק מתווה את העקרונות הנדרשים לטיפול בסיכון הציות והרגולציה במסגרת מסמכי המדיניות, וקובע את תיאבון סיכון. הדירקטוריון מוודא, בהתאם לדיווחי הנהלת הבנק השונים, כי הטיפול בסיכון מבוצע בהתאם לעקרונות שהתווה, וכי הוקצו הכלים הנדרשים לטיפול בסיכון זה. כמו כן, דירקטוריון הבנק מאשר את מדיניות הציות של הבנק, הכוללת, בין היתר, את הגדרת תחומי הסמכות והאחריות של קצינת הציות, המשאבים, הדיווחים והמערכות התומכות בניהול הסיכון. הנהלת הבנק אחראית ליישום עקרונות המדיניות שקבע הדירקטוריון, וזאת, באמצעות פעילות קווי ההגנה, כדלקמן:

קו הגנה ראשון - הנהלת הבנק, האגפים העסקיים, כולל יחידת הנדסת תהליכים ומערך הסינוף - מנהלי האגפים אחראים לוודא כי ניהול סיכון הרגולציה והציות מתבצע לפי העקרונות שנקבעו על ידי דירקטוריון הבנק במסגרת מסמכי המדיניות הרלוונטיים, וכי מתקיימים תהליכים לטיפול ומזעור החשיפה לסיכונים ציות ורגולציה, אשר עוגנו בנהלים והכוללים גם התייחסות לחובות הרגולטוריות החלות על תהליכי העבודה הרלוונטיים. מרכז הרגולציה ביחידת הנדסת תהליכים עוקב אחר יישום הוראות רגולציה חדשות או מעודכנות בבנק.

קו הגנה שני - מנהל הסיכונים הראשי אחראי על בקרת הטיפול בכלל סיכוני הרגולציה כאשר קצינת הציות, הפועלת בתוך האגף, אחראית על ניהול מניעת הלבנת הון, אכיפה פנימית, הוראות FATCA וסיכון חוצה גבולות, ומכלול ההוראות הרגולטוריות. בנוסף, אחראית קצינת הציות לסיוע להנהלה בניהול אפקטיבי של סיכוני הציות והרגולציה כאמור בהוראה 308, ולבחירת סיכוני הציות והרגולציה (בתאום עם יחידת הנדסת תהליכים), בעת השקת פעילות או מוצר חדש בבנק, וזאת על פי מדיניות הרגולציה המעודכנת של הבנק. יחידת הנדסת תהליכים הפועלת באגף אסטרטגיה, דיגיטל, שיווק ותשתיות שירות, אחראית יחד עם מנהל הסיכון שנקבע, לבניית נהלי העבודה תוך יישום שיטות ותהליכי עבודה מוסדרים. במסגרת זו היחידה אחראית גם על ליווי יישום רגולציות חדשות ביחידות הבנק ועיגון בתהליכי עבודה ונהלים, ולטיפול בסיכון הרגולציה בהתאם למדיניות הבנק.

אגף הייעוץ המשפטי תומך במנהלי הסיכונים בהבנה וניתוח של הוראות הדין, לרבות החשיפה הנובעת מהן.

קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית, בוחנת את אופן הטיפול של הבנק בסיכון הציות והרגולציה, כולל עמידה בעקרונות שנקבעו במסמך המדיניות, במסגרת תכנית העבודה של הביקורת הפנימית ובחינת אפקטיביות הבקרה הפנימית, המהווה חלק מדו"ח ה-ICAAP. קו הגנה רביעי- רואה החשבון המבקר (ביקורת חיצונית), מבצע במסגרת עבודתו תהליכי בקרה הנוגעים לסיכון, לרבות באמצעות תהליך ה-SOX.

• ניהול הסיכון

מינוי קצינת ציות ופעילותה נדרשים כחלק מניהול סיכוני הציות בבנק בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 308. בין תפקידיה לסייע להנהלה ולדירקטוריון לשאת באחריותם לציות הבנק לכל דרישות החוק ולדרישות רגולטוריות אחרות, להקטין את החשיפה של הבנק לתביעות משפטיות, למנוע הפסדים כספיים העלולים להיגרם לבנק בגין הפרת הוראות החוק האמורות, ולשמור על המוניטין הטוב של הבנק.

תכנית העבודה השנתית של קצינת הציות מובאת לאישור הדירקטוריון.

קצינת הציות אחראית על וידוא עמידה ויישום ביצוע הוראות צרכניות ואחרות, וכן, על סקירת כשלים וסיכויים לכשלים שעלולים לגרום לאי ציות. כמו כן, קצינת הציות עוסקת בהטמעת ההוראות הצרכניות בקרב עובדי הבנק, כולל מערכי הדרכה נרחבים.

סיכון הציות והרגולציה נתונים לתהליכי הערכת פרופיל הסיכון, הן ע"י מנגנון ה-RAS של הבנק והן ע"י תהליך ייעודי להערכת הסיכון המבוצע ע"י קצינת הציות, הבוחן את רמת הסיכון ואת איכות הניהול והבקרה שלו.

• בקורות ודיווחים

קצינת הציות מדווחת לוועדת הביקורת, לוועדה לניהול סיכונים ולדירקטוריון במסגרת הדיווח החצי שנתי ובמסגרת הדיווח השנתי. במסגרת המדיניות הקבוצתית מועברים דיווחים אל חברת האם בכפוף למגבלות החוק.

• פרופיל הסיכון

הבנק פועל בהתאם למכלול הוראות הדין החלות על שירותיו לרבות ובמיוחד בנק ישראל. הרגולציה המרכזית המשמעותית הנוגעת לפעילות הבנק, בנוסף על הקבוע בחקיקה הראשית ובחקיקת המשנה, נובעת בעיקר מהוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים וחוזרי המפקח על הבנקים. חשיפת הבנק בנושא ייעוץ השקעות נובעת מפעילות היועצים בסניפי הבנק ועלולה לבוא לידי ביטוי בהליכים שנוקטת הרשות המפקחת או בתלונות או הליכים משפטיים של לקוחות הבנק בעלי פוטנציאל לפגיעה במוניטין הבנק. הבנק מתמודד עם חשיפה זו ע"י הדרכות ובקרה שוטפת המבוצעים ע"י יחידת הייעוץ ואגף ניהול סיכונים. בנוסף, הבקורות של יחידת הציות כוללות בקורות ייעודיות לאשראי הצרכני הייזום.

כמו כן, הבנק פועל בכפוף להוראות QI - תקנות אמריקאיות ביחס לניכוי מס מני"ע. על פי הסכם זה הבנק מבצע זיהוי ותיעוד של לקוחות הפועלים בני"ע אמריקאים, ע"פ המידע הקיים ברשות הבנק ובהתאמה להצהרות הלקוחות לעניין מעמדם ומדינת תושבותם. הבנק מנכה מס על הכנסות מני"ע אמריקאים לפי שיעורי המס שנקבעו ומדווח ל-IRS. הבנק מעביר דיווחים ללקוחות אמריקאים ול-IRS כנדרש. בנוסף, הבנק מבצע בקורות שוטפות וסקירות תקופתיות לגבי אופן תיעוד הלקוחות ונכונות ניכוי המס האמריקאי לצרכי QI.

הוראות ה-FATCA - חקיקה אמריקאית המחייבת מוסדות פיננסיים זרים הפועלים מחוץ לארצות הברית, לדווח לרשויות המס בארה"ב ביחס לחשבונות המתנהלים אצלם עבור גורמים המוגדרים על פי החוק כ"ישויות אמריקאיות". בהתאם לחוק ולתקנות, הבנק מבצע זיהוי של לקוחות בעלי זיקה אמריקאית, מחתים את הלקוחות על טופסי זיהוי ומתעד את התהליך כנדרש. ללקוחות בעלי זיקה אמריקאית, פתיחת חשבונות חדשים בבנק מתאפשרת רק לאחר חתימה על טופסי הצהרה וזיהוי. הבנק מבצע את הדיווח השנתי בהתאם להוראות.

הוראות ה-CRS במסגרת Common Reporting Standard שפותח ע"י ארגון ה-OECD הבנק נדרש לאסוף מידע לגבי חשבונות של תושבי חוץ (לצרכי מס) המוחזקים אצלו, כדי להעביר מידע זה על בסיס שנתי לרשות המיסים בישראל, רשות המיסים תעביר את המידע למדינות התושבות של בעלי החשבון ותקבל מאותן מדינות פרטים לגבי חשבונות של תושבי ישראל המוחזקים בתחומן. הבנק מבצע את הדיווחים השנתיים בהתאם להוראות.

בנוסף, הבנק מחויב להוראות דין שונות בנוגע לשמירה על פרטיות, תחרות כלכלית, ניהול מאגרי המידע של הבנק וכיו"ב ותחומים רגולטורים במגוון תחומים המשיקים לפעילות הבנק כגון חוק התחרות, מיסוי, העסקת עובדים, בטחון והנחיות משטרת ישראל, בטיחות, נגישות ועוד.

15.6 מניעת הלבנת הון ומימון טרור³

סיכון איסור הלבנת הון הינו סיכון לניצולה של המערכת הבנקאית על ידי פשיעה ופעילות טרור. חוק איסור הלבנת הון, התש"ס - 2000, וחוק איסור מימון טרור, התשס"ה - 2005, והדינים שנקבעו מכוחם מטילים חובות של זיהוי הלקוחות, רישום פרטיהם ודיווח על פעולות מסוימות המתבצעות באמצעות התאגיד הבנקאי.

בעקבות המלחמה הבנק הידק את הבקורות והניטורים בתחום מניעת הלבנת הון ואיסור מימון טרור, בין היתר פותחו התראות ייעודיות למצבי סיכון מסוימים.

• מדיניות

דירקטוריון הבנק אישר מסמך מדיניות המפרט את האופן שבו הבנק מנהל ומנטר את סיכון איסור הלבנת הון, נערך ליישום החקיקה וההוראות, ומפרט את התהליכים המרכזיים בהם יזוהו וינוהלו סיכונים הלבנת הון ומימון טרור.

מסמך המדיניות יסקר לפחות אחת לשנה ויעודכן לנוכח התפתחויות ושינויים בסביבת הפעילות החיצונית, באסטרטגיה, במוצרים ובמערכות התאגיד הבנקאי.

מסמך המדיניות יובא לאישור ההנהלה, הוועדה לניהול סיכונים והדירקטוריון לפחות אחת לשנה.

• תיאבון הסיכון

דירקטוריון הבנק קבע תיאבון סיכון אפסי בכל הקשור לנושא הלבנת הון ומימון טרור, תוך השקעת תשומות ומשאבים נדרשים לצורך שדרוג מתמיד של הבקורות הקיימות בבנק.

• ממשל תאגידי

דירקטוריון הבנק מתווה את העקרונות הנדרשים לטיפול בסיכון במסגרת מסמך המדיניות, וקובע את תיאבון הסיכון. הדירקטוריון מוודא, בהתאם לדיווחי הנהלת הבנק וקצינת הציות, האחראית ליישום עקרונות המדיניות, כי הטיפול בסיכון מבוצע בהתאם לעקרונות שהתווה, שהוקצו הכלים הנדרשים לטיפול בסיכון זה, וכי מערך הבקורות בבנק פועל בצורה אפקטיבית.

מנהלי האגפים השונים בבנק, הנמנים על קו ההגנה הראשון ואשר הינם נוטלי הסיכון, אחראים לוודא כי פעילות האגף מתבצעת בהתאם לעקרונות הטיפול שנקבעו במדיניות איסור הלבנת הון ומימון טרור וכי עובדי האגף מכירים ומודעים לחובות הציות הרלוונטיות לתחום עיסוקם.

קו הגנה שני – קצינת הציות והאחראית על מניעת הלבנת הון ומימון טרור, כפופה למנהל הסיכונים הראשי, ותפקידה לסייע לדירקטוריון ולהנהלת הבנק לקיים את אחריותם לציות הבנק לכל דרישות חוק איסור הלבנת הון, להקטין את ההסתברות להפרה של דיני איסור הלבנת הון, להביא לגילוי מוקדם של הפרות, לצמצם את חשיפת הבנק ומנהליו לתביעות, למנוע הפסדים כספיים, ולשמור על המוניטין של הבנק.

אגף הייעוץ המשפטי עומד לרשות מנהלי הסיכונים בניתוח והבנת ההוראות השונות בדיני איסור הלבנת הון ומימון טרור לרבות, הכנת מסמך הערכות והנחיות ליישום הוראת חוק ורגולציה חדשות והימנעות מחשיפה העלולה לנבוע מיישום חלקי או שגוי הנחיות אלו.

הביקורת הפנימית (קו הגנה שלישי) – בוחנת את אופן הטיפול של הבנק בסיכון, כולל עמידה בעקרונות שנקבעו במסמך המדיניות, וזאת במסגרת תכנית העבודה ובחינת אפקטיביות הבקרה הפנימית.

רו"ח מבקר (קו הגנה רביעי) – מבצע במסגרת עבודתו תהליכי בקרה הנוגעים לסיכון לרבות באמצעות תהליך ה-SOX.

³ גילוי שניתן לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבך 3 – המלצה FSB 31

ניהול סיכון איסור הלבנת הון

דירקטוריון הבנק מינה ממונה על יישום הוראות החוק לאיסור הלבנת הון ומניעת מימון טרור, ואימץ כללים מנחים בתחומים האלה:

- שילוב הטיפול ביישומן ובאכיפתן של הוראות חוק איסור מימון טרור, התשס"ה - 2005, כחלק מתחומי האחריות של הממונה על איסור הלבנת הון.
- בקרה והבטחת הציות לחוק.
- מתן מענה לסיכונים הגלומים בשירותים הניתנים ללקוחות.
- סיווג לקוחות ובחינת פעילותם על פי רמות סיכון לעניין הלבנת הון ומימון טרור.
- מערך הסברתי מובנה להטמעת הידע בקרב העובדים.

כחלק מהמהלכים הננקטים להטמעת הידע בסניפים, מונו נאמני ציות ואיסור הלבנת הון בסניפי הבנק, מרבית הנאמנים משמשים כסגנים למנהלי הסניפים ותפקידם, בין היתר, לשמש מומחי תוכן בסניפים לתחום זה ולסייע בהעברת הידע בתחום לעובדי הסניפים, לרבות מידע המועבר על ידי האחראי על איסור הלבנת הון.

תחומי האחריות ותפקיד נאמני הציות בתחום איסור הלבנת הון:

- מומחי תוכן בסניפים לתחום הציות ואיסור הלבנת הון.
- העברת עדכונים בתחומי החקיקה, הרגולציה בנושא הציות.
- אחראים להשלמת הטיפול במסמכי פתיחת חשבון ושינויים מנהליים בהתאם לממצאי הבקורות של יחידת אשראי וציות סניפי.
- טיפול בהתרעות אשר מציפה מערכת AML.
- ריכוז והעברת הדיווחים על פעולות בלתי רגילות ליחידה להלבנת הון.
- ביצוע בקורות במסגרת "כרטיסיות הבקרה".
- מקור מידע על אירועים חריגים והפרות בתחום הציות והלבנת הון.
- איתור צרכים בתחום הציות והלבנת ההון בסניפים.

בנוסף לנאמני הציות בסניפים, פועלת במטה אגף בנקאות קמעונאית יחידת בקרת אשראי וציות סניפי, אשר תפקידה בין היתר לבצע בקרה אחר תקינות מסמכי פתיחת חשבון, תהליכי מתן ותפעול אשראי ועדכונים מנהליים.

היחידה לבקרה ואיתור סיכונים באגף בנקאות קמעונאית מבצעת בדיקות לאיתור חשבוניות בסיכון ובקורות שוטפות תקופתיות בסניפי הבנק בהתאם לתוכנית העבודה.

הדרכה והטמעה - הבנק מקפיד על קיום הדרכה וריענון תקופתי לעובדים בהתאם לוותק העובדים, תפקידם, מגמות וטכנולוגיות עדכניות, התמודדות עם ליקויים שנמצאו, אירועים חריגים בבנק, ובהתאם לשינויים בדיו. הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 411 של בנק ישראל דורשת להגדיר את מאפייני הסיכון לצורך סיווג הלקוחות לעניין איסור הלבנת הון ומימון טרור ולנטר את הפעילות בהתאם.

• מערכות לניהול הסיכון

לבנק מערכת לאיתור פעולות לא רגילות של לקוחות. כמו כן, המערכת מאתרת פעולות בנקאיות העלולות להצביע על מוקדי סיכון. המערכת מופעלת באופן שוטף ככלי בקרה לזיהוי פעולות בלתי רגילות. לבנק מערכת ממוחשבת לתיעוד ולשמירת מידע לעניין הוראת 'הכר את הלקוח'.

• פרופיל הסיכון

לקוחות הבנק הינם ברובם המכריע עובדי מדינה במגזר הציבורי ושכירים אשר אינם נמנים על קבוצות סיכון מיוחדות בנושא איסור הלבנת הון. הבנק מאמץ מדיניות פתיחת חשבונות שמתמקדת באופי הלקוחות המסורתי שלו.

הבנק נמצא בתהליך שיפור מתמיד של אפקטיביות מערך הבקורות והתשתיות התומכות בניהול ובקרה אחר סיכון איסור הלבנת הון מימון טרור וסחר עם האויב. במסגרת המעבר למערכת הליבה במיקור חוץ באמצעות חברת TCS, הבנק אפיין את הדרישות הרגולטוריות הנדרשות בתהליכי העבודה הרלוונטיים במערכת, באופן שיעניק תמיכה מלאה לניהול הסיכון. במסגרת החלפת מערכת הליבה של הבנק, הוטמעה מערכת AML שאופיינה בהתאם להוראות החוק והצו.

15.7 סיכון מוניטין*

סיכון מוניטין מוגדר כסיכון לירידה פוטנציאלית בערך הבנק ובפעילותו העסקית, הנובעת מכך שהבנק יתפס באופן שלילי בעיני לקוחות, ספקים, בעלי מניות, משקיעים או רגולטורים.

• מדיניות

מדיניות ניהול סיכון המוניטין שאישר דירקטוריון הבנק מבוססת על הצעדים שהבנק נוקט כדי למנוע אירועי סיכון מוניטין, וזאת בהתבסס על אירועי העבר. הטיפול בסיכון המוניטין כולל לא רק צעדים למניעה אלא גם צעדים לצמצום היקף הנזק בעת התממשות אירוע. דירקטוריון הבנק קבע במדיניות תיאבון לסיכון, והוא נכלל במסגרת תיאבון הסל שנקבע לסיכון התפעולי וסיכונים בקרה פנימית. מנהל הסיכון הוא המנהל הכללי של הבנק. בקרת הסיכון מתבצעת ע"י אגף ניהול סיכונים.

מאז תחילת המלחמה הבנק עדכן את תוכנית העבודה הרבעונית שלו, נוקט ברגישות המתחייבת מהמצב ופועל על מנת להעניק ללקוחותיו את השירות המבוקש לאור ההתפתחויות.

• תיאבון הסיכון

הבנק פועל כדי לנהל את סיכון המוניטין שלו בשגרה ובחירום מתוך מודעות לפוטנציאל הפגיעה של סיכון זה, במיוחד בעידן הדיגיטל. תפיסה זו באה לידי ביטוי בגיבוש מדיניות, במיסוד תהליכי עבודה ובקרה, בהטמעת נהלי עבודה תומכים ובכינון מערך בקורות אפקטיבי אשר יאפשר לנהל, לבקר, לנטר, לדווח ולמזער למינימום את הסיכון באופן שוטף.

• ממשל תאגידי

המבנה הארגוני והפונקציות המעורבות בניהול הסיכונים בבנק מבוסס על ארבעת קווי הגנה של הבנק. דירקטוריון הבנק מתווה את עיקרי המדיניות לטיפול בסיכון מוניטין ובפרט, את תיאבון הסיכון. הנהלת הבנק אחראית ליישום עיקרי המדיניות ולדיווח לדירקטוריון על אופן יישומה. הקו הראשון (נוטלי הסיכון) הינו אגף בנקאות קמעונאית ואגף אסטרטגיה, דיגיטל, שיווק ותשתיות שירות, כאשר מנהל הסיכון הוא מנכ"ל הבנק. קו ההגנה השני הינו האגף לניהול סיכונים ואגף ייעוץ משפטי האחראי לפעילות היחידה לפניות הציבור, קו ההגנה השלישי הינו הביקורת הפנימית וקו ההגנה הרביעי הינו ר"ח מבקר.

• ניהול סיכון המוניטין

הבנק מקיים מעקב שוטף אחר הפעילות העסקית שלו כדי לבדוק כל שינוי בהתנהגות הלקוחות שיכול לרמוז על פגיעה במוניטין. לשם כך, בוחן הבנק את תלונות הלקוחות ואת רמת השירות הניתן ללקוחות על ידי עובדי הבנק. בזירת התקשורת נבדקות כל ההתייחסויות השירות לבנק, ונבדקים כל העת התהליכים שיש בהם כדי לפגוע במוניטין הבנק, ולו גם בצורה עקיפה. זאת ועוד, ההשפעות העסקיות וההתקשרויות עם גורמים שלישיים נבדקות כדי לוודא שאין בהם כדי לפגוע במוניטין הבנק. כמו כן, מדיניות הפרסום של הבנק נבדקת והמסרים שהבנק מפיק נבחנים כל העת.

הבנק פועל בהתאם לתכנית האסטרטגית החדשה שגובשה במהלך שנת 2021 ומתווה את פעילות הבנק לחומש הבא 2022-2026. התוכנית כוללת דרכי פעולה ויעדים גם בכל הנוגע לשמירה על מיצוב ועל מיתוג של הבנק, לרבות כל הנוגע לנושא המוניטין (ראה להלן סיכון אסטרטגי ועסקי).

הבנק מקיים קשר הדוק בין תכנית ההמשכיות העסקית לסיכון המוניטין, על מנת להבטיח כי הסיכון נבחן כחלק מהערכת הסיכונים בעת חירום, ומנהל באופן שוטף, באמצעות הפורומים שנקבעו.

* גילוי שניתן לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבר 3 – המלצה FSB 31

- **מערכות לניהול הסיכון**

לבנק מערכת ממוחשבת המשמשת לגיוס לקוחות חדשים, למניעת נטישת לקוחות ולמעקב אחר חשבונות חדשים.

- **בקורות דיווחים**

המעקב והבקרה נעשים באופן שוטף באמצעות דו"חות עסקיים שוטפים המופקים בדרג הניהול השונים, כמו גם, באמצעות סקרי דעת קהל המבוצעים באופן תדיר.

הנהלת הבנק עוקבת באופן שוטף אחר רמת הסיכון באמצעות דיווחים שוטפים של מנהל הסיכון ובקרה על ביצועי מערך הסינוף. פרופיל סיכון המוניטין מדווח באופן שוטף להנהלה ולדירקטוריון במסגרת דו"חות ייעודיים ובמסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק, הכולל פרק ייעודי הדרגת הסיכונים הטיפול בסיכון המוניטין.

- **פרופיל הסיכון**

במהלך תקופת הדיווח, עמד הבנק בתיאבון סיכון המוניטין שקבע הדירקטוריון.

15.8 סיכון אסטרטגי ועסקי*

סיכון אסטרטגי ועסקי הינו סיכון העשוי להביא לפגיעה ברווחי הבנק הנובעת משינויים בסביבה העסקית שבה הבנק פועל, מתוך החלטות אסטרטגיות שגויות, אי יישום נכון של החלטות או הערכות לקויה לשינויים כלכליים, ענפיים או טכנולוגיים. כאמור, סיכונים עסקיים מוגדרים כסיכונים חוץ ארגוניים הנובעים משינויים בסביבה העסקית, וגורמים לירידה ברווחים.

שינויים אלו יכולים להשפיע על יכולת הבנק להציע שירותים מסוימים, להטיל מגבלות וחסימים על הפעילות שלו, לאלץ את הבנק לבצע השקעות בטכנולוגיה, ולחייב תוספת כוח אדם הכרוכה בעלויות גבוהות. סיכון תחרות - מגזר משקי הבית הוא פלח שוק מועדף לפעילות הבנקים בישראל המאופיין כיציב גם בעתות משבר. בנק יחב הוא בנק קמעונאי שמתאפיין במתן הטבות ומוצרים ייחודיים לציבור זה. התחרות השוררת בשוק מאתגרת את מעמדו כבנק ייעודי בתחום. הבנק נקט במהלך השנים האחרונות אמצעים שונים כדי להתחרות בפלח שוק זה, כולל הרחבת השירותים לציבור לקוחותיו (ובהם, הרחבת מערך הסינוף), בנקאות ישירה, מרכזי ייעוץ, דלפקי משכנתאות של בנק מזרחי טפחות ועוד. כמו כן, פעל הבנק לחזק את הקשר עם הלקוחות, העלה קמפיינים פרסומיים וערך פעילות קידום מכירות נרחבת ופעילות שימור לקוחות אינטנסיבית.

• מדיניות

מדיניות ניהול הסיכון האסטרטגי והעסקי מתבססת על תהליכים המבוצעים בבנק הכוללים תכנון תקציב, תכנית עבודה, הגדרת יעדים, מדידת רווחיות וכיוצא בזה. כמו כן, הוגדרו בבנק צעדים הננקטים למזעור הנזק הפוטנציאלי מהתמשות סיכונים עסקיים. מנהל הסיכון הוא מנכ"ל הבנק. בקרת הסיכון מתבצעת ע"י אגף ניהול סיכונים.

• תיאבון הסיכון

דירקטוריון הבנק קבע כי פעילות הבנק תגלם תיאבון סיכון עסקי נמוך. תפיסה זו באה לידי ביטוי באסטרטגית הבנק ובגיבוש מדיניות, במיסוד תהליכי עבודה ובקרה, בהטמעת נהלי עבודה תומכים ובכינון מערך בקורות אפקטיבי אשר מאפשרת לנהל, לבקר ולנטר את הסיכון באופן שוטף. הבנק פועל בהתאם לתכנית האסטרטגית שגובשה במהלך שנת 2021 ומתווה את פעילות הבנק לחומש הבא 2022-2026.

• ממשל תאגידי

דירקטוריון הבנק אחראי לקביעת האסטרטגיה העסקית של הבנק. הנהלת הבנק אחראית ליישומה בפועל של האסטרטגיה.

המבנה הארגוני והפונקציות המעורבות בניהול הסיכונים בבנק מבוססים על מתודולוגיית ארבעת קווי ההגנה. קו ההגנה הראשון (נוטלי הסיכון) בתחום ניהול הסיכון האסטרטגי-עסקי הינו המנכ"ל וחברי ההנהלה.

בקו ההגנה השני - האגף לניהול סיכונים בראשות מנהל הסיכונים הראשי של הבנק (CRO), מבצע בחינה של הלימות תכנית העבודה והיעדים העסקיים לתיאבון הסיכון של הבנק. אגף חשבונאות מבצע בקרה על נוטלי הסיכון באמצעות מעקב תקציבי ומעקב אחר העמידה ביעדי הבנק כפי שאושרו בתכנית העבודה של הבנק. קו ההגנה השלישי הינה הביקורת הפנימית וקו ההגנה רביעי הינו ר"ח מבקר.

* גילוי שניתן לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבך 3 – המלצה FSB 31

• ניהול הסיכון האסטרטגי והעסקי

הבנק מפעיל מגוון כלים לזיהוי סיכונים עסקיים ומנטר באופן רציף את הפעילויות השונות על מנת לזהות בזמן אמת, פעילות או אירועים שיש להם פוטנציאל לפגוע ביעדים העסקיים של הבנק. נקבעו כלים לקביעת אמות מידה לסיכון עסקי מתהווה או לדרך ניהול ומנטרים אינדיקטורים לשינוי ברמת הסיכון, מרביתם נדונים ברמת הנהלת הבנק.

פרסום - כתמיכה בתכנית האסטרטגית, הבנק עורך קמפיינים פרסומיים על מנת להעביר את המסרים הנדרשים, ולחזק את מיצובו והמוניטין שלו.

• בקורת ודיווחים

כחלק ממנגנוני הניהול, הפיקוח והבקרה לניהול הסיכון העסקי, הבנק מבצע הליך בקרה עסקי רבעוני הבוחן את העמידה ביעדים ובתקציב.

כמו כן, מתקיימים דיווחים שוטפים להנהלת הבנק על אירועים משמעותיים אשר עלולים להשפיע על יעדי התכנית העסקית של הבנק או שעלולים לגרום להתממשות סיכון עסקי. התרחשויות כלכליות בארץ ובעולם שלהן השפעה על השוק הקמעונאי נבחנות כל העת.

המעקב והבקרה נעשים באופן שוטף באמצעות דו"חות עסקיים יומיים, שבועיים וחודשיים המופקים בדרגי הניהול השונים.

• פרופיל הסיכון

בהתאם לתכנית החומש האסטרטגית, הבנק בוחן את ההתפתחויות הפוטנציאליות במערכת הבנקאית בצורה מעמיקה, ונוקט מגוון פעולות עסקיות כמו גם טכנולוגיות כדי לתמוך ביעדיו העסקיים ולהתמודד עם פוטנציאל התחרות בשוק הקמעונאי, שהנו בעל השפעה מהותית על הסיכון העסקי והאסטרטגי של הבנק. עם השינוי בסביבת הריבית והאינפלציה, החל משנת 2022, הבנק מבצע מעקב שוטף אחר השלכות העלאות הריבית וסביבת המאקרו על פעילותו העסקית. לפירוט נוסף אודות התכנית האסטרטגית, ראו לעיל בפרק "הלימות ההון".

הבנק בוחן את השפעות המלחמה על המערכת הבנקאית בכלל ועל עסקיו בפרט.

ביום ה- 2.5.24 חברת S&P מעלות אשררה את דירוג המנפיק של הבנק 'ilAA+' עם אופק שלילי, ואת דירוג 'ilAA-' להנפקת כתבי התחייבות עם מנגנון לספיגת הפסדים, אך תחזית הדירוג נותרה שלילית בשל הסיכון להתרחבות המלחמה, להורדה נוספת של דירוג מדינת ישראל ולשחיקה אפשרית של פרופיל האשראי של הבנק.

בתאריך 9.2.24, הורידה Moody's את הדירוג של ישראל שעמד על (A1) ל- (A2) עם תחזית שלילית. מדובר על הורדת דירוג האשראי של ישראל לראשונה בהיסטוריה. בתחילת אפריל חברת הדירוג Fitch הותירה את דירוג האשראי של ישראל ברמה של A+ אך שינתה את תחזית הדירוג מיציבה לשלילית.

ביום ה- 18.4.2024 הורידה חברת הדירוג S&P את הדירוג של מדינת ישראל, שעמד על AA- ל- A+, עם תחזית שלילית. לצורך שקלול חשיפות האשראי, הבנק מסתמך על דירוג האשראי של חברת S&P כמדורג יחיד. החברה הינה לשכת דירוג בינלאומית מוכרת (ECAI). בשל הגישה השמרנית בה נקט הבנק, להורדת דירוג המדינה אין בשלב זה השפעה על משקולות הסיכון, עד להגעה לדירוג של BBB+, כלומר עוד 3 הפחתות דירוג.

בחודש מרץ 2024 פורסם חוק תשלום מיוחד לשם השגת יעדי התקציב, לפיו בנק שאינו בעל היקף פעילות קטן, ישלם לאוצר המדינה לתקופה שבין 1.4.24 ל-31.12.25, תשלום שנתי בסכום השווה ל-6% מהרווח שהפיק על פעילותו בישראל, בכפוף לתנאים הקבועים בחוק.

15.9 סיכון סליקה*

מערכת הסליקה בישראל כוללת כמה גופים, חלקם פועלים במסגרת הבנקים והבורסה לניירות ערך וחלקם פועלים באמצעות בנק ישראל ומול בנקים בחו"ל. סיכון סליקה הוא הסיכון שיועבר תשלום או נייר ערך לצד הנגדי לעסקה ולא יתקבל בתמורה התשלום או נייר הערך שאמור היה להתקבל בהתאם לתנאי העסקה. סיכון סליקה יכול להיווצר בעקבות פשיטת רגל של הצד הנגדי ביום הסליקה, עקב בעיות תפעוליות (סיכון תפעולי) או כתוצאה מבעיות נזילות בשווקים. גורמי סיכון נוספים שהם חלק מסיכון הסליקה הם סיכון משמורת (Custody), סיכון ברוקר, סיכון משפטי וסיכון מערכתי. הבנק פועל ברכישה ובמכירה של ניירות ערך ישראליים ושל ניירות ערך זרים, בהעברת כספים ובתשלומים. במקרה שמערכות התשלומים והסליקה אינן יעילות דיין, הן חושפות את המשתתפים בהן לסיכונים שונים (כולל סיכונים אשראי, סיכון נזילות, סיכון משפטי וסיכון תפעולי).

• מדיניות

דירקטוריון הבנק אישר מדיניות סליקה המתייחסת לסיכונים הסליקה בכל עסקאות ניירות ערך, כספים (שקלים ומט"ח), שיקים, שוברים וסחורות. המדיניות מגדירה, בנוסף, את הממשל התאגידי שבאמצעותו יישם הבנק את תהליכי השליטה והבקרה לניהול, בקרת ומזעור הסיכונים, בהתאם לעוצמתם ולחשיבותם בהיבט העסקי.

מימוש המדיניות מבטיח כי לבנק יש תהליך מובנה וברור של טיפול בסיכונים סליקה, וכי ההתייחסות לסיכון בתהליכי זיהוי, הערכה, ניטור ובקרה מתבצעת באופן אחיד ועל פי אמות מידה ברורות. המידע על סיכון הסליקה זמין לכל מי שנדרש לו וברמת הצגה המאפשרת שימוש מושכל במידע. יישום ההנחיות מאפשר הקטנת החשיפה לסיכון סליקה וצמצום הנזק במקרה של התממשות.

• תיאבון הסיכון

סיכון הסליקה מורכב, למעשה, משני אלמנטים: סיכון מסלקה וסיכון הסליקה בפועל. לגבי סיכון מסלקה, תיאבון הסיכון של הבנק הינו אפס. כלומר, הבנק לא יסלוק במסלקה שבה סיכון הסליקה אינו אפס. תיאבון הסיכון בסיכונים סליקה הינו מזערי מאחר והבנק אינו סולק עסקאות למסירה חופשית כלל אלא רק עסקאות PVP / DV. עם זאת, פועל הבנק בחלק מאפיקי הסליקה כסולק משני המיוצג ע"י סולק ראשי (ראה פירוט להלן) ותיאבון הסיכון של הבנק בפעולות אלו הוגדר בהתאם.

• ממשל תאגידי

דירקטוריון הבנק מתווה את העקרונות למדיניות ניהול סיכון ובקרת הסליקה, כולל קביעת תיאבון הסיכון לפעילות מול צדדים נגדיים, ועל הממשל התאגידי התומך. ההנהלה אחראית ליישום מדיניות הדירקטוריון, באמצעות פעילות קווי ההגנה, כפי שהוגדרו:

קו הגנה ראשון - הנהלת היחידות העסקיות אחראיות לניהול בפועל של הסיכון, כולל זיהוי הסיכונים הטמונים בפעילות העסקית, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותם. במסגרת המעבר למערכת הליבה במיקור חוץ באמצעות חברת TCS, כל מנהלי האגפים הרלוונטיים אשר בתחום אחריותם פעולת סליקה, מונו כמנהלי סיכון הסליקה הרלוונטי להם.

* גילוי שנתי לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבך 3 – המלצה FSB 31

קו הגנה שני – אגף ניהול סיכונים מבצע בקרה באופן בלתי תלוי על תהליך ניהול הסיכון בבנק ועוקב אחר פעילויות ניהול הסיכון המבוצעות ע"י הקו הראשון. בנוסף, אחראי האגף לבחינת הדיווחים במקרה של כשל, בחינת מזעור ההפסדים ותחקור מקרי כשל, וכן, אחראי על דיווחים שוטפים להנהלה ולדירקטוריון בהתאם למסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק.

אגף חשבונאות – אחראי על הקצאת הון כנדרש מהוראות 203 עבור עיכובי/כשלי סליקה וביצוע התאמות באופן בלתי תלוי לבחינת שלמות הסליקה.

אגף ייעוץ משפטי – אחראי לבחינת ההסכמים המשפטיים בין הבנק לצדדים מרכזים סולקים (בנק מזרחי טפחות) וללקוחות. בנוסף, אחראי האגף לבחינת ההשלכות המשפטיות על הבנק במקרי כשל סליקה ונקיטת צעדים משפטיים בהתאם לצורך כדי למזער הפסדי הכשל.

קו הגנה שלישי – ביקורת הפנים משלבת בתכנית העבודה הרב שנתית שלה ביקורות ייעודיות על אופן ניהול הסיכון.

קו הגנה רביעי – ר"ח מבקר, האחראי על ביצוע ביקורת במסגרת בקרת הדו"חות הכספיים ותהליך ה-SOX.

• ניהול הסיכון

כחלק מהפעילות העסקית השוטפת של הבנק, מנהל הבנק את סיכוני הסליקה הגלומים בפעילות העסקית, תוך ניסיון מתמיד להפחתת החשיפה לכשלי סליקה.

הבנק שואף להתקרב לסביבה של ודאות ויציבות, עם יכולת מרבית לטפל בסיכון לכשל סליקה לפני מימוש ולהביא לשיפור הביצועים העסקיים, בין היתר, באמצעות מזעור נזקים ושימוש יעיל יותר בהון.

הבנק מפעיל מבנה ארגוני תומך, לרבות פונקציות ייעודיות לניהול פעילות הסליקה ופונקציות נפרדות ובלתי תלויות לבקרה, ושיתוף מידע ביחידות העסקיות והתפעוליות, המאפשרים זיהוי מרבי של הסיכונים ונטילת אחריות לניהולם. כמו כן, הבנק קבע נהלי עבודה ובקרה מפורטים הכוללים תיאור תהליכי העבודה והבקורות המבוצעות במצב רגיל ובמצב חירום ועיגן נהלי עבודה לדיווח על אירועי כשל, עיכוב סליקה או מצב חירום בהתאם למדרג הדיווחים שהוגדר ע"י ההנהלה והדירקטוריון במועדים שנקבעו.

החל משנת 2019, הבנק הינו חבר במסלוקת נ"ע ומסלוקת מעו"ף. על מנת לעמוד בתקני PFMI (תקן בינלאומי למערכות תשלומים), בנק ישראל דרש ממערכות התשלומים לפתח מנגנון של הסדר כשל לסליקה. על פי עקרונות PFMI, על כל ערכת תשלומים להחזיק אצלה בטוחות זמינים ייעודיים במזומן להסדר הסליקה. כספי הביטוחות של הבנק לא יוכלו לשמש לצורך חובת הנזילות ויתווספו כנכס סיכון בחישוב יחסי ההון של הבנק. הסדר הסליקה נכנס לתחולה בחודש אפריל 2023. התקן אומץ ע"י בנק ישראל ומנגנוני הסדרי הכשל נכנסו לתוקפן והופקדו בטוחות כנדרש.

• מערכות לניהול הסיכון

הבנק פועל באמצעות מערכות מידע לביצוע פעולות הסליקה, למעקב ולניטור חשיפות לסיכון אשראי שמקורן בעסקאות שלא סולקו ושכשלו, לצורך יצירת בסיס מידע ניהולי אשר יאפשר נקיטת פעולות במועד.

• בקורות דיווחים

המעקב והבקרה על סיכון הסליקה נעשים באופן שוטף באמצעות דו"חות עסקיים שוטפים המופקים בדרגי הניהול השונים.

הנהלת הבנק עוקבת באופן שוטף אחר פרופיל הסיכון באמצעות דיווחים שוטפים של מנהלי הסיכון ואגף ניהול סיכונים. פרופיל סיכון הסליקה מדווח באופן שוטף להנהלה ולדירקטוריון במסגרת דו"חות ייעודיים ובמסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני של הבנק.

• פרופיל הסיכון

פעילות הסליקה במסגרת מערכת הליבה במיקור חוץ באמצעות חברת TCS נחלקת לשתי רמות:
רמה א' - עסקאות DvP / PVP, פעילות מול מסלקה

- ♦ פעולות הנסלקות במערכת זה"ב (RTGS) - מערכת חיוב ישיר - לבנק יהב אין מערכת בעלת חיבור ישיר למערכת זה"ב, והוא מעביר את הפעולות דרך המערכת הסניפית של בנק מזרחי טפחות.
- ♦ זיכויים וחיובים ממוגנטים (אלקטרוניים) על-פי הרשאה הנסלקים במס"ב - בנק יהב הינו חבר מסלקת הבנקים המיוצג בכל המסלקות (לרבות, ממסרים ממוגנטים ושאנים ממוגנטים ומס"ב).
- ♦ חיובים בגין משיכות מזומן המבוצעות מכשירי ATM של בנקים, באמצעות מערכת מיתוג ATM של שב"א.
- ♦ פעולות מול מסלקה הבורסה – בנק יהב חבר במסלקת ני"ע ומסלקת מעו"ף.

רמה ב' - פעולות במסלקות בהם בנק יהב אינו חבר

- ♦ פעילויות בהן בנק מזרחי טפחות משמש כסולק נוסף בתהליך הסליקה כאשר הפעולה הראשונית נעשית בשמו של בנק מזרחי טפחות (בניגוד לפעולות שתוארו עד כה שהן לזכות או לחובת בנק יהב) אל מול מסלקה שבה בנק יהב אינו חבר. פעילויות אלו כוללות פעולות בניירות ערך זרים, פעולות אל מול מסלקות מט"ח בינלאומיות והעברות בין-בנקאיות בין-לאומיות.
- במהלך תקופת הדיווח, עמד הבנק בתיאבון סיכון הסליקה שקבע הדירקטוריון ולא נרשמו אירועי כשל סליקה מהותיים.

15.10 סיכונים סביבתיים ♦

סיכוני אקלים הינם סיכונים פיננסיים הנובעים מחשיפה לסיכונים פיזיים או סיכוני מעבר הנגרמים או קשורים לשינויי אקלים. סיכונים פיזיים כדוגמת שיטפונות או עליית פני הים עלולים לפגוע בנכסים השייכים לבנק. סיכוני מעבר נובעים מהחשיפה לתהליך המעבר לכלכלה דלת פליטות גזי חממה שעשוי לכלול, למשל, החלת רגולציות המגבילות פעילות חברות מסקטורים מזהמים, שינויים בהעדפות הציבור וירידה בשווי ניירות ערך של חברות מזהמות.

סיכון סביבתי לבנק הוא הסיכון להפסד העלול לנבוע מכך שהבנק יישא באחריות ישירה למפגע סביבתי הנגרם על ידי פרויקט שהבנק מממן, מירידה בשווי הבטוחות החשופות לסיכון סביבתי או מהרעה במצבו הפיננסי של הלווה בשל עלויות גבוהות הנובעות מרגולציה בתחום איכות הסביבה. בסיכוני אקלים וסביבה נכללים גם סיכונים נוספים הנגזרים מסיכונים אלה כגון סיכון מוניטין. לבנק אין פעילות במגזר העסקי העוסקת במימון חברות כלשהן. בהקשר זה, פעילותו מצטמצמת להשקעה באג"ח קונצרני בהיקף מצומצם. בעת בחינת השקעה באג"ח קונצרני רלוונטי, הבנק יתחשב גם ברמת הסיכון של החברות השונות, כפי שמתפרסם על ידי המשרד להגנת הסביבה וכן בדירוג ESG של החברה, אשר ניתן על ידי החברות המדרגות במסגרת הדירוג הכללי.

שיקולים הנוגעים להיבטים סביבתיים, חברתיים והיבטי ממשל תאגידי (ESG) הולכים והופכים למשמעותיים יותר בשיח הציבורי ובתחום הפיננסי, עקב הבנת השפעתם הפוטנציאלית על הכלכלה בכלל, ועל יציבות הבנקים והמערכת הפיננסית בפרט. לבנק אין פעילות במגזר העסקי העוסקת במימון חברות כלשהן. בהקשר זה, פעילותו מצטמצמת להשקעה באג"ח קונצרני, שגם היא מצומצמת ביותר. דירקטוריון הבנק התווה מדיניות לטיפול בסיכון הסביבתי, אך לא קבע מגבלות הנוגעות לסיכונים סביבתיים.

מדיניות ניהול הסיכון אושרה ע"י הדירקטוריון והנהלת הבנק ומסמך ניהול הסיכון הסביבתי הוטמע במדיניות הון והשקעות. האגף הפיננסי מבצע מעקב אחר הסיכון בעת ביצוע פעולות השקעה רלוונטיות בני"ע. במסגרת ועדות ננ"ה ונוסטרו מתקיים דיון ומעקב אחר פעולות ההשקעה, לרבות במסגרת מדיניות ניהול סיכונים סביבתיים לפי העניין. אגף ניהול סיכונים עוקב ומדווח על עמידת הבנק במסגרת המדיניות שנקבעה, ככל שמתבצעת פעילות רלוונטית בני"ע.

בחודש דצמבר 2022 פורסמו הוראות הדיווח לציבור- ההוראה כוללת דרישה להרחבת ההתייחסות למידת המעורבות של הדירקטוריון ושל ההנהלה של התאגיד הבנקאי בנושא ESG מהותיים. כמו כן, ההוראה מתייחסת גם להרחבת הגילוי האיכותי והכמותי בנושא ניהול סיכונים והזדמנויות סביבתיים של התאגיד הבנקאי, לרבות סיכוני אקלים, הרחבת הגילוי על ההשפעה על התאגיד הבנקאי על החברה והקהילה.

בחודש יוני 2023 פורסמה הוראת ניהול בנקאי תקין 345, העוסקת בעקרונות לניהול אפקטיבי של סיכונים פיננסיים הקשורים לאקלים. ההוראה קובעת עקרונות על פיהם נדרשים תאגידים בנקאיים לפעול כדי לנהל בצורה מיטבית את חשיפתם לסיכונים פיננסיים הקשורים לאקלים. ההוראה מבוססת על מסמך של ועדת באזל בנושא. תחילת ההוראה החל מחודש יוני 2026. הבנק ביצע סקר פערים ונערך ליישום ההוראה.

* גילוי שניתן לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבך 3 – המלצה FSB 31

16 יחס כיסוי נזילות (LCR)

הבנק מחשב את יחס כיסוי הנזילות בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 221 בנושא 'יחס כיסוי נזילות'.

פרופיל סיכון הנזילות של הבנק נמוך באופן מסורתי, והבנק מתנהל הרחק מעל מגבלות הנזילות הפנימיות והרגולטוריות. עם זאת, במהלך המלחמה הבנק נוקט במשנה זהירות ומהדק את הבקורות והניטורים על יחסי הנזילות ועל התפתחויות בעלות השפעה פוטנציאלית על רמת הנזילות של הבנק.

הבנק עומד בתיאבון הסיכון שנקבע ל LCR. הבנק ממשיך לבחון בקפידה את יחסי הנזילות שלו וערוך לכל התפתחות במשבר. יחס כיסוי הנזילות הינו היחס בין שווי מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה בתנאי קיצון לבין סך תזרים מזומנים יוצא נטו במהלך 30 הימים הקלנדריים הבאים. בתרחישי הקיצון הוגדרו שיעורי משיכה סטנדרטיים לתזרימים יוצאים ושיעורי קבלה של תזרימים נכנסים, בהתאם לקטגוריות של היתרות השונות.

מטרת היחס היא לשפר את עמידותו בטווח הקצר של פרופיל סיכון הנזילות של תאגידים בנקאיים בתרחישי קיצון. הדרך לכך היא להבטיח שתאגידים בנקאיים יחזיקו מלאי הולם של נכסים נזילים איכותיים (HQLA), לא משועבדים, הניתנים להמרה למזומן בקלות ובמהירות בשווקים הפרטיים, כדי לענות על צרכי הנזילות בתרחיש קיצון של נזילות הנמשך 30 ימים קלנדריים.

על פי ההוראה, למעט מצב של לחץ פיננסי (financial stress, מצב שיוגדר על ידי הרגולטור), ערכו של היחס לא יפחת מ-1. דהיינו, מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה ישתווה לפחות לסך תזרים המזומנים היוצא נטו על בסיס שוטף. זאת, מכיוון שמלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה, שאינם משועבדים, מיועד לשמש קו הגנה מפני התרחשות אפשרית של לחץ נזילות. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי רשאי הבנק להשתמש במלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה העומד לרשותו, וכך לרדת מתחת לרמה של 1, מאחר ששמירה על יחס כיסוי נזילות של 1 בנסיבות כאלה עלולה לגרום להשפעות שליליות בלתי רצויות על הבנק ועל משתתפים אחרים בשוק.

ההוראה דורשת לחשב ולעמוד במגבלה של יחס כיסוי נזילות כולל של הבנק קרי בשקל ובמט"ח ויחס כולל במט"ח לתקופה של 30 יום קלנדריים.

בנוסף למעקב אחר יחס ה-LCR הכולל והכולל במט"ח, הבנק עוקב אחר יחס ה-LCR במטבעות העיקריים שבהם הוא פועל (דולר ואירו). יש לציין כי אין מגבלה בהוראה לגבי תוצאות היחס לפי מטבעות אלו.

דירקטוריון הבנק הטיל מגבלה של 1.2 על יחס כיסוי נזילות, בנוסף על מגבלת בנק ישראל.

הגורמים העיקריים בחישוב היחס בבנק מפורטים להלן:

מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה, הכולל בעיקר את המרכיבים הבאים:

- מטבעות ושטרות כסף.
- רזרבות בבנק ישראל (בניכוי חובת הנזילות הרגולטורית).
- ניירות ערך של ממשלת ישראל שאינם משועבדים.

בגלל המשקל המשמעותי של הרזרבות בבנק ישראל בחישוב היחס לאור היקפן, ותנודתיות רבה של עו"ש הזכות של הלקוחות במהלך החודש, המשפיעה על יתרת המזומנים וגובה הרזרבות בבנק ישראל, קיימת שונות בין תוצאות היחס במועדים שונים של החודש, בהתאם לשינויים בפרמטרים אלו.

המרכיבים העיקריים בתזרים היוצא, הינם פיקדונות הציבור וקווי אשראי (מסגרות) ללקוחות הבנק, שברובם הינם מהמגזר הקמעונאי ובעלי פיזור רחב. רוב לקוחות הבנק שייכים לקבוצה של עד 5 מיליון ש"ח. כמו כן, נכללת בתזרים היוצא יתרת התחייבויות השוטפת לחברות כרטיסי האשראי.

התזרים הנכנס כולל בעיקר את המרכיבים הבאים:

- פירעון אשראי.
- תקבולים מניירות ערך שלא נלקחו בחשבון במלאי נכסים נזילים.
- פירעון פיקדונות בבנקים.
- תקבולים מלקוחות בגין חיובי כרטיסי אשראי.

התזרימים הנכנסים והיוצאים הרלוונטיים לפרופיל הנזילות בבנק נכללו בחישוב היחס.

בהתאם לנב"ת 342, הבנק מתייחס במודל הפנימי שלו, במסגרת תרחיש הקיצון, להיבטים נוספים שלא ניתן להם להערכתו מספיק משקל במדד ה-LCR, לשם בחינת השפעת כל הסעיפים על מדדי הסיכון.

במסגרת המודל הפנימי של הבנק נמדדת נזילות הבנק גם לפי מועדי פירעון השונים מחודש במרבית הסעיפים המאזניים והחוץ מאזניים, בכפוף להנחות מיחזור הקיימות במודל.

מדד ה-LCR אינו בודק את יציבות מבנה המאזן של התאגיד. נושא זה מקבל התייחסות בחישוב מדד ה- NSFR – "יחס מימון יציב נטו".

יחס כיסוי נזילות לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 30 ביוני 2024 (במיליוני ש"ח):

לוח 14 - יחס כיסוי נזילות

30/06/2023		31/12/2023		30/06/2024		סך הכל נכסים נזילים
סך ערך משוקלל ⁽²⁾		סך ערך לא משוקלל ⁽¹⁾		סך ערך משוקלל ⁽²⁾		באיכות גבוהה
3,398.5		5,024.1		5,705.7		(ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במהלך הרבעון)
						סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
						תזרימי מזומנים יוצאים ⁽⁴⁾
1,846.8		1,833.4		1,927.9		פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
711.5		687.2		721.7		פיקדונות יציבים
880.3		837.4		904.7		פיקדונות פחות יציבים
255.0		308.8		310.5		פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים
466.0		345.0		311.9		מימון סיטונאי בלתי מובטח: פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)
308.0		323.7		325.7		דרישות נזילות נוספות: קווי אשראי ונזילות
4.3		4.1		4.1		מחויבויות מימון מותנות אחרות
2,625.1		2,506.2		2,569.6		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
						תזרימי מזומנים נכסים ⁽⁴⁾
1,187.8		1,189.4		1,165.7		תזרימים נכסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
1,187.8		1,189.4		1,165.7		סך הכל תזרימי מזומנים נכסים
סך ערך מתואם ⁽³⁾		סך ערך מתואם ⁽³⁾		סך ערך מתואם ⁽³⁾		
3,398.5		5,024.1		5,705.7		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
1,437.3		1,316.8		1,403.9		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
244		391		416		יחס כיסוי נזילות (באחוזים)

⁽¹⁾ ערכים לא משוקללים מחושבים כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיק תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכסים ותזרימים יוצאים).

⁽²⁾ ערכים משוקללים מחושבים לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכסים ויוצאים).

⁽³⁾ ערכים מתואמים מחושבים לאחר הפעלת (1) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(2) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכסים).

⁽⁴⁾ תזרימי מזומנים צפויים יוצאים ונכסים במהלך 30 יום.

⁽⁵⁾ המידע המוצג בטבלה הינו במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון האחרון. בתקופה המדווחת שהסתיימה ב- 30/06/2024 שימשו בחישוב הממוצעים 74 תצפיות.

17 סיכון נזילות

סיכון הנזילות מוגדר כסיכון לרווח הבנק, להונו, ליציבותו ולמוניטין שלו עקב אי יכולתו של הבנק לעמוד בהתחייבויות שוטפות או עתידיות. הסיכון נובע מאי הוודאות באשר לזמינות המקורות והביקוש לשימושים. במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים עלולה להיות בעיה בזמינות השימושים או עלות בלתי מתוכננת בגיוס המקורות.

כאמור לעיל, הבנק פועל הרחק מעל תיאבון הסיכון שנקבע ליחסי הנזילות השונים.

• מדיניות

מדיניות הבנק בניהול סיכון הנזילות מכוונת לספק את כלל צרכי הנזילות של הבנק (פירעון פיקדונות הציבור, מתן אשראי ופרויקטים אחרים) הן במצב עסקים רגיל והן במצבי קיצון. ניהול תרחישי קיצון ושילובם בתהליך תכנון ההון מאפשר לבנק להכליל גם השפעות כגון גידול בעלויות המימון על ההון ולהבטיח כי כרית ההון עודנה מספקת גם בהיבט זה.

כחלק מהתכנית האסטרטגית, הבנק שואף להרחבת בסיס הלקוחות והגדלת מגוון השירותים שהוא נותן, ועל כן הנהלת הבנק רואה חשיבות בשמירת עודפי נזילות, השומרים על איתנות הבנק ועל המוניטין שלו. הבנק משקיע את עודפי הנזילות בהרחבת תיק האשראי לציבור, ובנכסים לטווח ארוך מיום, תוך יצירת תזרים מזומנים עיתי.

מדיניות הבנק היא לפעול לצמצום פערי הנזילות באמצעות ויסות של 'מחירי צל' ומרווחים נדרשים כדי לא להגביל (מבחינת נזילות) את האשראי הניתן בבנק.

הבנק שואף לנצל עד כמה שאפשר את עודפי הנזילות שלו כדי להשיג תשואה עודפת בעת הפקדתם בבנקים אחרים במערכת או בעת רכישת אג"ח הנסחר בשוק.

מימוש נכסים בבנק הוא מקור נוסף בעל חשיבות מיוחדת בניהול סיכונים הנזילות בבנק.

במסמך המדיניות נקבעו הרכיבים הכמותיים לחישוב המגבלות ביחס הנזילות, בתרחיש רגיל ובמצבי קיצון ונקבע מערך הסמכויות, הפורומים השונים המטפלים בנושא והדיווחים הנדרשים. כמו כן, הוגדרו ארבעה 'מצבי עולם' שונים על פי רמות חומרה. המצבים יוכרזו על פי כמה מחוללים (טריגרים) שאירעו אגב התייחסות לרמת הסיכון וליכולת גיוס המקורות. נקבעו הקריטריונים לטיפול בכל אחד 'ממצבי העולם', והוגדר מצב עולם 'סוער' כמשבר חירום בנזילות הבנק.

• תיאבון הסיכון

דירקטוריון הבנק הגדיר את תיאבון הסיכון לניהול החשיפה לסיכון הנזילות באמצעות מגבלות כמותיות (בכפוף למגבלות שנקבעו ע"י בנק ישראל, כאמור).

• ממשל תאגידי

דירקטוריון הבנק אחראי להגדרת מדיניות וקווים מנחים לניהול סיכון הנזילות. הנהלת הבנק ממליצה לדירקטוריון על מדיניות ניהול הסיכון ומיישמת בפועל את המדיניות שהתווה הדירקטוריון. מנהלת האגף הפיננסי היא מנהלת סיכון הנזילות.

ניהול הנזילות השוטף נמצא באחריות האגף הפיננסי. פורום נזילות בראשות מנהלת האגף הפיננסי מטפל בניהול הנזילות היומית.

צוות הנהלה לניהול נכסים והתחייבויות (ננ"ה) עוסק ביישום מדיניות, באומדן ובבקרה של סיכון הנזילות. בקרה שוטפת על הנזילות מתנהלת בידי צוות משנה נוסטר.

פורום מצב חירום בראשות מנכ"ל הבנק יתכנס בעת התרחשות מצב חירום בנזילות.

מנהל הסיכונים הראשי, באמצעות המחלקה לבקרת סיכונים שוק ונזילות, אחראי על בקרת סיכון הנזילות בבנק.

• ניהול הסיכון

סיכון נזילות

סיכון הנזילות נובע משלושה מקורות עיקריים אלו:

- אי התאמה בין זרמי המזומנים הצפויים של הנכסים וההתחייבויות.
- שינויים בלתי צפויים בתזרים.
- סיכון נזילות מבנית (שינויים בלתי צפויים בעלויות הגיוס או בזמינות המקורות והשימושים).

ניהול הסיכון מבוקר באופן סדיר כדי להבטיח את היכולת להתמודד גם במצבי ביקוש והיצע חריגים בשווקים הפיננסיים.

הנחיות הפיקוח על הבנקים בנושא ניהול הנזילות עוגנו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 342 בדבר 'ניהול סיכון הנזילות', לרבות אימוץ הוראות 'באזל 3' בנושא סיכון הנזילות.

יחס הנזילות הוגדר כיחס שבין 'כרית הנזילות', המוגדרת כסכום הנכסים שבידי הבנק, לבין התשלומים החזויים בחודש הקרוב בניכוי התקבולים החזויים באותה תקופה (הבנק הגדיר הפרש זה לצורכי מימון). החל מיום 1 לינואר 2017, לא נדרשים הבנקים לעמוד במגבלות כמותיות כלשהן לגבי יחס הנזילות המזערי, אך נדרשים להמשיך לחשבו ולעקוב אחר תוצאותיו, זאת בהתאם למסמך שו"ת להוראה 221 שפורסם באוקטובר 2016.

הוראת בנק ישראל מתירה לשעבד נכסים (בניכוי שווים ב- hair-cut) בבנק ישראל כנגד קבלת אשראי בריבית מוניטרית בתוספת מרווח. על פי מדיניות הבנק לא מובאת בחשבון מכירה של אג"ח לצרכי נזילות, אלא שעבודם בבנק ישראל תוך קבלת אשראי מוניטרי.

הנחת הבנק היא כי פערי נזילות לטווחים ארוכים (מעל שנה) ייסגרו במהלך הזמן שנותר עד להתממשותם (בעיקר באמצעות שינוי במחירי הצל לתקופות הרלוונטיות) וכי הסיכון להתממשות קשיים בסגירת הפער, כגון ירידה בביקוש לפיקדונות, האטה בסביבה העסקית וכדומה, הוא נמוך יחסית. פערי נזילות בטווח של עד חודש ימים נבחנים במסגרת המודלים השונים. במסגרת תרחישים נבחנים פערים לטווחים ארוכים יותר.

הבנק משתמש במודל פנימי לחישוב יחס נזילות מזערי ופער נזילות. פער הנזילות הוא הפרש בין כרית הנזילות (תזרים הפירעון של הנכסים) לבין צרכי המימון (תזרים יוצא חזוי-נטו). הפער נבחן עבור תקופה של יום, עד שבוע ועד חודש. יחס הנזילות הוא היחס בין כרית הנזילות לבין צרכי המימון לתקופה של חודש קדימה. היחס מחושב עבור כלל הפעילות ובאופן נפרד עבור ש"ח ומט"ח.

חישוב פער הנזילות לפי תקופות לפירעון נגזר בעיקר מנתונים סטטיסטיים היסטוריים של פירעונות הפיקדונות ושל מחזורם על ידי הלקוחות. נתונים אלו מהווים את הבסיס למודל סטטיסטי פנימי הבוחן את מצב הנזילות של הבנק הן במצב עסקים רגיל והן בתרחישים שונים.

נוסף על בחינת ההתפתחות הצפויה במהלך העסקים הרגיל באמצעות המודל לניהול סיכון הנזילות, הגדיר הבנק תרחישי לחץ לתקופות של 14 יום, 30 יום ו- 60 יום ולפי ההגדרות: ספציפי, מערכתי ומשולב. תרחישים אלו נבחנים באופן יומי.

סיכון מימון*

הבנק מנהל את סיכון המימון כחלק מסיכון הנזילות באופן שוטף כפי שפורט לעיל, על ידי מדידה יומית של מודל נזילות במסגרתו נבדקים גם מבחני קיצון, והחזקת עודפי נזילות התואמים עמידה בדרישות הנזילות תחת מבחנים אלו. במצב זה, הבנק לא נדרש לבצע הנזלת נכסים מעבר לנכסים הזמינים העומדים לרשותו בפעילות השוטפת, ולפיכך לא קיימת עלות מימון. שינויים בעקבות תרחישי הקיצון, העלולים לכלול גידול בניצול מסגרות החח"ד, במקביל לגידול באי חידוש פיקדונות, גידול באי חידוש תכניות חסכון וגידול במשיכת מזומנים מהעו"ש עשויים לחייב את הבנק לממש את הנכסים הזמינים לרשותו על מנת לעמוד בביקושים

* גילוי שניתן לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבך 3 – המלצה FSB 18

מצד הלקוחות, ולהעמיד מקורות מימון פיננסיים נוספים במצבים בהם הביקושים עולים על האמצעים הזמינים. לפיכך, במסגרת תכנון ההון של הבנק, הבנק מקצה הון במסגרת מבחני הקיצון שהוא מבצע, גם בגין עלות המימון לצורך עמידה בדרישות הנזילות שעשויות להתרחש במצבים אלו.

עלות המימון הינה סכום הפער בין בקושי הנזילות לאמצעים הזמינים של הבנק, מוכפל בריבית שתגבה בגין גיוס הסכום. הערכת עלויות המימון נעשית בהתאם ליכולת של הבנק לגייס כסף מבנק ישראל באמצעות שעבוד נ"ע או באמצעות קבלת הלוואה לפי תנאי השוק, למשך תקופת המשבר. בנוסף, עלות המימון מושפעת באופן שונה בכל אחד מתרחישי הקיצון ומהפער בין סכום הנזילות הנדרש לאמצעים הפיננסיים הזמינים העומדים לרשות הבנק, לפני שיצטרך לגייס כספים וכן מהריבית בה גיוס הכסף, הנגזרת מתנאי השוק לפי התרחיש הרלוונטי.

אסטרטגיית המימון - בהתייחס לאיכות מקורות המימון, הבנק מתבסס על מקורות מימון מרכזיים - פיקדונות הציבור ובכללם, עו"ש זכות ופירעונות אשראי לציבור. הבנק רואה במקורות אלו מקורות יציבים וראשוניים.

קבלת אשראי מבנק ישראל כנגד שיעבוד נכסים, מימוש אג"ח (שאינן משועבדות לבנק ישראל) ומימוש אג"ח קונצרניות נחשבים למקור משני.

יש לציין כי השימוש ב"מקור המשני" הוא בעל חשיבות מיוחדת לניהול סיכוני הנזילות של הבנק. בניגוד לבנקים אחרים, בבנק יהב אין אשראי call on חס הניתן "לקריאה" ולרוב אין פיקדונות מוסדיים לטווח קצר להפקדה על בסיס שוטף. על רקע זה, לרמות המחירים בבורסה משקל מיוחד בניהול הסיכון.

• מערכות לניהול הסיכון

לבנק יש מנגנון למדידה שוטפת ולבקרה אחר מצב הנזילות על בסיס יומי. בין תפקידיו של המנגנון לאמוד את מצב הנזילות, לנהל את המקורות ולהיערך למשברי נזילות. אמידת מצב הנזילות מתבצעת על פי חישוב יחס הנזילות בתרחיש רגיל ובתרחישי קיצון שונים.

• בקורות ודיווחים

אומדן סיכוני הנזילות מתבצע ברמה יומית (למעט 'יחס מימון יציב' המחושב ברמה חודשית). הנהלת הבנק מקבלת דיווח שבועי על סיכון הנזילות ואמורה לקבל דיווח בתדירות גבוהה יותר, בעתות של מצוקת נזילות. הדיקטוריון מקבל דיווח על מצב הנזילות בישיבותיו התקופתיות. נוסף על בחינת פערי הנזילות של הבנק על פי מודל בתדירות יומית, לבנק יש כמה מחוללים חיצוניים ופנימיים המתריעים על שינויים העלולים להשפיע על מצב הנזילות של הבנק.

♦ יחס מימון יציב נטו – NSFR

מדד ה- NSFR – "יחס מימון יציב נטו" – משווה בין המימון הקיים בבנק (מקורות) לבין המימון הנדרש לצורך השקעות הבנק (שימושים). מדד זה בוחן את יציבות פרופיל המימון של הבנק בהתאם להרכב הנכסים ולפעילויות חוץ מאזניות. במהלך שנת 2021 פרסם בנק ישראל הוראה חדשה בנושא יחס מימון יציב נטו NSFR (הוראה 222), שנכנסה לתוקף בחודש דצמבר 2021, הקובעת מגבלה רגולטורית על מדד זה. הבנק מיישם את ההוראה.

מרכיבי החישוב ותוצאות היחס עפ"י הנדרש בהוראה החדשה מוצגים להלן:

♦ גילוי שניתן לדרישות גילוי לפי מקורות אחרים מנדבך 3 – המלצה FSB 18

30/06/2024					במיליוני שקלים חדשים
סך ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון				
	שנה או יותר	מ-6 חודשים עד שנה	עד 6 חודשים	לא מועד פירעון	
פריטי מימון יציב זמין (AFS)					
1	הון:	3,170.5	3,170.5		
2	הון פיקוחי	3,170.5	3,170.5		
3	מכשירי הון אחרים				
4	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:	577.8	2,372.5	30,735.4	
5	פיקדונות יציבים	350.8	830.7	16,975.0	
6	פיקדונות פחות יציבים	227.1	1,541.9	13,760.4	
7	מימון סיטונאי:	38.3	90.6	895.6	
8	פיקדונות לצרכים תפעוליים				
9	מימון סיטונאי אחר	38.3	90.6	895.6	
10	התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית				
11	התחייבויות אחרות:	189.9	21.2	204.4	0.4
12	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו				
13	כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל	189.9	21.2	204.4	0.4
14	סך מימון יציב זמין (AFS)	3,976.5	2,484.3	31,835.4	0.4
פריטי מימון יציב נדרש (RFS)					
15	סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)	2,817.4	98.5	4,015.6	
17	הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם:	15,224.8	7,558.7	8,000.8	
19	הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות	6,626.7	6,777.5	5,447.1	
20	הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבונות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה:	8,528.6	780.0	2,552.3	
24	ניירות ערך שאינם בכשל ושאינם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה	69.5	1.3	1.3	
25	נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית				
26	נכסים אחרים:	18.9		163.1	255.1
31	כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל	18.9		163.1	255.1
32	פריטים חוץ מאזניים			6,187.9	
33	סך מימון יציב נדרש (RFS)	18,061.1	7,657.3	18,367.4	255.1
34	יחס מימון יציב נטו (NSFR) (%)	173			

במהלך הרבעון האחרון, לא נרשמה חריגה מהמדיניות או מתיאבון הסיכון שקבע הדירקטוריון.

סך ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון				31/12/2023	במיליוני שקלים חדשים
	שנה או יותר	מ-6 חודשים עד שנה	עד 6 חודשים	ללא מועד פירעון		
פריטי מימון יציב זמין (AFS)						
2,955.2	2,955.2				הון:	1
2,955.2	2,955.2				הון פיקוחי	2
					מכשירי הון אחרים	3
30,554.4	857.4	4,072.8	27,977.9		פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:	4
16,616.5	440.6	1,254.7	15,772.7		פיקדונות יציבים	5
13,937.9	416.8	2,818.2	12,205.2		פיקדונות פחות יציבים	6
162.4	40.3	113.2	809.0		מימון סיטונאי:	7
					פיקדונות לצרכים תפעוליים	8
162.4	40.3	113.2	809.0		מימון סיטונאי אחר	9
					התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית	10
223.0	212.8	20.5	272.2	0.5	התחייבויות אחרות:	11
					התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו	12
223.0	212.8	20.5	272.2	0.5	כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל	13
33,895.0	4,065.6	4,206.5	29,059.1	0.5	סך מימון יציב זמין (AFS)	14
פריטי מימון יציב נדרש (RFS)						
153.3	1,836.8	166.4	5,208.4		סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)	15
19,046.4	15,577.2	6,752.9	7,203.9		הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם:	17
10,703.6	7001.4	5,969.6	4,782.4		הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות	19
8,329.8	8,560.9	782.8	2,421.1		הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבונות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה:	20
13.1	14.9	0.4	0.4		ניירות ערך שאינם בכשל ושאנם כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה	24
					נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית	25
442.3	18.6		163.5	260.1	נכסים אחרים:	26
442.3	18.6		163.5	260.1	כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל	31
309.2			6,184.5		פריטים חוץ מאזניים	32
19,951.2	17,432.6	6,919.3	18,760.8	260.1	סך מימון יציב נדרש (RFS)	33
170					יחס מימון יציב נטו (NSFR) (%)	34

סך ערך משוקלל	ערך לא משוקלל לפי תקופות לפירעון				30/06/2023
	שנה או יותר	מ-6 חודשים עד שנה	עד 6 חודשים	ללא מועד פירעון	במיליוני שקלים חדשים
פריטי מימון יציב זמין (AFS)					
1	הון:	2,774.6	200.0	2,774.6	
2	הון פיקוחי	2,774.6	200.0	2,774.6	
3	מכשירי הון אחרים				
4	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים:	1,619.7	2,852.0	27,134.4	29,426.7
5	פיקדונות יציבים	785.2	847.8	15,536.4	16,350.1
6	פיקדונות פחות יציבים	834.6	2,004.2	11,598.0	13,076.6
7	מימון סיטונאי:	49.6	97.4	1,118.1	174.1
8	פיקדונות לצרכים תפעוליים				
9	מימון סיטונאי אחר	49.6	97.4	1,118.1	174.1
10	התחייבויות עם נכסים תואמים בעלי תלות הדדית				
11	התחייבויות אחרות:	205.7	17.5	210.2	0.5
12	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים לצורך יחס מימון יציב נטו				
13	כל יתר ההתחייבויות וההון שלא נכללו בקטגוריות לעיל	205.7	17.5	210.2	0.5
14	סך מימון יציב זמין (AFS)	4,649.6	2,966.9	28,662.8	0.5
פריטי מימון יציב נדרש (RFS)					
15	סך נכסים נזילים באיכות גבוהה לפי יחס מימון יציב נטו (HQLA)	1,117.2	151.5	3,240.6	105.2
17	הלוואות וניירות ערך הנפרעים כסדרם:	15,305.0	6,203.0	9,729.5	18,871.3
19	הלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שמובטחות על ידי נכסים נזילים באיכות גבוהה שאינם ברמה 1 והלוואות למוסדות פיננסיים הנפרעות כסדרן שאינן מובטחות	6,638.2	5,416.5	7,171.8	10,422.2
20	הלוואות ללקוחות סיטונאיים שאינם פיננסיים הנפרעות כסדרן, הלוואות ללקוחות קמעונאיים ולעסקים קטנים, והלוואות לריבונות, לבנקים מרכזיים ולישויות סקטור ציבורי, מזה:	8,650.5	786.0	2,541.0	8,426.6
24	ניירות ערך שאינם בכשל ושאין כשירים להיחשב נכסים נזילים באיכות גבוהה, לרבות מניות נסחרות בבורסה	16.4	0.4	16.7	22.5
25	נכסים עם הקבלה להתחייבויות בעלות תלות הדדית				
26	נכסים אחרים:	12.9	141.8	280.7	435.3
31	כל יתר הקטגוריות של הנכסים שלא נכללו בקטגוריות לעיל	12.9	141.8	280.7	435.3
32	פריטים חוץ מאזניים		5,932.0	296.6	
33	סך מימון יציב נדרש (RFS)	16,435.1	6,354.5	19,043.9	280.7
34	יחס מימון יציב נטו (NSFR) (%)	165			

20. מילון מונחים

מושג	הגדרה
Control Objectives for Information and Related (Technology COBIT)	מודל מקיף הכולל מגוון תהליכים ויעדי בקרה בסביבה טכנולוגית.
Disaster Recovery Plan (DRP)	תכנית התאוששות מאסון - כוללת תהליכים, מדיניות ונהלים המשמשים להתאוששות מאסון המשבית לזמן לא קצר את התשתית הטכנולוגית החיונית לפעילותו של ארגון.
Foreign Accounts Tax Compliance Act (FATCA)	חוק ה-FATCA האמריקאי - Foreign Account Tax Compliance Act קובע חובת דיווח לרשות המסים האמריקאית (ה-IRS) על חשבונות ועל נכסים פיננסיים המצויים בבעלות אזרחי ארצות הברית או בעלי זיקה לארצות הברית (U.S Person) על ידי מוסדות פיננסיים זרים (מחוץ לארה"ב).
International Accounting (IASB) Standards Board	הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים.
Internal Capital Adequacy Assessment Process (ICAAP)	התאגידים הבנקאיים נדרשים במסגרת הוראות באזל 2 לקיים תהליך פנימי להערכת הלימות הונם, ולקבוע אסטרטגיה להבטחת הלימות ההון. תהליך זה נועד להבטיח כי יוחזק על ידי התאגידים הבנקאיים הון הולם שיתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכן שיפותחו וינקטו על ידם תהליכים נאותים לניהול ובקרת הסיכונים. התהליך משלב, בין היתר, קביעה של יעדי הון, תהליכי תכנון הון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון. התהליך מהווה חלק מהנדבך השני של הוראות באזל 2.
International Financial Reporting Standard (IFRS)	תקני דיווח כספי בינלאומיים - תקנים ופרשנויות שאומצו על ידי ה-IASB, והם כוללים תקני דיווח כספי בינלאומיים (IFRS) ותקני חשבונאות בינלאומיים (IAS), לרבות פרשנויות לתקנים אלה שנקבעו על ידי הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי (IFRIC) או פרשנויות שנקבעו על ידי הוועדה המתמדת לפרשנויות (SIC), בהתאמה.
Liquidity Coverage Ratio (LCR) יחס כיסוי נזילות	יחס כיסוי נזילות- מוגדר כיחס בין מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה ובין תזרים המזומנים היוצא נטו ל- 30 הימים הבאים, תחת תרחיש קיצון.
יחס מימון יציב (NSFR)	יחס בין מקורות מימון יציבים (מקורות מימון קיימים, הצפויים בהסתברות גבוהה לעמוד לרשות הבנק בטווח זמן של שנה אחת ומעלה) ובין שימושים ארוכי טווח (שימושים קיימים שהבנק צפוי להידרש להמשיך לממנם בטווח הזמן של שנה אחת ומעלה). בהתאם לעדכון הוראות באזל, נוספה התייחסות גם לפרקי זמן מתחת לשנה.
PV200/300	רגישות השווי הוגן לתזוזה מקבילה של עקום הריבית ב- 200/300 נקודות בסיס (שינוי של 3%/2%).
SOX	חקיקה אמריקאית, אשר אומצה בחלקה על ידי בנק ישראל ומטרתה להסדיר את תחומי האחריות והבקרה הפנימית על הדיווח הכספי והגילוי בארגון.
Supervisory Review & (SREP) Evaluation Process	תהליך סקירה והערכה פיקוחי המבוצע על ה-ICAAP.
Value at Risk (VAR)	ערך נתון בסיכון- מודל ניהול סיכונים מקובל לצורך כימות סיכוני שוק. ערך ה- VAR (הערך בסיכון) המתקבל במודל הינו אומדן סטטיסטי להפסד מקסימלי צפוי לבנק, לאופק השקעה נתון וברמת בטחון סטטיסטית קבועה מראש.
איגרת חוב (אג"ח)	תעודה נושאת ריבית, המונפקת על ידי הממשלה או חברה, ובה התחייבות של המנפיק לשלם למחזיק האיגרת את הקרן שהונפקה בתוספת תשלומי ריבית/קופון בתאריכי פירעון קבועים. זהו מכשיר פיננסי שבאמצעותו הממשלה ופירמות יכולות ללוות כסף מהציבור.
אופציה	הסכם חוזי בין קונה לבין מוכר לרכוש או למכור נייר ערך מסוים או זכות לקבל או להמיר ניירות ערך, מטבע חוץ או סחורה (קומודיטי) במחיר ספציפי בתוך תקופת זמן קבועה מראש. האופציה שהחזרה מקנה היא זכות, אך לא חובה.
אינפלציה	תהליך מתמשך של עליית מחירים. האינפלציה נמדדת על ידי שיעור השינוי במדד המחירים לצרכן.
אשראי	הלואה הניתנת לאדם או לחברה תמורת התחייבות של הלואה להשיבה בתוספת ריבית כעבור זמן מוגדר.
אשראי בעייתי	סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

מושג	הגדרה
אשראי מוניטרי	הלואה שבנק ישראל מעמיד לבנקים למשך יום (מכרז יומי) או שבוע (מכרז שבועי), בשיטה של מכרז מדורג על הריבית.
באזל 2	תקנות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על ידי ועדת באזל, העוסקות בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם. מסגרת להערכת הלימות ההון וניהול הסיכונים אשר פורסמה בגרסתה הסופית על ידי ועדת באזל בשנת 2006.
באזל 3	מסגרת להערכת הלימות ההון וניהול הסיכונים אשר פורסמה לראשונה על ידי ועדת באזל לפיקוח על הבנקים בשנת 2010. מסגרת עבודה זו נועדה לתקן חולשות שהתגלו בניהול סיכונים במהלך המשבר הפיננסי האחרון, בעיקר, בכל הקשור להון הבנקים, ניהול סיכון הנזילות ומינוף.
בנק	תאגיד בנקאי כהגדרתו בחוק.
בעל עניין	יחיד או חברה המחזיקים 5% או יותר ממניות של חברה הנסחרת בבורסה.
ברוקרים/דילרים	אדם או גוף הפועל כסוכן עבור משקיעים בקנייה או מכירה של ניירות ערך, מטבע חוץ וכד'.
גופים מוסדיים	כהגדרתו בחוק הסדרת העיסוק ב"יעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה – 1995, ולרבות קופות גמל, קרנות פנסיה, קרנות השתלמות, קרנות נאמנות, תעודות סל, חברות ביטוח, חברי בורסה המנהלים כספי לקוחות.
גידור	עסקה פיננסית שמטרתה להגן על משקיע מפני שינויים בערך ההשקעה.
גישה סטנדרטית	גישה לחישוב ההון הנדרש בגין סיכון אשראי, שוק או תפעולי. חישוב הקצאת ההון נערך על פי נוסחה המבוססת על רכיבי הערכה פיקוחיים אשר הוגדרו על ידי המפקח על הבנקים.
דירוג אשראי	ציון הניתן ללווה במסגרת הערכת יכולתו לעמוד בהתחייבויותיו במלואם ובהתאם למועד שנקבע.
דירקטור חיצוני	בעל תפקיד כהגדרתו בהוראות ניהול בנקאי תקין של הפקח על הבנקים, אשר חייב להיות ללא זיקה כלכלית לחברה בה הוא מכהן כדירקטור או בעל קשר מהותי להנהלה העסקית שלה או של תאגיד קשור.
הון פיקוחי	ההון הפיקוחי מורכב משני רבדים: (1) הון רובד 1, הכולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף, (2) הון רובד 2. בהתאם להגדרתם בהוראות ניהול בנקאי תקין 202.
הון רובד 1	מורכב מהון מניות רגילות שהונפקו על ידי התאגיד, פרמיה על מניות רגילות, עודפים לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן, רווח כולל אחר מצטבר ועודפים אחרים שניתן להם גילוי (כוללים: רווח או הפסד שטרם מומש מהתאמות של ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן, קרן הון שנוצרה מהטבה בשל עסקאות תשלום מבוסס מניות, קרנות אחרות שקיבלו את אישור המפקח (ועוד), מניות רגילות שהונפקו על ידי חברה בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו ומוחזקות על ידי צד ג' בתנאים מסוימים, התאמות פיקוחיות וניכויים מהון עצמי רובד 1.
הון רובד 2	מכשירים שהונפקו על ידי הבנק (שאינם בהון רובד 1) ועומדים בקריטריונים, פרמיה על מכשירים הכוללים בהון רובד 2, הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס (בהתאם למגבלות).
המשכיות עסקית	מצב בו עסק פועל ברציפות ללא הפרעות.
הנהלה	אנשים האחראיים על השגת מטרות הישות, שיש להם הסמכות לקבוע מדיניות ולקבל החלטות שבאמצעותן יושגו מטרות אלה. ההנהלה כוללת בדרך כלל את חברי הדירקטוריון, המנכ"ל, סמנכ"ל התפעול, הסמנכ"ל הממונה על פעולות העסק העיקריות (כגון מכירות, מנהלה או כספים) ואנשים אחרים המבצעים פעולות דומות של קבלת החלטות.
הפחתת סיכון אשראי	תאגידים בנקאיים משתמשים במספר שיטות כדי להפחית את סיכוני האשראי אליהם הם חשופים. הפחתת הסיכון תעשה במקרים הבאים: עסקאות מובטחות (הועמד ביטחון בגין חשיפת האשראי), קיזוז מאזני (כאשר קיים הסדר קיזוז בר אכיפה משפטית של הלוואות ופיקדונות כאשר תקופות הפירעון זהות), ערבויות ונגזרי אשראי (כאשר ערבויות או נגזרי אשראי הנם ישירים, מפורשים וברורים, בלתי חוזרים ובלתי מותנים, ניתן להביאם בחשבון בעת חישוב דרישות ההון, כל עוד התאגידים הבנקאיים עומדים בתנאי סף תפעוליים מסוימים בקשר לתהליכי ניהול סיכונים הכרוכים בהגנות אשראי אלה).
התאוששות	שיקום פעולות עסקיות מסוימות לאחר שחל שיבוש באותן פעולות, עד לרמה מספקת לצורך מילוי ההתחייבויות העסקיות.
ועדת באזל	ועדת באזל הינה פורום לשיתוף פעולה בינלאומי בענייני פיקוח על הבנקים. מטרות הוועדה הינן הגברת ההבנה בנושאי פיקוח עיקריים ושיפור איכות הפיקוח על תאגידים בנקאיים ברחבי העולם. הוועדה ידועה בעיקר בשל התקנים הבינלאומיים להלימות ההון, עקרונות הליבה לפיקוח אפקטיבי על הבנקים ותיאום בין מדינות שונות ליצירת פיקוח חוצה גבולות על בנקים ברחבי העולם.

מושג	הגדרה
זיכויים והעברות בזמן אמת (זה"ב)	מערכת מתקדמת לסליקה יעילה ואמינה של התשלומים השקלים במשק, בזמן אמת ובאופן סופי.
חבות	אשראי על אחריות הבנק, פעילות בנגזרים, השקעות התאגיד הבנקאי בניירות ערך של הלווה, התחייבויות לשלם כסף על חשבון הלווה, התחייבות למסלקת מעוף בגין בטוחות, התחייבויות של הבנק למתן אשראי או להוצאת ערבות, בניכויים ובהחלטות המפורטים בהוראות בנק ישראל.
חברה בת	חברה אשר חברה אחרת מחזיקה בחמישים אחוזים או יותר מן הערך הנקוב של הון המניות המוצא שלה או מכוח ההצבעה שבה או רשאית למנות מחצית או יותר מהמנהלים או את המנהל הכללי שלה.
חברה כלולה	חברה, למעט חברה מאוחדת, שהשקעת התאגיד הבנקאי בה כלולה בדו"חות התאגיד הבנקאי על בסיס השווי המאזני.
חברה מאוחדת	חברה שדו"חותיה מאוחדים עם דו"חות התאגיד הבנקאי.
חברה מוחזקת	חברה מאוחדת או חברה כלולה.
חברות כרטיסי אשראי	תאגיד עזר המנפיק כרטיס חיוב או הסולק תשלומים שנעשו באמצעותו.
חוב	זכות חוזית לקבל כסף לפי דרישה או במועדים קבועים או הניתנים לקביעה, אשר מוכרת ככנס במאזן של התאגיד הבנקאי (לדוגמה פיקדונות בבנקים, איגרות חוב, ניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור, אשראי לממשלה, וכו'). חובות אינם כוללים פיקדונות בבנק ישראל ואינם כוללים נכסים בגין מכשירים נגזרים.
חוב בפיגור	פיגור של חוב נקבע בהתייחס לתנאי הפירעון החוזיים שלו.
חובות בעיתיים	חובות המסווגים באחד מהסיווגים השליליים הבאים: השגחה מיוחדת, נחות או פגום.
חוזי אקדמה (פורורד)	חוזה אקדמה הוא חוזה שבו התחייבות לקנות או למכור נכס מסוים, בכמות מסוימת, בתאריך מסוים ובמחיר מסוים. נפוצים בעיקר על מטבעות ושערי ריבית והם חוזים ספציפיים הנחתמים בדרך כלל בין לקוח למתווך פיננסי.
חולשה מהותית בבקרה הפנימית על דיווח כספי	ליקוי, או שילוב של ליקויים, בבקרה הפנימית על דיווח כספי, כך שיחשבה אפשרות סבירה שהחצה מוטעית מהותית בדו"חות הכספיים השנתיים או הרבעוניים של התאגיד הבנקאי לא תימנע או תתגלה במועד.
חשבון חוזר דביטורי (חח"ד)	חשבון עובר ושב עם מסגרת אשראי.
יחס הלימות הון	קיום יחס מזערי בין ההון לבין הסכום המשוקלל של רכיבי הסיכון בעסקי הבנקים.
יחס נזילות מזערי	יחס שבין 'כרית הנזילות' לבין התשלומים החזויים בחודש הקרוב בניכוי התקבולים החזויים באותה תקופה.
יתרת חוב רשומה	יתרת החוב, לרבות ריבית צבורה שהוכרה, פרמיה או ניכיון שטרם הופחתו, עמלות נידחות נטו או עלויות נידחות נטו שנזקפו ליתרת החוב בהתאם להוראות הדיווח לציבור וטרם הופחתו, בניכוי כל סכום חוב שנמחק חשבונאית בעבר. בשונה מיתרת חוב נטו, אין לנכות מיתרת החוב הרשומה הפרשה להפסדי אשראי בגין אותו חוב.
כרית הנזילות	יתרת הנכסים הנזילים בבנק לאחר הפעלת מקדמי בטחון הולמים אשר נקבעו מראש.
כתבי התחייבות נדחים	כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבות אחרים ומאותו סוג.
ליקוי משמעותי	ליקוי או צירוף של ליקויים בבקרה הפנימית על דיווח כספי, שהינו פחות חמור מחולשה מהותית, אם כי עדיין חשוב דיו על מנת להסב את תשומת לבם של אלו האחראים לפיקוח על הדיווח הכספי של התאגיד הבנקאי.
מבחני מצוקה/תרחישי קיצון	כינוי למגוון שיטות שנועדו להעריך את מצבו הפיננסי של הבנק בתרחיש קיצון חמור אך מתקבל על הדעת.
מדד המחירים לצרכן (מדד ידוע)	מדד המתפרסם על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ומודד את השינויים החודשיים במחירי מוצרים ושירותים, המהווים את "סל הצריכה" של משפחה ממוצעת. ביום ה-15 של כל חודש מפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה את המדד לשינויים שחלו במחירים בחודש הקודם. המדד הידוע ביום מסוים הינו המדד האחרון שפורסם.
מדד הרפינדל	מדד לריכוזיות בענפים במשק, המהווה גם אינדיקטור מקובל לרמת התחרותיות בהם.
מדד ת"א 35	מדד משוקלל לערך 25 המניות של החברות הגדולות ביותר הנסחרות בבורסה של תל אביב.

מושג	הגדרה
משך חיים ממוצע (מח"מ)	אורך החיים הממוצע של מכשיר פיננסי. משך החיים הממוצע מבטא את הרגישות של המכשיר הפיננסי לשינויים בשיעורי הריבית. משך חיים ממוצע (Macaulay Duration) ערך השווה לסיכום הערכים הנוכחיים של תזרימי המזומנים של המכשיר הפיננסי, כשהם מהווים לפי שיעור התשואה הפנימי של המכשיר הפיננסי, משוקללים במשך הזמן שצפוי לחלוף עד שתזרימי מזומנים אלו יתקבלו או ישולמו, ומחולקים בשווי ההון של המכשיר הפיננסי.
מח"מ אפקטיבי	משך חיים ממוצע אפקטיבי של מכשיר פיננסי מהווה קירוב לשינוי באחוזים במחיר של מכשיר פיננסי כתוצאה משינוי קטן בשיעור התשואה הפנימי של המכשיר הפיננסי.
מחירי צל	מחירי צל (ידוע בספרות המקצועית כ'מחיר מעבר' או 'מחיר איזון') הינו מחיר רעיוני המהווה הערכה לגבי העלות האמתית של מוצר או שרות כאשר לא קיים להם מחיר שוק, כגון העברה של מוצר או שרות בין יחידות בתאגיד.
מטבע חוץ (מט"ח)	כסף של מדינה אחרת.
מכשירי אשראי חוץ מאזניים	מכשירים כגון התקשרויות למתן אשראי וערבויות (לא כולל מכשירים נגזרים).
ממשל תאגידי	אוסף של עקרונות וכללים המגדירים כיצד ראוי שחברות ציבוריות תתנהלנה בהיבטי בקרה ופיקוח. מכלול הקשרים בין ההנהלה, הדירקטוריון, בעלי המניות ובעלי העניין אשר מרכיבים את המבנה אשר באמצעותו נקבעים יעדי הבנק והאמצעים להשגתם ולניטורם. כמו כן, הממשל התאגידי תומך בהגדרת חלוקת קווי הסמכות והאחריות ובאופן תהליך קבלת ההחלטות.
מערכת סליקה בנקאית (מס"ב)	מערכת בה מתבצעים זיכויים וחייבים אלקטרוניים.
מערכת ATM	מערכת בה מתבצעים חיובים בגין משיכות מזומן ממכשירי ATM של בנקים.
מסגרת אשראי	סכום המשיכה המרבי שתאגיד בנקאי הסכים לכבד בחשבון עובר ושב של לקוח שאין לו יתרת חובה.
מלווה קצר מועד (מק"מ)	מלווה קצר מועד (מק"מ) הינו נייר ערך ממשלתי המונפק על ידי בנק ישראל, והוא משמש כאחד הכלים המוניטריים שמפעיל בנק ישראל. המק"מ, שמונפק לטווח של עד שנה, אינו צמוד ואינו נושא ריבית. המק"מ נמכר ונסחר במחיר נמוך מערכו הנקוב (נסחר בניכיון). המק"מ מונפק במרכז לציבור.
מרווח bid-ask	המרווח בין מחיר הרכישה ומכיר המכירה המוצעים. זהו למעשה ההבדל במחיר בין המחיר הגבוה ביותר שקונה מוכן לשלם עבור נכס והמחיר הנמוך ביותר בו מוכר מוכן למכור אותו.
נגזרים	מכשיר פיננסי או חוזה אשר שוויו משתנה בתגובה לשינוי במחיר נכס הבסיס (מכשיר פיננסי, נכס פיזי, מדד מחירים, דירוג אשראי או בסיס אחר), דורש השקעה ראשונית קטנה או מינימלית ביחס לסוגים אחרים של חוזים, וצפוי להיות מסולק במועד עתידי.
נדבך 1	החלק הראשון במסגרת העבודה של באזל 2, כולל את חישוב דרישות ההון המזערי בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי.
נדבך 2	החלק השני במסגרת העבודה של באזל 2 המתייחס לתהליך הסקירה הפיקוחית. חלק זה מורכב מעקרונות היסוד הבאים: • הבנק יערוך תהליך ICAAP, כהגדרתו לעיל. • המפקח יקיים תהליך להערכת תהליך הערכת הלימות ההון על ידי הבנק, לבחינת יכולתו לבצע ניטור על יחסי ההון הפיקוחיים והעמידה בהם.
נדבך 3	מטרת החלק השלישי במסגרת העבודה של באזל 2 הינה לעודד משמעת שוק על ידי פיתוח של מערכת דרישות גילוי, שתאפשר למשתתפים בשוק להעריך את ההון, החשיפות לסיכון ותהליכי הערכת הסיכון ובהתאם לכך להעריך את הלימות ההון של הבנק.
נוסטרו של הבנק	נוסטרו הינו חשבון בנק אשר בו מנוהל תיק ההשקעות של הבנק. בחשבון זה לא ניתן לבצע פעולות עבור לקוחות החברה.
נזילות	היכולת של הבנק לממן גידול בנכסים, לעמוד בפירעון התחייבויות במועד פירעון ולספק אשראי ללקוחות על פי המסגרות שנקבעו להם, מבלי להיקלע להפסדים חריגים.
נזק	תוצאה בלתי רצויה, לרבות הפסד/פגיעה/שיבוש/הפרעה/השבתה של פעילות; גניבת נכס; איסוף מודיעין; פגיעה במוניטין/אמון הציבור.
ניהול המשכיות עסקית	גישה כלל-ארגונית הכוללת קווי מדיניות, תקנים ונהלים שתכליתם לוודא כי ניתן יהיה לבצע פעולות מסוימות או להשיבן לפעילות במועד, במקרה של שיבושים תפעוליים, הנגרמים מאירועים חיצוניים או פנימיים, וכן להקטין את ההשפעה ששיבושים מסוג זה עלולים לגרום בין היתר לרציפות הפעילות העסקית, למוניטין ולרווחיות הבנק.

מושג	הגדרה
נכס פיננסי	מזומן, ראייה לזכות בעלות בישות, או חוזה המקנה לישות אחת זכות לעשות אחד מהבאים: א. לקבל מזומן או מכשיר פיננסי אחר מישות אחרת. ב. להחליף עם ישות אחרת מכשיר פיננסי אחר בתנאים פוטנציאליים עדיפים.
נכסי סיכון	נכסי הסיכון של הבנק (נכסי סיכון אשראי, נכסי סיכון שוק ונכסי סיכון תפעולי המחוברים בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים).
ניהול נכסים והתחייבויות Asset Liabilities Management (ננ"ה – ALM)	ניהול הנכסים והתחייבויות של הבנק.
סייבר	תקיפת מערכות מחשב ו/או מערכות ותשתיות משובצות מחשב על ידי, או מטעם, יריבים (חיצוניים או פנימיים לתאגיד הבנקאי) אשר עלולה לגרום להתממשות סיכון סייבר. יצוין כי בהגדרה זו נכללים גם ניסיון לביצוע תקיפה כאמור גם אם לא בוצע נזק בפועל.
סיכון	סיכון הוא אפשרות (הסתברות) לפגיעה בהון, ברווחים, ביציבות הבנק או ביכולתו להשיג את מטרותיו העסקיות.
סיכון אשראי חוץ מאדני	סיכון בגין מכשירים כגון התקשרויות למתן אשראי וערבויות (לא כולל מכשירים נגזרים).
סיכון אשראי מאדני	חובות ויתרת נכסים בגין מכשירים נגזרים.
סליקה	תהליך פיננסי של חיוב וזיכוי חשבונות.
עובר ושב (עו"ש)	חשבון בנק שבו מתנהלות פעולות של כניסת ויציאת מזומנים.
עמלה צולבת	עמלה בגין סליקה המבוצעת בידי מי שאינו המנפיק של כרטיס החיוב שבאמצעותו בוצעה העסקה.
ערבויות	התקשרויות פורמאליות המחייבות משפטית צד שלישי לשלם חוב אם החייב הישיר לא מצליח לעשות זאת.
ערך נוכחי/ Present Value (PV)	כלי המשמש על מנת לקשר סכומים עתידיים (תזרימי מזומנים או ערכים) לסכום נוכחי, תוך שימוש בשיעורי היוון.
ערך נומינלי	ערך במועד ביצוע עסקה, שאינו מביא בחשבון את עליית המחירים.
ערכי הליבה של הבנק	עקרונות להתנהלות עסקית, אתית ואישית שהבנק מצפה מעובדיו לעמוד בהם כפי שבאים לידי ביטוי בקוד האתי של הבנק, ותומכים ומביאים ליישום תרבות סיכון נאותה.
פיקדון לפי דרישה	פיקדון שאינו פיקדון לזמן קצוב, כגון יתרת זכות בחשבון עו"ש.
פיקדון לפי מידת גבייה	פיקדונות שפירעונם למפקיד מותנה במידת הגבייה מן האשראי, ואין לתאגיד סיכון להפסד מהאשראי שניתן מפיקדונות אלה.
פיקדונות לזמן קצוב	פיקדונות בהם למפקיד אין זכות וגם הוא אינו מורשה למשוך מהם במשך 6 ימים מיום ההפקדה, אלא אם כן משיכה מוקדמת מחויבת בקנס שסכומו לפחות 7 ימי ריבית פשוטה על הסכום שנמשך.
קווי אשראי	הזכות שמעניק בנק, או מוסד מלווה אחר, ללקוח למשוך כספים בחשבונו כמשיכת יתר במסגרת סכום וזמן נתונים. הלקוח אינו חייב למשוך את כל האשראי שניתן לו אלא בהתאם לצרכיו ורואים את כל הסכומים שהוא מושך במסגרת הזמן והתנאים של קו האשראי כהלוואה אחת, והוא משלם ריבית על הסכום שמשך בלבד. לבנק יש זכות לחזור בו מההסכם אם מצבו הכספי של הלקוח משתנה, או שהלקוח אינו יכול להשתמש באשראי שניתן לו למטרה שלה התכוונו בהסכם. קו אשראי נהוג בצורה נרחבת בעסקי בנק עם חברות שונות והוא זכאי לקבל דו"חות כספיים תקופתיים מהלווה כדי לקבל תמונה על מצב האשראי הכללי שלו.
ריבית אפקטיבית	שיעור התשואה הגלום בחוב. כלומר, שיעור הריבית החוזי, כשהוא מותאם לפרמיה, לניכיון או לעמלות נידחות נטו או לעלויות נידחות נטו, שנזקפו ליתרת החוב.
ריבית בנק ישראל	הריבית בה בנק ישראל מלווה או לווה כספים ל/מאת התאגידים הבנקאים והיא נקבעת על ידי הוועדה המוניתרית של הבנק.
ריבית מוניתרית	ריבית בנק ישראל היא הריבית בה בנק ישראל מלווה או לווה כספים ל/מאת התאגידים הבנקאיים והיא נקבעת על ידי הוועדה המוניתרית של הבנק.
ריבית עוגן	שיעור מוכר ומצוטט באופן נרחב בשוק פיננסי פעיל, שיש בו כדי להצביע על הרמה הכללית של שיעורי ריבית שניתן לייחס ללווים מוגדרים. זהו שיעור שבו נעשה שימוש נרחב בשוק פיננסי נתון כבסיס לקביעת שיעורי הריבית של מכשירים פיננסיים בודדים ואשר מקובל להתייחס אליו בעסקאות הקשורות לשיעורי ריבית.

מושג	הגדרה
ריבית פריים	ריבית הנקבעת בכל בנק על בסיס ריבית בנק ישראל ובתוספת מרווח.
שווי הוגן	המחיר שהיה מתקבל במכירת נכס או המחיר שהיה משולם בהעברת התחייבות בעסקה רגילה בין משתתפים בשוק במועד המדידה. לרוב המכשירים הפיננסיים בבנק לא ניתן לצטט 'מחיר שוק', כיוון שלא קיים שוק פעיל בו הם נסחרים. לפיכך השווי ההוגן נאמד באמצעות מודלים מקובלים לתמחור, כגון ערך נוכחי של תזרים מזומנים עתידי, המהווה בריבית ניכיון בשיעור המשקף את רמת הסיכון הגלומה במכשיר הפיננסי.
שוק פעיל	שוק בו עסקאות בנכס או בהתחייבות מתקיימות בתדירות ובנפח מספיקים על מנת לספק מידע על התמחור על בסיס שוטף.
שיעור תשואה פנימי (שת"פ) (IRR-)	שיעור ריבית המנכה את זרם התשלומים הצפוי ממכשיר פיננסי אל היתרה המאזנית/השווי ההוגן של המכשיר הפיננסי.
שירותי קסטודי	שירותי משמורת של ניירות ערך. לקוח המחזיק תיק הרשום בבנק, נהנה משירותי משמורת של ניירות הערך בבנק. דמי המשמרת הם דמי קסטודיאן.
שליטה	היכולת לכוון את פעילותו של תאגיד, למעט יכולת הנובעת רק ממילוי תפקיד של דירקטור או משרה אחרת בתאגיד, וחזקה על אדם שהוא שולט בתאגיד אם הוא מחזיק מחצית או יותר מסוג מסוים של אמצעי השליטה בתאגיד
שער חליפין יציג	השערים היציגים הם שערי חליפין של מטבעות חוץ במונחי שקלים. השער היציג של מטבע חוץ מסוים הוא אינדיקטור לשער החליפין של אותו מטבע בשוק מטבע החוץ.
תאגיד בנקאי	תאגיד שקיבל רישיון לפי סעיף 4 לחוק הבנקאות, למעט חברת שירותים משותפת.
תביעה ייצוגית	תובענה המנוהלת בשם קבוצת בני אדם, שלא ייפו את כוחו של התובע המייצג לכך, ואשר מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה.
תיאבון הסיכון	רמת החשיפה או פוטנציאל החשיפה לאירוע אותו הבנק מסכים לספוג.
תיקוף מודלים	תיקוף מודל הינו התהליך לבדיקת והערכת ביצועי המודל והסיכון הגלום בשימוש בו. תהליך תיקוף המודל כולל בחינה של רכיבי המודל השונים, עקרונות והנחות, פלט קלט ועיבוד.
תכנית המשכיות עסקית	תכנית פעולה מקיפה בכתב, הקובעת מה הם הנהלים והמערכות הדרושים כדי לשמר את הרציפות העסקית או לשקם את פעילות התאגיד הבנקאי במקרה של שיבושים.
תקריות קיברנטיות	אירוע אשר במהלכו מתבצעת תקיפת מערכות מחשוב ו/או מערכות ותשתיות משובצות מחשב על ידי, או מטעם, יריבים (חיצוניים או פנימיים לתאגיד הבנקאי) אשר עלולה לגרום להתממשות סיכון סייבר. יצוין כי בהגדרה זו נכללים גם ניסיון לביצוע תקיפה כאמור גם אם לא בוצע נזק בפועל.
תרבות ניהול סיכונים	נורמות, עמדות והתנהגויות של הבנק הקשורות למודעות לסיכון, נטילת סיכון וניהול סיכון, הקובעות את היכולת הקולקטיבית לזהות ולהבין, לדון בפתיחות ולפעול לגבי הסיכון הנוכחי והעתידי של הארגון.